

**NUORTEN
LUKIOKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA 2021**

Nimi	NUORTEN LUKIOKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMA 2021
Kunta	Kaustinen
Koulu	Kaustisen musiikkilukio
Hyväksymispäivämäärä	22.6.2021
Pdf luotu	30.6.2021

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	1
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	2
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	5
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	5
2.2. Arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	8
3.1. Opintojen rakenne.	8
3.2. Oppimiskäsitys.	12
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	12
3.4. Toimintakulttuuri.	14
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	17
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	19
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	23
4.1. Ohjaus.	23
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.	25
4.3. Opiskeluhoolto.	28
4.3.1. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet.	29
4.3.2. Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.	31
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.	34
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	35
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	39
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	39
5.2. Opintojakson arviointi.	40
5.2.1. Hylätyn arvosanan uusiminen.	41
5.2.2. Hyväksytysti suoritettujen opintojakson korottaminen.	41
5.2.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	41
5.2.4. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	43
5.2.5. Suullisen kielitaidon arviointi.	44
5.2.6. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	44
5.2.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	44
5.2.8. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	46
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	48
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	50

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	51
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	52
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	54
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	55
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	55
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	57
7. Musiikkilukion musiikkiopinnot.	63
8. Oppiaineet.	65
8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	65
8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	66
Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI1).	68
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI2).	70
Kirjallisuus, 2 op (ÄI3).	71
Media, tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI4).	72
Kirjoittaminen ja monimuotoinen viestintä, 2 op (ÄI5).	73
Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI6).	74
Kirjoittamisen mestari, 2 op (ÄI7).	75
Tekstitaitojen mestari, 2 op (ÄI8).	76
Vuorovaikutuksen mestari, 2 op (ÄI9).	77
Kielenhuolto, 1 op (ÄI10).	78
Luova kirjoittaminen, 1 op (ÄI11).	78
Lukemiskurssi, 2 op (ÄI12).	79
8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	79
Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (S21).	82
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S22).	84
Kirjallisuus, 2 op (S23).	85
Media, tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S24).	86
Kirjoittaminen ja monimuotoinen viestintä, 2 op (S25).	87
Kirjallisuus 2, 2 op (S26).	88
Kirjoittamisen mestari, 2 op (S27).	90
Tekstitaitojen mestari, 2 op (S28).	90
Vuorovaikutuksen mestari, 2 op (S29).	91
Kielenhuolto, 1 op (S210).	92
Luova kirjoittaminen, 1 op (S211).	93
Lukemiskurssi, 2 op (S212).	94
8.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU).	94
8.2.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	98

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11).	98
Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12).	100
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13).	100
Ympäristömme, 2 op (RUB14).	101
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15).	102
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16).	103
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17).	104
Ruotsia luovasti ja yksilöllisesti - Svenska kreativt och individuellt, 1 op (RUB18).	105
Yo-valmentautuminen ja kertaus abiturienteille, 1 op (RUB19).	106
Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11).	107
8.3. Vieraat kielet (VK).	107
8.3.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	112
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1).	112
Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2).	113
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3).	114
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4).	115
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5).	116
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6).	116
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7).	117
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8).	118
Kohti kirjoituksia, 1 op (ENA9).	119
Suit yourself – English creatively, 1 op (ENA10).	119
Understanding the contemporary world, 2 op (ENA11).	120
Perusasiat kuntoon, 1 op (ENA12).	121
Understanding Cinema, 1 op (ENA13).	122
Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11).	122
8.3.2. Saksa, B2-oppimäärä (SAB2).	122
Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21).	131
Perustaso 1, 2 op (SAB22).	131
Perustaso 2, 2 op (SAB23).	132
Perustaso 3, 2 op (SAB24).	133
Perustaso 4, 2 op (SAB25).	134
Perustaso 5, 2 op (SAB26).	135
Perustason jatko 1, 2 op (SAB27).	136
Perustason jatko 2, 2 op (SAB28).	136

Saksaa luovasti ja yksilöllisesti - Deutsch kreativ und individuell, 1 op (SAB29).	137
8.3.3. Ranska, B2-oppimäärä (RAB2).	138
Perustason alkeet 3, 2 op (RAB21).	145
Perustaso 1, 2 op (RAB22).	146
Perustaso 2, 2 op (RAB23).	147
Perustaso 3, 2 op (RAB24).	147
Perustaso 4, 2 op (RAB25).	148
Perustaso 5, 2 op (RAB26).	149
Perustason jatko 1, 2 op (RAB27).	150
Perustason jatko 2, 2 op (RAB28).	151
Ranskaa luovasti, 1 op (RAB29).	151
8.3.4. Venäjä, B2-oppimäärä (VEB2).	152
Perustason alkeet 3, 2 op (VEB21).	160
Perustaso 1, 2 op (VEB22).	161
Perustaso 2, 2 op (VEB23).	161
Perustaso 3, 2 op (VEB24).	162
Perustaso 4, 2 op (VEB25).	163
Perustaso 5, 2 op (VEB26).	164
Perustason jatko 1, 2 op (VEB27).	164
Perustason jatko 2, 2 op (VEB28).	165
Venäjää luovasti, 1 op (VEB29).	166
8.3.5. Saksa, B3-oppimäärä (SAB3).	167
Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31).	176
Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32).	177
Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33).	177
Perustaso 1, 2 op (SAB34).	178
Perustaso 2, 2 op (SAB35).	179
Perustaso 3, 2 op (SAB36).	180
Perustaso 4, 2 op (SAB37).	181
Perustaso 5, 2 op (SAB38).	181
Saksaa luovasti ja yksilöllisesti - Deutsch kreativ und individuell, 1 op (SAB39).	182
8.3.6. Ranska, B3-oppimäärä (RAB3).	183
Perustason alkeet 1, 2 op (RAB31).	191
Perustason alkeet 2, 2 op (RAB32).	192
Perustason alkeet 3, 2 op (RAB33).	193
Perustaso 1, 2 op (RAB34).	193
Perustaso 2, 2 op (RAB35).	194

Perustaso 3, 2 op (RAB36).	195
Perustaso 4, 2 op (RAB37).	196
Perustaso 5, 2 op (RAB38).	197
Ranskaa luovasti, 1 op (RAB39).	197
8.3.7. Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3).	198
Perustason alkeet 1, 2 op (VEB31).	206
Perustason alkeet 2, 2 op (VEB32).	207
Perustason alkeet 3, 2 op (VEB33).	207
Perustaso 1, 2 op (VEB34).	208
Perustaso 2, 2 op (VEB35).	209
Perustaso 3, 2 op (VEB36).	210
Perustaso 4, 2 op (VEB37).	210
Perustaso 5, 2 op (VEB38).	211
Venäjää luovasti, 1 op (VEB39).	212
8.4. Biologia (BI).	213
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1).	215
Ekologian perusteet, 1 op (BI2).	216
Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3).	218
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4).	219
Ihmisen biologia, 2 op (BI5).	220
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6).	222
Biologian kertaus, 1 op (BI7).	223
Biologian työtavat, 1 op (BI8).	224
Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8).	225
Ympäristökasvatus, 1 op (BI10).	225
Ihmisen anatomia ja fysiologia, 1 op (BI11).	226
Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE).	227
8.5. Elämänkatsomustieto (ET).	227
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1).	229
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2).	230
Kulttuurit, 2 op (ET3).	232
Katsomukset, 2 op (ET4).	233
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5).	234
Tulevaisuus, 2 op (ET6).	235
8.6. Filosofia (FI).	236
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1).	238
Etiikka, 2 op (FI2).	239
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3).	241

Totuus, 2 op (FI4).	242
Estetiikka ja taidefilosofia, 2 op (FI5).	244
8.7. Fysiikka (FY).	245
Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1).	247
Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2).	248
Energia ja lämpö, 2 op (FY3).	249
Voima ja liike, 2 op (FY4).	250
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5).	251
Sähkö, 2 op (FY6).	251
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7).	252
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8).	253
Fysiikan kertausopintojakso, 1 op (FY9).	254
Tähtitiede, 1 op (FY10).	255
Fysiikan projektiopintojakso, 1 op (FY11).	256
8.8. Maantiede (GE).	257
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1).	259
Sininen planeetta, 2 op (GE2).	261
Yhteinen maailma, 2 op (GE3).	262
Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4).	264
Maantieteen kertaus, 1 op (GE5).	265
8.9. Historia (HI).	266
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1).	269
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2).	271
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3).	273
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4).	275
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5).	277
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6).	278
Historian kertaus, 1 op (HI7).	280
Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2).	281
8.10. Ilmaisutaito (ILM).	281
Ilmaisutaito, 1 op (ILM).	281
8.11. Kemia (KE).	282
Kemia ja minä, 1 op (KE1).	285
Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2).	286
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3).	287
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4).	288
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5).	289

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6).	290
Kemian kertaus, 1 op (KE7).	291
Kemiaa kokeellisesti, 1 op (KE8).	292
Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE).	293
8.12. Uskonto (KT).	293
8.12.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	295
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1).	295
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2).	296
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3).	297
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4).	299
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5).	300
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6).	301
Uskonnon kertaus abiturienteille, 1 op (UE7).	302
Uskonto ja työelämä, 1 op (UE8).	303
8.12.2. Ortodoksinen uskonto (KT2).	304
Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1).	304
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2).	306
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3).	307
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4).	308
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5).	309
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6).	310
8.13. Kuvataide (KU).	310
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1).	313
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2).	315
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3).	316
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4).	317
Kuvataiteen projektiopinnot, 1 op (KU5).	319
Valokuvauksen perusteet, 2 op (KU6).	320
8.14. Lukiodiplomit (LD).	321
Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1).	322
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	323
Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3).	324
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	324
Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5).	325
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	326
Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7).	326
Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8).	327

8.15. Liikunta (LI).	328
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1).	329
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2).	331
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3).	332
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4).	333
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5).	334
Vanhat tanssit, 2 op (LI6).	335
Liikuntaryhmän ohjaus, 1 op (LI7).	337
Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8).	338
Lajivalmennus, 1 op (LI9).	338
8.16. Matematiikka (MA).	339
8.16.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	341
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1).	341
8.16.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	342
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2).	342
Geometria, 2 op (MAA3).	344
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4).	345
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5).	347
Derivaatta, 3 op (MAA6).	348
Intergraalilaskenta, 2 op (MAA7).	350
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8).	351
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9).	353
3D-geometria, 2 op (MAA10).	354
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	356
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	357
Pitkän matematiikan kertausopintojakso, 1 op (MAA13).	359
Pitkän matematiikan erikoistumisopintojakso, 1 op (MAA14).	360
Vapaavalintainen lyhyen matematiikan opintojakso, 1 op (MAA15).	361
8.16.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	362
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2).	362
Geometria, 2 op (MAB3).	363
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4).	364
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5).	365
Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6).	366
Talousmatematiikka, 1 op (MAB7).	367
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8).	368
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9).	369

Lyhyen matematiikan kertaus, 1 op (MAB10).	370
Lyhyen matematiikan projektiopinnot, 1 op (MAB11).	371
Vapaavalintainen pitkän matematiikan opintojakso, 1 op (MAB12).	372
8.17. Opinto-ohjaus (OP).	373
Minä opiskelijana, 2 op (OP1).	374
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2).	375
Opiskelijatutorointi, 1 op (OP3).	376
8.18. Psykologia (PS).	377
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1).	379
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2).	381
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3).	383
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4).	385
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5).	387
Psykologian kertaus abiturienteille, 2 op (PS6).	390
Psykologian työtehtävät, 1 op (PS7).	391
8.19. Terveystieto (TE).	391
Terveys voimavarana, 2 op (TE1).	393
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2).	395
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3).	396
Ensiapukurssit, 1 op (TE4).	398
Terveystiedon kertaus, 1 op (TE5).	398
8.20. Temaattiset opinnot (TO).	399
Monitieteinen ajattelu: Korkeakouluopinnot, 1 op (TO11).	399
Monitieteinen ajattelu: Syventävä liikunnallisen ja psyykkisen hyvinvoinnin opintojakso, 1 op (TO12).	400
Tutkiva työskentely teknologialla: Oppiaine yhdistettynä toiseen oppiaineeseen, 1 op (TO21).	400
Osaaminen arjessa: Kuvataideosaaminen työnä, 1 op (TO31).	401
Osaaminen arjessa: Kansainvälisyyspassi, 1 op (TO32).	401
Osaaminen arjessa: Liikennekasvatus, 1 op (TO33).	402
Osaaminen arjessa: Vapaaehtoistyö, 1 op (TO34).	403
Osaaminen arjessa: Toimin tiimissä, 1 op (TO35).	403
Osaaminen arjessa: Yrittäjyys, 1 op (TO36).	404
Osaaminen arjessa: Vuosi yrittäjänä, 2 op (TO37).	405
8.21. Yhteiskuntaoppi (YH).	406
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1).	408
Taloustieto, 2 op (YH2).	410
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3).	412

Lakitieto, 2 op (YH4).	414
Yhteiskuntaopin kertaus, 1 op (YH5).	415
8.22. Bisnesopinnot (BIZ).	416
Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (BIZ1).	417
Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot, 2 op (BIZ2).	418
Globaalit markkinat, 2 op (BIZ3).	419
Talous, raha ja yrittäjyys, 2 op (BIZ4).	420
8.23. Ohjelmointi (OHJ).	421
Ohjelmointi 1, 2 op (OHJ1).	422
Ohjelmointi 2, 2 op (OHJ2).	422
8.24. Musiikki (MU).	424
Musiikki ja minä, 2 op (MU1).	426
Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2).	427
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3).	428
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4).	429
8.25. Musiikin perusteet (MUPE).	430
Musiikin perusteet 1, 2 op (MP1).	431
Musiikin perusteet 2, 2 op (MP2).	431
Musiikin perusteet 3, 2 op (MP3).	432
Musiikin perusteet 4, 2 op (MP4).	432
Pop-jazz -musiikin perusteet, 2 op (MP5).	433
Musiikin teoria, alkava, 2 op (MP6).	433
Musiikin teoria, jatkava, 2 op (MP7).	434
Säveltäminen, alkava, 2 op (MP8).	434
Säveltäminen, jatkava, 2 op (MP9).	435
Harmoniaoppi, kirjoitus, 2 op (MP10).	435
Harmoniaoppi, soitto, 2 op (MP11).	436
Pop-jazz -musiikin harmonia, rytmikka ja improvisointi, 2 op (MP12).	437
Syventävä musiikin perusteet, 1 op (MP13).	437
Sävellys ja sovitus, 1 op (SÄV).	438
8.26. Musiikin tuntemus ja kulttuuri (MUTU).	438
Länsimainen musiikki 1, 2 op (MT1).	439
Suomalainen musiikki, 2 op (MT2).	440
Maailman musiikkikulttuurit, 2 op (MT3).	440
Länsimainen taidemusiikki 2, 2 op (MT4).	441
Ooppera, 1 op (MT5).	441
Musiikin tuntemuksen tutkielma, 2 op (MT6).	442
Perinnemusiikin tutkimus, 2 op (MT7).	442

Johdatus musiikkitieteeseen, 2 op (MT8)	443
Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2)	443
8.27. Instrumenttiopinnot (MUI)	443
Alttoviulu, 1 op (ALTV)	445
Baritonitorvi, 1 op (BARI)	445
Cembalo, 1 op (CEM)	446
Harmonikka, 1 op (HNIKKA)	446
Huilu, 1 op (HUI)	447
Kantele, 1 op (KAN)	447
Kaksirivinen haitari, 1 op (2RIV)	448
Kitara, 1 op (KIT)	448
Klarinetti, 1 op (KLAR)	449
Kontrabasso, 1 op (KONTB)	449
Käyrätorvi, 1 op (KÄYR)	450
Laulu, 1 op (LAU)	450
Lyömäsoittimet, 1 op (LYÖM)	451
Nokkahuilu, 1 op (NOKK)	451
Oboe, 1 op (OBOE)	452
Pasuuna, 1 op (PASU)	452
Piano, 1 op (PIA)	453
Saksofoni, 1 op (SAKS)	453
Sello, 1 op (SEL)	454
Sähköbasso, 1 op (SÄBA)	454
Sähkökitara, 1 op (SÄKI)	455
Trumpetti, 1 op (TRUM)	455
Tuuba, 1 op (TUUB)	456
Ukulele, 1 op (UKU)	456
Urut, 1 op (URUT)	457
Viulu, 1 op (VIU)	457
Yksirivinen haitari, 1 op (1RIV)	458
Instrumenttitutkinnot, 1 op (TUTK)	458
8.28. Ryhmämusisointi (MUR)	459
Jazzyhtye, 1 op (JAZZYH)	460
Kamarimusiikkiyhtye, 1 op (KAMYH)	461
Kansanmusiikkiyhtye, 1 op (KANYH)	461
Kuoro, 1 op (KUO)	462
Lauluyhtye, 1 op (LAUYH)	462

Orkesteri, 1 op (ORK).	463
Pop-rockyhtye, 1 op (POPROYH).	463
Puhallinryhmä, 1 op (PUHYH).	464
Rytmimusiikin yhtye, 1 op (RYTYH).	464
Soitinyhtye, 1 op (SOIYH).	464
Musiikkiteatterimuusikko, 1 op (TEATM).	465
8.29. Musiikkitekologia (MUTE).	465
Äänentoiston ja studiotyöskentelyn perusteet, 2 op (MUTE1).	466
Oma äänitysprojekti, 1 op (MUTE2).	467
Musiikkiteatterin äänityö, 1 op (MUTE3).	468
Tekniikkatiimi, 1 op (MUTE4).	468
Luova musiikkitekologia, 1 op (MUTE5).	469
Valaistustiimi, 1 op (MUTE6).	469
8.30. Muut musiikkiopinnot (MUUT).	470
Musiikin johtaminen, 1 op (JOHT).	470
Kansanmusiikki- ja kansantanssiryhmän ohjaus, 1 op (KANOHJ).	471
Lastenmusiikki, 1 op (LAST).	471
Muualla suoritettut musiikkiopinnot, 1 op (MUMU).	472
Musiikin työ, 1 op (MUOHJ).	472
Soitinrakennus ja huolto, 1 op (SOIRAK).	473
Tanssi, 1 op (TANS).	473
Musiikkiteatteriavustaja, 1 op (TEATAV).	474
Musiikkiteatterinäyttelijä, 1 op (TEATNÄ).	474
8.31. Integraatio-opintojaksot.	475
Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8).	475
Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE).	476
Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11).	477
Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2).	479
9. Liitteet.	482
9.1. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	482
9.2. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	489
9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	489
9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	490
9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	495

9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	496
9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	501
9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . .	502
10. Opiskeluhuollon suunnitelma.	508

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee

olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen kunnan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmatyö on tehty Kaustisen musiikkilukiassa lukuvuosien 2019-2020 ja 2020-2021 aikana yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijakunnan kanssa. Opetussuunnitelmatyössä noudatetaan valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita Kaustisen seutukunnan erityispiirteet huomioiden. Huoltajille ja eri sidosryhmille on varattu mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa opetussuunnitelmatyöhön.

Sivistyslautakunnan hyväksymä opetussuunnitelma otetaan käyttöön Kaustisen musiikkilukiassa 1.8.2021 alkaen. Nyt laadittua opetussuunnitelmaa arvioidaan ja täsmennetään kahden seuraavan lukuvuoden aikana. 1.8.2023 alkaen musiikkilukion uutta opetussuunnitelmaa noudatetaan koko lukiossa. Opetussuunnitelmaa arvioidaan ja uudistetaan tulevaisuudessa suunnitelmallisesti ja määräysten mukaisesti.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määrittellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetussuunnitelma noudattaa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.

Kieliohjelmaksi on vahvistettu seuraava:

- A1 kieli on englanti
- B1 kieli on ruotsi
- B2 kielet ovat ranska, saksa, venäjä
- B3 kielet ovat ranska, saksa, venäjä.

Opiskeluympäristöt ja –menetelmät:

- Musiikkilukiolaisten opiskeluympäristön muodostaa pääasiallisesti musiikkilukion rakennus, opetustiloja on myös perusopetuksen tiloissa, urheilutalossa sekä Kansantaiteenkeskuksessa. Aktiivista yhteistyötä tehdään muiden oppilaitosten sekä yrityselämän kanssa.
- Musiikkilukiossa opiskeluympäristö ymmärretään laaja-alaisena, sillä oppimista ja opiskelua järjestetään myös varsinaisen koulukampuksen ulkopuolella.
- Opiskelumenetelmät vastaavat tulevaisuuden oppimisen, jatkokoulutuksen sekä työelämän vaatimuksia. Opiskelumenetelmissä korostetaan opiskelijälähtöisyyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kaustisen musiikkilukion yhteistyö eri oppilaitosten kanssa:

- Kaustisen kunnassa ammatillista koulutusta järjestetään Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän toimipisteessä ja Kaustisen Seurakuntaopistossa. Musiikkilukio mahdollistaa yhdistelmätutkinto-opinnot ammatillisen koulutuksen opiskelijoille sekä musiikkilukiolaisille ammatillisia opintoja ko. oppilaitoksissa opiskelijoiden valinnan mukaan. Koulutuksen järjestäjät ovat laatineet yhteistyösopimukset koulutuksen järjestämisestä ko. oppilaitosten kanssa. Lukuvuosittain yhteistoimintasuunnitelmat täsmennetään.
- Kaustisen musiikkilukio osallistuu Keski-Pohjanmaan lukioiden ja toisen asteen koulutusten yhteistyöhön. Yhteistyösuunnitelmat laaditaan lukuvuosittain.

- Kaustisen musiikkilukio tekee yhteistyötä Suomen muiden musiikkilukioiden kanssa, myös valtakunnallisen musiikin kehittämistehtävän puitteissa.
- Musiikkilukio tekee lukuvuosittain yhteistyötä Keski-Pohjanmaan konservatorion kanssa muun muassa opettajien, opetustilojen sekä oppisisältöjen osalta.
- Musiikkilukio tekee yhteistyötä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa laadukkaan opetuksen järjestämiseksi, opiskelijoiden ja opettajien jatkokoulutukseen tutustumista varten sekä toimintansa kehittämiseksi muun muassa tutkimusten ja hankkeiden avulla.
- Musiikkilukiolla on kansainvälisiä yhteistyökumppaneita.

Musiikkilukion toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi sisältyvät keskeisesti kaikkeen lukion toimintaan. Musiikkilukiolla on hyväksytty strategia. Johdon vastuulla on osallistaa henkilöstö suunnitelmalliseen toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Kehittämistyö on ennakoivaa strategista työtä.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen kunnalla on 1.8.1976 alkaen ollut Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä lukiokoulutuksen erityistehtävä musiikissa. Lukiokoulutusta järjestetään Kaustisen musiikkilukiossa.

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Kaustisen musiikkilukion perustehtävä on:

- tarjota opiskelijalle laadukas yleissivistävä oppimisympäristö
- toteuttaa erityistehtävän mukaista musiikinopetusta
- suunnitella yksilön kannalta kannustavia ja palkitsevia opinpolkuja
- vahvistaa yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta
- luoda henkilökunnalle innostava ja palkitseva työyhteisö asiantuntijuuden jakamiseen ja edistämiseen
- kouluttaa monipuolisia tulevaisuuden tekijöitä globaalin maailman tarpeisiin

Kannustamme opiskelijoita osallisuuteen, vastuullisuuteen, avarakatseisuuteen, kestävään elämäntavan toteuttamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan

asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion tunnuslause "Suuri yhteisö kulttuuripaikkakunnalla" kiteyttää koulun arvoperustan. Kaustisen musiikkilukion arvot kumpuavat niin paikallisesta, suomalaisesta kuin eurooppalaisestakin kulttuuriperimästä ja -historiasta ja koulun tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita suvaitsevaisuuteen, ennakkoluulottomuuteen, avarakatseisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon.

Kaustisen musiikkilukion yhteisöllinen lupaus opiskelijalle on:

1. **Oppimaan oppimisen taidot.** Opiskelija omaksuu monipuolisia oppimisen menetelmiä, oppii arvioimaan omaa oppimistaan ja säilyttää opiskelumotivaationsa. Opiskelijoiden monipuolista voimavarojen käyttämistä tuetaan aktiivisesti päämäärien saavuttamiseksi.
2. **Laaja yleissivistys, jatko-opintokelpoisuus ja elämässä selviämisen taitoja.** Opiskelija saa laajan yleissivistyksen jatko-opintojensa pohjaksi, ja

kasvaa tasapainoiseksi, vastuuntunoiseksi, suvaitsevaksi, aloitekykyiseksi ja päämäärätietoiseksi yhteiskunnan jäseneksi.

3. **Musiikkielämyksiä ja tavoitteellista musiikin opiskelua.** Opiskelija saavuttaa monipuolisia musiikkielämyksiä itse tuottaen ja kokien. Opiskelija voi lukio-opintojen ohella jatkaa tavoitteellista musiikin opiskeluaan ja suorittaa ammatillisia musiikkiopintoja.

3. Opetuksen toteuttaminen

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiossa opiskelijaa kannustetaan ja ohjataan laatimaan yksilöllinen opinto-ohjelma koko lukioajalle sekä määrittämään tavoitteet omaa tulevaisuuttaan varten. Tavoitteet voivat muuttua lukio-opintojen aikana, mutta ne olisi hyvä hahmottaa lukiopolun alussa oikeanlaisen motivaation saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tavoitteena on tukea yksilöllisen opinto-ohjelman toteutumista ja opiskelijan osaamisen vahvistamista. Laadukas, asiantunteva opetus ja ohjaus mahdollistavat opiskelijalle joustavan opinto-ohjelman.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetuksen toteuttaminen kuvataan tästä opetussuunnitelmasta eroavin osin Kaustisen musiikkilukion aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa.

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Kaustisen musiikkilukion tuntijako

Kaustisen kunnalle myönnetyn erityistehtävän, musiikki, mukaisesti opiskelijalla on mahdollisuus painottaa opinto-ohjelmaansa musiikin opintojaksoilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on muuttanut lukiolain (714/2018) 63 §:n 1 momentin nojalla Kaustisen kunnalle 26.10.2017 (OKM/58/530/2017) myönnetyn lukiokoulutuksen järjestämisluvan erityistä koulutustehtävää koskevaa määräystä seuraavasti.

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopisteen laajuisesti oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisten pakollisten opintojen määrästä 16 opintopisteen laajuiset opinnot. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Oppiaineissa, joissa pakolliset opinnot on säädetty kahden opintopisteen laajuisiksi, opinnot tulee suorittaa kahden opintopisteen laajuisina. Erityisen koulutustehtävän mukaisten opintojen tulee olla muita kuin asetuksessa säädettyjä pakollisia tai opiskelijalle tarjottavia valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Vaikka kunkin aineen opintojaksot on numeroitu tiettyyn järjestykseen, ei numerointi välttämättä tarkoita ehdotonta suoritusjärjestystä. Tarkoituksenmukaista kuitenkin on, että pakolliset

opintojaksot suoritetaan ennen valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Jokin opintopakso ei välttämättä vaadi edellisten opintopaksojen suorittamista, mutta voi olla haasteellisempi tavoitteiltaan ja sisällöltään kuin sitä edeltävät opintopaksoet. Ns. abivuoden opintopaksoet voivat vaatia itseohjautuvampaa opiskelua kuin aikaisemmat opintopaksoet. Aineenopettajat ja oppilaanohjaaja antavat lisätietoa opintopaksojen suoritusjärjestyksestä.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKION NUORILLE TARKOITETUN LUKIOKOULUTUKSEN TUNTIJAKO

Oppiaine		Pakolliset opinnot opintopisteinä	Valtakunnalliset valinnaiset opinnot opintopisteinä	Paikalliset valinnaiset opinnot opintopisteinä
Kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot				
Suomen kieli ja kirjallisuus		12	6	4–7
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus		12	6	4–7
Englanti A1		12	4	6–12
Ruotsi B1		10	4	2–3
Ranska B2 (yläkoulussa alkanut)			16	1–
Saksa B2 (yläkoulussa alkanut)			16	1
Venäjä B2 (yläkoulussa alkanut)			16	1
Ranska B3 (lukiossa alkava)			16	1
Saksa B3 (lukiossa alkava)			16	1
Venäjä B3 (lukiossa alkava)			16	1
Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot				
Yhteiset matematiikan opinnot		2		
Lyhyt matematiikka		10	4	3–
Pitkä matematiikka		18	6	3–
Biologia		4	6	6–
Maantiede		2	6	1
Fysiikka		2	12	3–
Kemia		2	8	3–4
Ohjelmointi				4
Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot				
Filosofia		4	4	2
Psykologia		2	8	3
Historia		6	6	1–2
Yhteiskuntaoppi		6	2	1–2
Uskonto		4	8	2–
Elämänkatsomustieto		4	8	
Terveystieto		2	4	1–3
Bisnesopinnot				8

Taito- ja taideaineiden opinnot	(musiikki ja kuvataide yhteensä 6)		
Musiikki	2 tai 4	4	Erillinen erityisen koulutustehtävän tuntijako
Kuvataide	2 tai 4	4	3–4
Liikunta	4	6	4–5
– Lajivalmennus (LI9)			1–10
Ilmaisutaito			1
Opinto-ohjaus	4		1–
Lukiodiplomit		2	
Musiikki, kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta, media, tanssi, teatteri			
Temaattiset opinnot		6	
Paikalliset temaattiset opinnot			11–
Opinnot yhteensä vähintään	150 opintopistettä		
Pakolliset opinnot	94 tai 102 (riippuen matematiikan laajuudesta)		
Valtakunnalliset valinnaiset opinnot		20 (vähintään)	
Paikallisten valinnaisten opintojen tarjonta vähimmillään			84–
Musiikkilinja:			
Musiikkilinjan opiskelijat suorittavat vähintään 24 opintopistettä musiikkiopintoja, jolloin pakollisia opintoja voidaan vähentää 16 opintopistettä.			Erillinen erityisen koulutustehtävän tuntijako
– Oppiaineen pakollisista opinnoista pitää suorittaa vähintään puolet.			
– Kirjoitettavista aineista suoritetaan kaikki pakolliset opinnot.			

Kaustisen musiikkilukion kieliohjelma

A-kielet

- englanti

B1-kieli

- ruotsi

B2-kielet

- saksa
- ranska
- venäjä

B3-kielet

- saksa

- ranska
- venäjä

Kaustisen musiikkilukion painotukset ja opiskelijaksi ottaminen

Kaustisen musiikkilukio on valtakunnallinen erityislukio, joka erityistehtävänsä musiikin mukaisesti painottaa opinto-ohjelmassaan musiikin opintoja. Kaustisen musiikkilukio on myös yleislukio, joka tarjoaa laajan valinnaisten opintojaksujen valikoiman kaikissa aineryhmissä. Musiikki- ja yleislinjan opintoihin valitaan opiskelijat yhteishaun kautta. Musiikkilinjalle opiskelijat valitaan aina valintakokeen, haastattelun ja pisteytyksen, kautta. Lajivalmennukseen otettavat opiskelijat valitaan lukuvuoden alussa yleiskartoituksen ja liikunnan opettajan konsultoinnin perusteella. Yhdistelmäopintoja (kaksois- tai kolmoistutkinto) suorittavat valitaan ja sovitaan yhdessä lähettävän pääkoulun kanssa. Muu opiskelijaksiotto tapahtuu harkinnanvaraisesti yksilöllisin perustein. Vapaita opiskelupaikkoja täytetään harkinnan mukaan. Myös jatkuva haku lukioon voi tulla kyseeseen, jolloin valinta musiikkilukioon toteutetaan samoilla valintaperusteilla kuin yhteishaussa. Valinnoissa huomioidaan kaikkien hakijoiden yhdenvertainen kohtelu.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion lupauksia opiskelijalle ovat oppimaan oppimisen taidot, laaja yleissivistys, jatko-opintokelpoisuus ja elämässä selviämisen taidot sekä musiikkielämysten tuottaminen ja tavoitteellinen musiikin opiskelu. Kaustisen musiikkilukiassa vaikuttaa *oma linja* -ajattelu, jossa jokaiselle opiskelijalle räätälöidään yksilölliset opinpolut hänen vahvuuksiinsa ja mielenkiinnon kohteitaan tukien. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen ja tavoitteelliseen toimintaan ja kriittiseen ajatteluun. Kaustisen musiikkilukiassa vaikuttaa yhteisöllinen *kaikki ohjaa kaikkia* -ajattelu, jossa yhdessä kehitetään opiskelijoiden opiskelu- ja ajattelutaitoja. Jos opiskelijaa uhkaa opinnoissa uupuminen, opintotaakkaa kevennetään opinto-ohjauksellisilla toimenpiteillä ("joustava opinto-ohjaus", "JOO"). Kaustisen musiikkilukiassa moniammatillinen asiantuntijaryhmä (ATR) toimii opiskelijan tukena koko lukiopolun ajan.

3.3. Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskelu ympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelu ympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja

edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävästi kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytetyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuihin rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opiskeluympäristöt

Kaustisen musiikkilukion opiskelijan opiskeluympäristön muodostaa pääasiallisesti musiikkilukion rakennus. Opetustiloja on myös perusopetuksen tiloissa, urheilutalossa, vanhan elokuvateatterin kiinteistössä Kinossa sekä Kansantaiteenkeskuksessa. Musiikkilukio tekee aktiivista yhteistyötä muiden oppilaitosten (lukiot, ammattiopistot, yliopistokeskukset) ja yrityselämän kanssa. Näin oppimismahdollisuuksia tarjotaan myös muissa toimintaympäristöissä.

Musiikkilukiossa opiskeluympäristö ymmärretään laaja-alaisena oppimiskampuksena. Kaustisen musiikkilukion uusi, uusiutuva koulurakennus on toteutettu muuntojoustavuuden ajattelulla. Vaikka koulussa on omat tilansa yleisaineiden- ja musiikin opetukselle, tilojen pedagogista tarveratkaisua ja toimintaa leimaavat yhteisölliset ja monikäyttöiset toimintatavat. Tilojen teemoina ovat yhteisöllisyys, sivistys, kasvaminen, musiikki, kulttuuri, taide, tiede, luonto ja hyvinvointi.

Oppimisympäristö on avoin ja yhteistyöhön kannustava. Opiskeluympäristö kannustaa opiskelijaa opiskelemaan tavoitteellisesti niin, että hän kykenee rakentamaan itselleen ideaalin oppimistilan. Häiriötekijöitä on mahdollista rajoittaa hiljaisen työskentelyn tiloissa. Oppimisympäristö tukee opiskelijaa opiskelurutiinin luomisessa ja ylläpitämisessä. Opiskeluympäristö kannustaa opiskelijaa ryhmäytymään ja opiskelemaan ryhmässä. Osa ideaalia oppimisympäristöä ja sitä kautta keskittymistä opintoihin on tilojen pitäminen siistinä.

Uudessa, uusiutuvassa musiikkilukiossa on huomioitu nykyaikaisen musiikinopetuksen tavoitteet. Oppimisympäristö mahdollistaa musiikinopetuksen tavoitteiden, sisältöjen ja työtapojen moninaisuuden. Toimivat musiikinopetustilat tukevat oppimisen jatkuvaa prosessia ja antavat musiikinopiskelijalle mahdollisuuden rakentaa persoonallisuuttaan ja hankkia merkityksellisiä elämyksiä ja kokemuksia. Oppimisympäristö tukee myös musiikin taltioimista musiikinopetuksen työtapana.

Uusi, uusiutuva musiikkilukio on päivitetty digiaikaan. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään digitekniikkaa itselleen sopivalla tavalla. Oppimista tapahtuu monipuolisesti digitekniikkaa ja sähköistä oppimisympäristöä hyödyntäen. Opiskeluympäristöä kehitetään koko koulun yhteispyrkimyksenä.

Oppimisympäristö on opiskelijoiden käytettävissä joustavasti arkisin ja viikonloppuisin.

Opetusjärjestelyillä luodaan puitteet koulun toiminnalle. Lukuvuosi on jaettu viiteen periodiin, jotka ovat noin 38 työpäivän mittaisia. Oppitunnin pituus on 75 minuuttia. Oppitunnit sijoittuvat klo 8.55-20.00 välille. Lähiopiskelun lisäksi opintoja voidaan suorittaa etäopiskeluna. Myös verkko-opinnot ovat mahdollisia.

Opiskelumenetelmät

Opiskelumenetelmät vastaavat tulevaisuuden oppimisen, jatkokoulutuksen ja työelämän vaatimuksia. Opiskelumenetelmissä korostetaan opiskelijälähtöisyyttä, osallisuutta, innovatiivisuutta ja yhteisöllisyyttä. Opiskelumenetelmien kautta vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opettaja tukee opetustilanteita digitaalisin opetusvälinein.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenen tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestäväää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin

periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja

toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omaan päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Oppiva yhteisö

Kaustisen musiikkilukion toimintakulttuurin tavoitteena on myönteisyyden ja myönteisten kokemusten vahvistaminen koulu-yhteisössä. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden oppimisen erilaisten tarpeiden tunnistaminen ja tukeminen. Opiskelijan halutaan luottavan itseensä ja tavoitteidensa saavuttamiseen. Opintojen edistymistä seurataan säännöllisesti ja epäkohtiin pyritään puuttumaan mahdollisimman nopeasti. Opiskelijoita kannustetaan kokeilun kautta oppimiseen ("uskalla kokeilla ja oppia!"). Koulun toimintakulttuuri on avoin ja läpinäkyvä ja sitä pyritään jatkuvasti uusintamaan pedagogisesti. Koko yhteisö ohjaa kollektiivisesti koko yhteisöä.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Kaustisen musiikkilukion toiminnan arvot ovat yhteisöllisiä ja toinen toistaan tukevia. Jokainen pidetään mukana. Arkipäiväinen tervehtiminen, aina toisen kohdatessaan, kuuluu musiikkilukion toimintakulttuuriin. Vuosikurssien väliset rajat ovat häivytettyjä, eivätkä ikäryhmät vietä aikaa vain keskenään.

Jokaista opiskelijaa rohkaistaan oppimaan ja opiskelemaan omalla tavallaan. Jokaista opiskelijaa kannustetaan laittamaan itsensä likoon ja innostetaan löytämään omat vahvuutensa ja hyödyntämään niitä. Jokaista opiskelijaa ohjataan kokeilemaan uusia tapoja oppia ja kehittyä oppijana. Jokaista opiskelijaa motivoidaan olemaan sinnikäs ja sisukas sekä houkutellessaan

unelmoimaan ja toteuttamaan omia unelmiaan - mikään ei ole saavuttamattomissa, jos opiskelija niin haluaa.

Opiskelijakunta toimii aktiivisesti oman lukuvuosisuunnitelmansa mukaan. Opiskelijat toimivat omien ryhmiensä edustajina. Opiskelijakuntaa ohjaa opettajajäsen. Opiskelijakuntatoiminta kehittää opiskelijoiden yhteiskunnallista osallisuutta ja vahvistaa neuvottelutaitoja. Opiskelijakunnalla on lukiorakennuksessa oma tilansa, johon kaikki opiskelijat voivat vetäytyä tai kokoontua tauoillaan. Rehtorilla ja opiskelijakunnalla on säännölliset tapaamiset vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Kaustisen musiikkilukiossa vaikuttaa kaikki ohjaa kaikkia -periaate, jolloin ohjaustyö on kaikkien yhteisöllinen tehtävä. Opiskelijahuoltoryhmä, joka koostuu rehtorista, apulaisrehtorista, oppilaanohjaajasta, kuraattorista, terveydenhoitajasta, opiskelijajäsenistä ja vanhempainyhdistyksen edustajasta, kokoontuu useamman kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa kokouksiin osallistuu myös erityisopettaja, koulupoliisi, koululääkäri, psykologi, etsivä nuorisotyöntekijä, erityisnuorisotyöntekijä, koulunuorisotyöntekijä ja sosiaalityöntekijä.

Kaustisen musiikkilukio on mukana Liikkuva opiskelu -hankkeessa. Tavoitteena on liikunnallisen toiminnan lisäämisen ja vakiinnuttamisen kautta parantaa lukiolaisen hyvinvointia ja jaksamista arjessa, johon haasteensa tuovat erikoislukion monimuotoiset opinnot. Opintoarkeen kuuluvat oppituntien aikaiset taukoliikuntahetket, välituntiliikunta, liikuntapäivät sekä lukion oman liikuntavuoron käyttäminen paikallisessa urheilutalossa. Lukiolaisia kannustetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla. Musiikkilukio tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa (urheiluseurat, nuorisotoimi, seurakunta jne.). Liikuntaan ja liikkumiseen aktivoivat toiminnat kirjataan tavoitteellisesti Kaustisen musiikkilukion lukuvuosisuunnitelmaan.

Oppimisympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen sekä esteetön.

Kouluruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Opiskelijat osallistetaan kouluruokailun, aterioiden, suunnitteluun.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kaustisen musiikkilukion toimintakulttuuriin kuuluu yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan, uhkaaviin tilanteisiin, rasismiin ja syrjintään puututaan ja niitä ennaltaehkäistään. Kaustisen musiikkilukiossa on tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tasa-arvon edistäminen on jokaisen lukioissa toimivan velvollisuus

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Kaustisen musiikkilukiossa arvostetaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Tämä näkyy "Minä - Toinen" -suhteen sijasta "Me"-suhteena tai -ajatteluna. Toimintakulttuurissa pyritään ymmärtämään ihmisiä, perinteitä, kulttuureja ja tapoja toimia sekä niiden välistä vuorovaikutusta. Kaustisen musiikkilukiossa arvostetaan opiskelijan monikielistä osaamista ja häntä kannustetaan vieraiden kielten opiskeluun. Opiskelija tulee tietoiseksi siitä, että vieraiden kielten osaamisen merkitys on korostunut kansainvälisissä työtehtävissä.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan

opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kodin ja koulun välinen yhteistyösuunnitelma sisältyy Kaustisen musiikkilukion ohjaustoimintaan, ja se täsmennetään lukuvuosittain ja hyväksytään lukuvuosisuunnitelmassa. Sivistosjohtaja hyväksyy lukuvuosisuunnitelman.

Yhteistyösuunnitelmasta tiedotetaan huoltajille, opiskelijoille ja koko koulun henkilöstölle lukuvuoden alussa. Lisäksi huoltajille tiedotetaan Kaustisen musiikkilukion ohjaustoiminnasta seuraavat asiat:

- ohjausjärjestelmän organisaatiokaavio
- vastuullisen opiskelun periaatteet
- ohjausjärjestelmän vuosikello
- opiskeluhuoltosuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukimuodot

Kaustisen musiikkilukiossa kodin ja koulun välisessä yhteistyössä on huomioitava opiskelijoiden varhainen kotoa pois muuttaminen ja itsenäistymisen mukanaan tuomat haasteet. Oman lisänsä tuo musiikkilukion luonne erikoislukiona, jonka mukaisesti opiskelijat jakavat aikaansa perinteisen lukio-opiskelun lisäksi soittotuntien, erilaisten esiintymisten ja konserttien kanssa.

Kaustisen musiikkilukiossa huomioidaan kodin ja koulun välinen sujuva yhteydenpito ja hyvä tiedonkulku. Koulun henkilökunta on huoltajien tavoitettavissa ja vanhempainiltoja järjestetään lukuvuosisuunnitelman mukaisesti kaikille vuosikursseille. Jokaisella vuosikurssilla on oma nimetty tutorinsa. 4. vuosikurssin tutorina toimii rehtori. Yhdistelmäopiskelijoiden ja aikuislukion opetussuunnitelman mukaan opiskelevien tutorina toimii oppilaanohjaaja.

Lukuvuoden alussa opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tiedotetaan lukuvuoden toiminnan kannalta merkitykselliset asiat. Tiedottamisen kannalta keskeisiä ovat koulun toimintakalenteri, tutorien jaksokohtaiset tiedotteet, koulun omat verkkosivut sekä muu sähköinen yhteydenpito.

Musiikkilukio on opiskelijan työpaikka. Työhön osallistutaan työjärjestyksen mukaisesti. Poikkeamisten, kuten poissaolojen ja myöhästymisten kohdalla on jokaisen opiskelijan toimittava oma-aloitteisesti annettujen ohjeiden ja hyvien tapojen mukaisesti.

Kaustisen musiikkilukiossa käytetään poissaolojen seurantaan Wilma-järjestelmää. Se mahdollistaa poissaolojen ja opintomenestyksen reaaliaikaisen seurannan tutoreille (ryhmänohjaajille), rehtorille, opiskelijalle itselleen sekä huoltajille. Wilma-tunnukset jaetaan opintojen alkaessa opiskelijoille sekä kaikille alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille. Wilma

toimii myös nopeana yhteydenpitokanavana henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien välillä. Mikäli opiskelijan koulumenestys tai käyttäytyminen antavat aiheita, koulu ottaa huoltajaan yhteyttä (täysi-ikäisen kohdalla hänen luvallaan).

Opiskeluhooltolain ohjeen mukaisesti opiskelija-asian monialainen asiantuntijaryhmä (ATR) voidaan kutsua koolle allekirjoituksilla vahvistetulla lomakkeella. Monialaisen asiantuntijaryhmän (ATR) voi kutsua kokoon kuka tahansa oppilaitoksen työntekijä (tutoropettaja, aineenopettaja, erityisopettaja, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, kuraattori), jolle huoli opiskelijan asiasta on tullut. ATR:n osallistujat ovat henkilöitä, joita asian käsittelyssä tarvitaan. Kokoonpano ei välttämättä ole aina sama.

Opiskelijahuoltoryhmä (OHR), joka koostuu rehtorista, apulaisrehtorista, oppilaanohjaajasta, kuraattorista, terveydenhoitajasta, opiskelijajäsenistä ja vanhempainyhdistyksen (huoltajien) edustajasta, kokoontuu useamman kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa kokouksiin osallistuu myös erityisopettaja, koulupoliisi, koululääkäri, psykologi, etsivä nuorisotyöntekijä, erityisnuorisotyöntekijä, koulunuorisotyöntekijä ja sosiaalityöntekijä. Opiskelijahuoltoryhmän kokouksissa käsitellään koulun asioita yleisellä tasolla ja kokouksista laaditaan muistio.

Kaustisen musiikkilukioiden toimii vanhempainyhdistys Musiikkilukion Tuki ry. Musiikkilukion Tuki ry on vuonna 1991 perustettu vanhempainyhdistys, joka tukee Kaustisen musiikkilukion opiskelijoiden opiskelua, hyvinvointia ja vapaa-aikatoimintaa. Yhdistys on mukana jokavuotisen musiikkiteatterin toiminnassa sekä muissa projekteissa, joita se tukee taloudellisesti ja talkootöin. Yhdistys jakaa stipendejä ja tukee opiskelijakunnan toimintaa.

Toiminnan arviointi: yhteistyötoiminta kodin ja koulun välillä arvioidaan kevätlukukauden päättyessä opiskeluhoitosuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektovat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä

eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Korkeakoulu yhteistyö

Kaustisen musiikkilukio tekee yhteistyötä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten ja muiden tahojen kanssa laadukkaasti opetuksen järjestämiseksi. Opinto-ohjauksen ja muiden oppiaineiden opintojaksojen osana on vierailuja korkeakouluihin, ammatillisiin oppilaitoksiin ja toisen asteen kouluihin (esimerkiksi konservatoriot). Musiikkilukion ammatinvalintaohjauksipäivässä (AVO-päivä) vierailijat eri oppilaitoksista esittelevät opintotarjontaansa ja kertovat opintoihin hakeutumisesta ja uramahdollisuuksista. Työelämään tutustumispäivinä (TET-päivät) opiskelijalla on mahdollisuus tutustua korkeakoulu- ja ammatillisiin opintoihin. Opiskelijoita kannustetaan suorittamaan korkeakouluun tähtäviä opintoja ja/tai korkeakouluopintoja opiskeluaikanaan. Avoimet yliopistot tarjoavat lukio-opiskelijoille räätälöityjä opintokokonaisuuksia.

Työelämävalmiudet

Kaustisen musiikkilukiossa opiskelijan työelämävalmiuksia vahvistetaan säännöllisellä yhteydenpidolla ja tutustumiskäynneillä alueen yrityksiin. Oppimäärän mukainen opetus on järjestetty niin, että se tukee opiskelijan työelämä- ja yrittäjyysosaamista. Yrittäjät vierailevat musiikkilukion vuosittaisessa ammatinvalintaohjaukspäivässä. Ohjaustoiminnan kehittämisen painopiste on työelämäyhteistyön maakunnallisessa työssäoppimishankkeessa. Tulevaisuuden keskiössä on opiskelijan vastuullisuuteen kannustaminen, jolloin hän kykenee vastaamaan joustavasti ympäröivän yhteiskunnan vaatimuksiin. Opiskelijoita kannustetaan yrittäjyyteen. Tämä toteutuu yhteistyössä Taloudellisen Tiedotustoimiston ja Suomen Yrittäjät ry:n kanssa toteutetun kansainvälisen liiketoimintalinjan opetuksessa. Kaustisen musiikkilukion ohjaussuunnitelmaan on kirjattu myös Nuori Yrittäjyys ry:n Vuosi Yrittäjänä -ohjelma.

Kansainvälinen osaaminen

Kaustisen musiikkilukiolla on kansainvälisiä yhteistyökouluja. Kansainvälisyyttä ylläpidetään ja pyritään laajentamaan musiikkilukion toiminnassa. Kansainvälinen yhteistyö tuodaan osaksi oppiaineiden tarjontaa. Oppiaineet toteuttavat kansainvälisiä projekteja ja teemapäiviä. Musiikkilukio tukee vaihto-opiskelumahdollisuuksia ja vastaanottaa ulkomaisia vaihto-opiskelijoita. Musiikkilukio kannustaa kansainvälisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja vieraskielisiin koulutuksiin hakeutumiseen kotimaassa.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolittetoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisasiässä lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
  - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opiskelijan tueksi on laadittu kokonaisvaltainen ohjaussuunnitelma ja sen toteutus. Suunnitelma on kirjattu Opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeessa (2012) laadittuun "Koko koulu ohjaa" -raporttiin.

Kaustisen musiikkilukion ohjaustoiminnan toteutus on näkyvässä koko henkilöstölle sähköisellä oppimisalustalla. Ohjaustoimenpiteet ja tehtävänjako on kirjattu lukuvuoden ajalle jaksoittain. Ohjaustoimintaa arvioidaan opettajainkokouksissa. Lisäksi palautteet ohjauksen toimivuudesta kootaan lukuvuoden aikana opiskelijoille, henkilöstölle ja huoltajille lähetettyjen kyselyiden kautta. Ohjaustoimintaa päivittää ohjaustiimi, minitutorit, johon kuuluu rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, tutorit ja kuraattori.

Ohjaustoiminnan suunnitelmalla turvataan, että opetussuunnitelman tavoitteet, työnjako ja tehtävät toteutuvat. Ohjaustoiminta koulutuksen nivelvaiheissa sekä yhteistyö huoltajien kanssa sisältyvät ohjaussuunnitelmaan.

Ohjaussuunnitelma sisältää musiikkiopintojen suunnitelmallisen ohjauksen, jota koordinoivat musiikkitorit.

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeutus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Tukitoimien järjestäminen, niistä tiedottaminen ja niiden tarpeen arvioiminen

Kaustisen musiikkilukiassa erityisopetus ja muu oppimisen tuki järjestetään yhteistyössä erityisopettajan, oppilaanohjaajan, tutorien, aineenopettajien, kuraattorin ja rehtorin kanssa. Opiskelijoille ja huoltajille tiedotetaan tarjotusta tuesta aloittavien opiskelijoiden kesäkirjeessä, 1. vuoden syksyllä koteihin jaettavissa tutorkirjeissä sekä vanhempainilloissa.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Musiikkilukiolle pyritään saamaan tieto opiskelijan aiempien opintojen aikaisista tukimuodoista ja tuen tarpeesta (OVL 1214/2018, 23§). Lukiopolun alussa varmistetaan jokaisen opiskelijan osallistuminen NMI-testiin (lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille), jossa kartoitetaan mahdolliset oppimisen ongelmat ja mahdolliset tarkempien tutkimusten tarpeet.

Erytisopettaja suorittaa opiskelijan tuen tarpeen seuranta yhdessä aineenopettajien, tutorien ja rehtorin kanssa. Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Aineenopettajat antavat arvioinnit opiskelijan tuen tarpeesta ainekohtaisessa oppimisessa sekä ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemuslausunnoissa. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa ja opintovastuullisuuteen kasvamisessa. Opiskelijan kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuu. Kuraattorin luomien mallien avulla opiskelija voi kehittää opiskelutekniikoitaan. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (Lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Huoltajia kuullaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan opiskelijan tuen tarpeesta. Tutor toimii opiskelijan lähiohjaajana ja hänellä on suora kontakti huoltajiin.

Tutorien ja minitutoriimien toteuttama säännöllinen pedagoginen seuranta toteutuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Oppimisen esteettömyys arvioidaan lukuvuosittain ja tehdään tarvittavat toimenpiteet.

Tuen toteuttaminen

Opettaja kannustaa ja ohjaa opiskelijaa oppimaan oppimisessa monipuolisilla ja tarvittaessa eriyttävillä työtavoilla. Eriyttävillä työtavoilla oppitunnin sisällä suositaan opiskelijaa kannustavia oppimisen tapoja ja/tai materiaaleja. Liian haastavat tehtävät eivät saa saada opiskelijaa turhautumaan ja luovuttamaan, jolloin hänen opiskelumotivaationsa on vaarassa kadota. Eriyttämisen eräs pedagoginen keino on opiskelijan oman yksilöllisen opinto-ohjelman ja erilaisten tavoiteoppimisstrategioiden luominen. Arvioinnissa käytettyjä yksilöllisiä järjestelyjä ovat lisääjän antaminen arviointitilanteessa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen ja/tai mahdollisuus suuremman erillisen näytön käyttöön. Jos eriyttävät toimenpiteet oppituntitilanteessa eivät auta tai opiskelija tarvitsee arvioinnissa käytettyjen yksilöllisten järjestelyjen tueksi koulun ulkopuolista lausuntoa, opiskelija ohjataan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin (esimerkiksi koululääkärin tai koulupsykologin konsultointi). Opiskelija ohjataan hakemaan tarvittaessa avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita välineitä.

Opiskelija voi myös arvioida itsenäisesti ja yhdessä opinto-ohjaajan kanssa oppimisensa edistymistä ja tarkoituksenmukaistaa yksilöllistä opinto-ohjelmaansa. Kaustisen musiikkilukiassa oppimisen tuen avainsanoja ovat "räätälöinti", "joustavuus" ja "omakohtainen motivaationaalisuus". Tavoitteet ovat niin korkealla, mihin opiskelija ne itse asettaa. Näin pyritään vähentämään opiskelijan kokemaa stressiä ja tukemaan hänen persoonallisuuttaan ja

persoonallista kehittymistään. Opinto-ohjelman väliaikainen keventäminen voi auttaa opiskelijaa nopeana tukitoimena. Opiskelijan jatko-opintotoiveiden pohtiminen oppilaanohjaajan ja tutorin kanssa on merkityksellistä heti lukiopolun alusta alkaen.

Tutor keskustelee opiskelijan kanssa säännöllisesti vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa HOPS-keskusteluissa, joissa opiskelijalla on mahdollisuus tuoda esiin erityisjärjestelytarpeitaan. Tukitoimet voidaan kirjata opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan.

Jokainen opettaja voi antaa opiskelijalle tukiovetusta. Myös ryhmämuotoinen tukiovetus on mahdollista.

Moniammatillisessa minitutoriimissä suunnitellaan opiskelijakohtaiset tukitoimet. Ylioppilastutkintolautakunnalta haettavista erityisjärjestelyistä vastaa rehtori ja hänen nimeämänsä lausunnonantajat Ylioppilastutkintolautakunnan ohjeistuksen mukaisesti.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskelu ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoolltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoolllostaa ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolllossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoolltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opiskeluhoollon palveluita toteutetaan lähipalveluina Kaustisen musiikkilukiossa. Osa opiskeluhoollon palveluista toteutetaan yhteistyössä sairaanhoitopiiri Soiten kanssa. Sivistystoimen ja maakunnan kiinteällä yhteistyöllä varmistetaan tarvittavat yhteistyörakenteet. Etäpalveluiden myötä palvelut voivat laajentua.

Katso, Kaustisen musiikkilukion opiskeluhoolltosuunnitelma opetussuunnitelman liitteenä.

4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevilla asioilla (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhoitoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Kaustisen musiikkilukion ensisijaisena toimintatapana on nähdä oppilaitos yhteisönä, kokonaisuutena. Yhteisen hyvän puolesta toimiminen on jokaisen arkityötä, osa lukion toimintakulttuuria. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteena on ehkäisevä toiminta, varhainen puuttuminen ja hiljaisten signaalien havainnointi, jotka vähentävät myöhempiä ongelmia. Yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu kaikille. Se on osallistavaa, hyvinvointia tukevaa ja terveyttä edistävää. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on ennaltaehkäisevä toiminta ja tuen antaminen. Musiikkilukion opiskeluhoitosuunnitelmassa painotus on siellä, missä haasteet ovat. Musiikkilukion moniammatillinen opiskeluhoitoryhmä (ATR) koordinoi oppilaitoksen hyvinvointityötä sekä suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi opiskeluhoitoa.

Yksilöllinen opiskeluhoito

Yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämisen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti monialaisessa asiantuntijaryhmässä (ATR).

Kokoonpano mietitään kulloisenkin yksittäisen opiskelijan toiveen ja tarpeen mukaisesti (luottamuksellisuus, salassapito).

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollasta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Opiskeluhoito opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opiskeluhoitosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoilossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjakoa, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoillon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoillon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoillon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa

- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoillon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoillon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoillossa
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskeissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoiltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoillon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoiltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin

liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiassa kurinpitokeinojen käyttämisessä ja niihin liittyvissä menettelyissä noudatetaan lukiota koskevaan lainsäädäntöä ja määräyksiä. Rehtori varmistaa lukuvuoden alussa henkilökunnan kurinpidollisen tietotaidon. Rehtori vastaa myös siitä, että työnsä kesken lukuvuoden aloittavat opettajat perehdytetään kurinpidollisiin menetelmiin. Järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukuvuoden alussa ryhmänohjaustuokioissa ja vanhempainilloissa. Koulun järjestyssäännöt ovat nähtävissä koulun käyttämässä kouluhallinto-ohjelmassa.

Katso Kaustisen musiikkilukion opiskeluhoitosuunnitelma opetussuunnitelman liitteenä.

[Kaustisen musiikkilukion opiskeluhoitosuunnitelma](#)

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan

perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus-oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan

ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Musiikkilukioon siirtymisen nivelvaiheessa kartoitetaan opiskelijan äidinkieli. Mikäli opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi, hänen opinto-ohjelmansa suunnitellaan yksilöllisesti, jotta opiskelu musiikkilukiossa mahdollistuu tarkoituksenmukaisesti.

Opinto-ohjelman ohjauksesta vastaavat tutor ja opinto-ohjaaja. Ohjaukseen sisältyy myös ylioppilaskirjoitussuunnitelma. Rehtorin kanssa varmistetaan tarvittavat tiedot Ylioppilastutkintolautakunnalle hyvissä ajoin opiskelijan ylioppilaskirjoitusaikataulu huomioiden.

Opiskelijan vieraskielisyys ja mahdollisesti erilainen opinto-ohjelma tiedotetaan opiskelijan opettajille. Laaditusta yksilöllisestä opinto-ohjelmasta tiedotetaan myös opiskelijan huoltajille.

Opiskelijan oppimisen tuki järjestetään yhteistyössä opiskelijan kanssa.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Kaustisen musiikkilukiossa käytetään arvioinnissa sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Arviointikulttuuri perustuu oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Arvioinnin perusteet ovat läpinäkyvät ja ne käydään opiskelijoiden kanssa läpi ennen opintojakson alkua ja ennen päättöarviointia. Opettajat ohjaavat ja kannustavat opiskelijoita asettamaan tavoitteet opiskelulle ja hyödyntämään monipuolisia työtapoja.

Oppimistavoista ja tavoiteltavista tuloksista opettajat ja opiskelijat sopivat yhdessä opintojakson alussa. Opintojakson arviointi on monipuolista ja perustuu opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen näyttöön.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suorituserkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja tilanteeseen. Kaustisen musiikkilukiossa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää: oppimisen tukeminen ja ohjaaminen (opintojakson aikana osaamista tukeva ja oppimista näkyväksi tekevä formatiivinen arviointi) sekä osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen (summatiivinen arviointi). Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Kokeet ovat yksi arvioinnin muoto, eikä kaikissa opintojaksoissa järjestetä välttämättä koetta, vaan arviointi voi perustua monipuoliseen arviointiin, kuten portfoliotyöskentelyyn, jatkuvaan arviointiin tms. Joissakin oppiaineissa voidaan pitää osakokeita. Opettaja ilmoittaa aina opintojakson alussa arviointiperiaatteet. Kaustisen musiikkilukion mallin mukaisesti myös opiskelijat osallistuvat opintojakson alussa sen arvioinnin suunnitteluun.

Jokaisen periodin loppuun sijoittuvat arviointiaamut tai vaihtoehtoisesti arviointiviikko, jolloin järjestetään opintojaksojen päättöarviointi. Opintojaksojen arviointi voi sijoittua myös muuhun ajankohtaan. Arviointiaikataulusta tiedotetaan opiskelijoille sähköisessä järjestelmässä.

Arviointi perustuu kokonaisnäyttöön. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää arvosanaa. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon arvioinnissa. Osasuorituksen puuttuminen voi alentaa opintojakson arvosanaa tai estää sen arvioinnin kokonaan.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa jo lukiopolkunsa aikana.

5.2.1. Hylätyn arvosanan uusiminen

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiossa järjestetään 1-2 kertaa periodissa uusintakoetilaisuus, jossa opintojaksosta arvosanan 4 (hylätty) saanut opiskelija voi ilmoittautua uusimaan opintojaksoa tai sen osaa. Hylättyä opintojaksoa saa uusia niin kauan, kunnes arvosana on hyväksytty. Opetussuunnitelmaan ei ole kirjattu varsinaista etenemisestettä.

Yhtenä uusintakoepäivänä voi osallistua korkeintaan *kahteen* kokeeseen.

Uusintakokeeseen ilmoittautuminen tapahtuu annettuun määräaikaan mennessä Wilma-viestinä asianomaisen opintojakson opettajalle. Wilma-viesti on opettajalle dokumentti opiskelijan ilmoittautumisesta. Ilmoittautuminen on sitova ja lasketaan koekerraksi, mikäli sitä ei ole etukäteen peruttu. Jos opiskelija on estynyt saapumasta uusintakokeeseen, hän ilmoittaa siitä välittömästi aineenopettajalle. Ilmoittautumisen voi peruuttaa perustellusta syystä lääkärintodistuksella tai muulla vastaavalla dokumentilla.

5.2.2. Hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen korottaminen

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiossa järjestetään 1-2 kertaa jaksossa uusintakoetilaisuus. Hyväksytysti suoritettua opintojaksoa saa uusia tai korottaa yhden kerran lukioaikana. Opettaja päättää uusintakuulustelun tehtävistä, jotta arviointi on silloinkin riittävän monipuolista. Opintojakson arvosana muodostuu uusituista näytöistä ja aiemmista muista näytöistä.

Yhtenä uusintakoepäivänä voi osallistua korkeintaan *kahteen* kokeeseen.

Uusintakokeeseen ilmoittautuminen tapahtuu annettuun määräaikaan mennessä Wilma-viestinä asianomaisen opintojakson opettajalle. Wilma-viesti on opettajalle dokumentti opiskelijan ilmoittautumisesta. Ilmoittautuminen on sitova ja lasketaan koekerraksi, mikäli sitä ei ole etukäteen peruttu. Jos opiskelija on estynyt saapumasta uusintakokeeseen, hän ilmoittaa siitä välittömästi aineenopettajalle. Ilmoittautumisen voi peruuttaa perustellusta syystä lääkärintodistuksella tai muulla vastaavalla dokumentilla.

5.2.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S =

suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät Kaustisen musiikkilukiassa

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Lisäksi arvioinnissa käytetään seuraavia kirjainlyhenteitä: S suoritettu, E osallistunut opetukseen, suoritus kesken, täydennettävä määräajassa, H hylätty, K opintojakso keskeytynyt, suoritettava kokonaan uudestaan.

Suoritusmerkintä (S) annetaan opinto-ohjauksesta ja temaattisista opinnoista. Paikalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä. Paikallisista valinnaisista opintojaksoista voidaan antaa arvosanaksi numeroarvosana tai suoritusmerkintä. (S=suoritettu, H=hylätty).

S-merkintää kannattaa harkita tarkoin, koska yleensä oppiainetta, jossa on S-merkintä, ei huomioida jatko-opiskeluhauissa niissä koulutuksissa, joissa kysytään lukion päättötodistuksen keskiarvoa (esimerkiksi ammattikorkeakoulut, toisen asteen yhteishaut). Opiskelija saattaa tarvita jotakin oppiainetta jatko-opinnoissaan, joten turvallisinta on valita numeroarvostelu S-merkinnän sijaan. Opiskelija voi pyytää numeroarvioinnin muuttamista S-merkinnäksi lähettämällä Wilma-viestin rehtorille ennen valmistumistaan, syksyllä marraskuun loppuun mennessä ja keväällä toukokuun alkuun mennessä.

Mikäli opintojakson suoritusta tulee puutteellisenä täydentää, annetaan opintojaksosta määräaikainen E-merkintä.

Opettaja kirjaa arvioinnin perään opiskelijalle tiedoksi opintojakson täydentämistavat. Vanhentuneet E-merkinnät poistetaan rehtorin päätöksellä opiskelijan suorituksista. E-merkinnällä merkitään opintojakso, jonka suorituksesta puuttuu osasuoritus tai mahdollisesti myös poissaoloselvityksiä. Opiskelijalla on mahdollisuus täydentää kuluvan lukuvuoden aikaisia puuttuvia suorituksiaan lukuvuoden loppuun saakka, jonka jälkeen E-merkinnät poistuvat, jollei opiskelija sovi aineenopettajan kanssa opintojakson puuttuvien suoritusten itsenäisestä täydentämisestä tai suorittamisesta kesän aikana. Edellisen lukuvuoden E-merkintöihin liittyviä koesuorituksia voi käydä suorittamassa uuden lukuvuoden ensimmäisessä uusintakuulustelussa. Muuten vanhan lukuvuoden E-merkintöjä ei voi enää täydentää uuden lukuvuoden aikana. E-merkinnän poistuttua, opintojakso on käytävä kokonaan uudelleen. Opintojaksomerkintä E poistetaan vanhentuneena, mikäli opiskelija ei suorita sitä valmiiksi sovittuun ajankohtaan mennessä.

K-merkintä tarkoittaa, että opintojakso on keskeytynyt ja se on suoritettava uudelleen. Yleensä opintojakso keskeytyy runsaiden poissaolojen vuoksi. Aineenopettaja määrittelee K-merkinnän syyn. K-merkinnät poistuvat viimeistään lukuvuoden päätyttyä.

Opetussuunnitelmaan ei ole kirjattu varsinaista etenemisestettä.

Opintojakson arvosanan korottaminen

Opiskelijalla on oikeus korottaa hyväksytyä ja hylättyä arvosanaa kunkin oppiaineen arviointikriteereiden mukaan.

Kaustisen musiikkilukiossa järjestetään 1-2 kertaa periodissa uusintakoetilaisuus, jossa opintojaksosta arvosanan 4 (hylätty) tai E-merkinnän (suoritus kesken, esimerkiksi koe puuttuu) saanut opiskelija voi ilmoittautua uusimaan. Hyväksytyä opintojaksoa saa uusia yhden kerran lukioaikana. Parempi arvosana jää voimaan. Hylättyä opintojaksoa saa uusia niin kauan, kunnes arvosana on hyväksyty.

Opiskelijalla on oikeus pyytää arvioinnin uusimista 14 vuorokauden kuluessa (kirjallinen ja perusteltu pyyntö rehtorille). Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja aineenopettaja yhdessä.

5.2.4. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksyty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opintojaksot moduuleineen pyritään suorittamaan pääsääntöisesti lähiopetuksessa ja numerojärjestyksessä. Ensin pyritään suorittamaan pakolliset opintojaksot moduuleineen ja sen jälkeen valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot moduuleineen.

Lukiolaki mahdollistaa lukio-opintojen itsenäisen suorittamisen. Mikäli opetusryhmän opiskelijamäärä on pieni, tai opiskelijan henkilökohtainen tilanne sitä vaatii, hän joutuu mahdollisesti opiskelemaan opintojakson sisältöjä osittain itsenäisesti. Mikäli opiskelija haluaa suorittaa opintojakson *itsenäisesti*, hän tekee anomuksen siitä itsenäisen opiskelun kaavakkeella aineenopettajalle. Kaavakkeita saa opettajalta. Anomukseen tulee sisältyä perusteet itsenäiselle opiskelulle. Itsenäisestä opiskelusta on aina tehtävä opiskelijan ja opettajan allekirjoittama neuvoteltu sopimus.

Aineenopettaja antaa opiskelijalle ohjeet opintojakson itsenäistä suorittamista varten. Opettaja(t) päättää, onko opintojakso mahdollista ja tarkoituksenmukaista suorittaa itsenäisesti. Harkinnassa on syytä ottaa huomioon opiskelijan perustelut, käytössä olevat resurssit ja opiskelijan työ määrä. Itsenäinen opiskelu edellyttää opiskelijan oma-aloitteisuutta, tavoitteellisuutta, ja suunnitelmallisuutta. Itsenäinen suorittaminen on suositeltavaa vasta sitten, kun opiskelija on tutustunut lukion opiskelutapoihin ja kyseiseen oppiaineeseen. Itsenäisestä suorituksesta pitää saada hyväksyty arvosana (5–10).

Itsenäisen suorittamisen sopimuksen hyväksyy rehtori. Hyväksymiseen liittyy myös korvauksesta päättäminen. Allekirjoitetusta sopimuksesta annetaan kopio opiskelijalle ja kansliaan. Alkuperäinen sopimus palautuu opettajalta arkistoon, kun opintojakso on suoritettu ja arvioitu (= virallinen asiakirja).

5.2.5. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Suullisen kielitaidon paikallinen arviointi toteutuu opiskeltavan kielen ja sen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti. Suullinen kielitaito voidaan arvioida osana opintojakson kokonaisarviointia tai erikseen kokeen suullisen osuuden perusteella. Suullisen kielitaidon mahdollinen erillinen arviointi ilmoitetaan joko suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty) tai numeroarvioinnilla (4-10).

5.2.6. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opettajat antavat opiskelijalle vähintään suullista palautetta opintojakson aikana ja kirjallisen opetussuunnitelman mukaisen arvioinnin koulun hallinto-ohjelmaan opintojakson päättymisen jälkeen. Arviointiaikataulusta tiedotetaan huoltajia lukuvuoden toimintakalenterissa kodin ja koulun yhteistyösuunnitelman mukaisesti.

Tutorit ovat yhteydessä huoltajiin opiskelijoiden opintosuorituksista tarpeen mukaan.

5.2.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän

selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää

mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteutukseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritukset tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Aikaisempien opintojen hyväksilukemisesta ja osaamisen tunnustamisesta opiskelijoille tiedotetaan opinto-ohjauksessa lukio-opintojen alussa ja muulloinkin opinto-ohjauksessa. Aikaisemmat opinnot hyväksytetään ko. aineenopettajilla ja varsinainen hyväksilukeminen tapahtuu kansliassa.

5.2.8. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan yleisesti ja erityisemmin eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen sisältää elämänhallinnan ja vastuullisen vaikuttamisen taitoja. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia. Opetussuunnitelman perusteet eivät linjaa, mikä painoarvo laaja-alaisella osaamisella on arvioinnissa, kuten ei linjaa työskentelyn arvioinnin kohdallakaan. Laaja-alaista osaamista kehitetään Kaustisen musiikkilukiossa kaikkien opintojaksojen aikana. Laaja-alainen osaaminen on myös osa musiikkilukion yhteisöllistä toimintakulttuuria ja se otetaan huomioon laaja-alaista osaamista määrittäessä ja sitä arvioidessa.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen tarkoittaa, että opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta.

Laaja-alainen hyvinvointiosaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia. Hyvinvointiosaamisen tavoitteet sisältyvät opintojaksoihin. Hyvinvointiosaaminen arvioidaan opintokokonaisuuksissa hyvinvoinnin tason toteutumisen suhteessa tavoitteisiin (sanallinen summatiivinen arviointi), mutta myös jatkuvana motivoivana ja ohjaavana arviointina (formatiivinen arviointi). Opiskelijoille järjestetään kysely/kyselyitä lukuvuoden aikana hyvinvointiosaamistavoitteiden toteutumiseen liittyen, jolloin hän edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitojaan (formatiivinen arviointi). Opettajan tehtävä on luoda opintokokonaisuuksissa tilanteita, joissa edistetään hyvinvointiosaamisen tavoitteita ja tuetaan opiskelijaa parantamaan niiden kautta jaksamistaan opinnoissa (oppimisstrategioitten parantaminen).

Vuorovaikutusosaaminen

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan vuorovaikutusosaaminen osana laaja-alaista osaamista. Laaja-alainen vuorovaikutusosaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia. Arviointi pyritään saamaan läpinäkyväksi niin, että vuorovaikutusosaamisen elementit opiskelijan motivaatioperustaa myöden tulevat huomioiduksi. Ryhmävuorovaikutusosaamisen arviointia kehitetään niin, että arvioinnin kriteerit ovat kaikille selvät ja läpinäkyvät. Arvioinnin kohteena ovat lukiolaisten viestintäkompetenssin, erityisesti puheviestintätaitojen kehittyminen ja arviointi sekä vuorovaikutusosaaminen erilaisissa oppimistilanteissa.

Vuorovaikutusosaamiseen liittyy palautteen anto, joka keskittyy yksilön kehittymiseen ja arvoja ja asenteita koskevaan palautteeseen. Kaiken kaikkiaan vuorovaikutusosaamisella ja sen arvioinnilla ja palautteen annolla tähdätään kouluarjen yhteisöllisyyden ja kaikkia kunnioittavan ja huomioivan asenteen ylläpitämiseen. Osana vuorovaikutusosaamista toimii opiskelijan itsearviointi, ohjaajan arvioinnin ohella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan osaamisen arviointi on jatkuvaa, ohjaavaa arviointia (formatiivinen arviointi), jossa opiskelijana osana yhteisöä oppii uutta uudella tavalla uudenaikaisessa oppimisympäristössä. Luovan osaamisen arviointi toteutuu opiskelijoiden töissä, joita heillä on mahdollisuus esittää erilaisissa tapahtumissa, konserteissa, musikaaleissa, ja koko koulun yhteisissä osaamisen näytöissä. Kaustisen musiikkilukiossa opiskelijan mahdollisuus luovuutensa kehittämiseen ja osoittamiseen on monipuolinen ja sen vuoksi opiskelijan luovuuden kehittymistä on myös helppo seurata ja arvioida.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen ydintä ovat opiskelijan demokratia- ja vaikuttamistaidot sekä oman osaamisen käyttäminen yhteiskunnan hyväksi. Tavoitteena on vaikuttavien opiskelijoiden yhteisö ja yhteiskunta.

Laaja-alainen yhteiskunnallinen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia. Yhteiskunnallista osaamista arvioidaan sen perusteella, miten opiskelijoiden yhteiskunnallinen osallistaminen on toteutunut eri opintojaksoilla ja yhteisöllisesti, miten työelämän tarve ja yrittäjyys on kyetty nivomaan osaksi lukio-opintoja ja miten sosiaalinen vahvistaminen on onnistunut osana opiskelijoiden ja koko yhteisön hyvinvointia. Osana yhteiskunnallista osaamista toimii opiskelijan itsearviointi, ohjaajan arvioinnin ohella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden periaatteessa ja ympäristöosaamisessa korostuu eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi.

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia. Eettisyyden ja ympäristöosaamisen toteutumista arvioidaan sen perusteella, miten opiskelija on oppinut perusasioita kestävästä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Ympäristöosaamista ja eettisten periaatteiden toteutumista arvioidaan myös sen perusteella, miten ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys toteutuu koulun toiminnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen antaa opiskelijalle valmiudet kansainvälisyyteen ja maailmankansalaisena toimimiseen. Opiskelijaa ohjataan arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin, ymmärtämään omaa paikallista kulttuuriperintöään ja toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Laaja-alainen globaali- ja kulttuuriosaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojakojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

<i>Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,</i>	<i>joista voi olla hylättyjä opintoja enintään</i>
<i>2–5 opintopistettä</i>	<i>0 opintopistettä</i>
<i>6–11 opintopistettä</i>	<i>2 opintopistettä</i>
<i>12–17 opintopistettä</i>	<i>4 opintopistettä</i>
<i>18 opintopistettä tai enemmän</i>	<i>6 opintopistettä</i>

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään. Vain hyväksytysti suoritettut paikalliset valinnaiset opintojaksot ja temaattiset opinnot lisäävät opintopistekertymää ja vaikuttavat arviointiin korottavasti. Aineenopettajalla on oikeus korottaa arvosanaa harkintansa mukaan.

Opiskelijalla on mahdollisuus yrittää korottaa oppiaineen päättöarvosanaa (aineen koko oppimäärä) ennen päättötodistuksen antamista. Yhtä ainetta saa tenttiä kerran ennen tai jälkeen ylioppilaskirjoitusten. Korotustentistä sovitaan aineenopettajan kanssa huomioiden, että valmistuvan opiskelijan opintojen pitää olla valmiina marraskuun alkuun (syksyllä valmistuvat) tai toukokuun alkuun mennessä (kevällä valmistuvat). Oppiaineen oppimäärän arvosanaa voidaan korottaa myös annetuilla lisänäytöillä tai arvioinnista päättävien opettajien harkinnan perusteella. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja (LOPS2021).

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa voidaan korottaa

- erillisessä kuulustelussa
- syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien opintojaksojen pohjalta annetuilla lisänäytöillä
- arvioinnista päättävien opettajien harkinnan perusteella.

Välitodistukset jaetaan abiturienteille penkinpainajaispäivänä. Todistuksessa näkyvät kaikki suoritettut opintopisteet. Välitodistuksen arvosanoja käytetään eri oppilaitosten hauissa (esimerkiksi ammatilliset oppilaitokset). Ylioppilastutkinnon arvosanat menevät suoraan tiedoksi korkeakouluille.

Mikäli helmikuun välitodistuksessa oppimäärä on E-merkinnällä, jokin opintojaksoista on kesken. Vaikka helmikuun todistuksen valmistumisen jälkeen opiskelija jatkaa suoritusten tekoa ja arvosana valmistuu ja merkitään oikealle paikalleen, koko oppimäärän kohta saattaa edelleen jäädä E-merkinnälle, koska viimeisin oppimäärää koskeva vahvistus on tehty helmikuun väliarvioinnin yhteydessä. Oppimäärän E-merkintä muuttuu arvosanaksi päättötodistukseen. Oppimäärän arviointi näkyy valmiina päättötodistuksessa.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuurille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Lukiokoulutuksen järjestämisluvan (OKM/58/2017) erityistä koulutustehtävää koskeva määräys: Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopisteen laajuisesti oppilaitoksen opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisten pakollisten opintojen määrästä 16 opintopisteen laajuiset opinnot. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Oppiaineissa, joissa pakolliset opinnot on säädetty kahden opintopisteen laajuisiksi, opinnot tulee suorittaa kahden opintopisteen laajuisina. Erityisen koulutustehtävän mukaisten opintojen tulee olla muita kuin asetuksessa säädettyjä pakollisia tai opiskelijalle tarjottavia valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Opiskelija ei kuitenkaan saa jättää pois pakollisia opintojaksuja niistä oppimääristä, jotka kuuluvat hänen ylioppilastutkintoonsa.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

- 1. opiskelijaksi ottamista*
- 2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
- 3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
- 4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
- 5. oikeutta saada uskonnon tai elämänskatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiossa muutoksenhaku- ja oikaisuvaatimusasioista tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia opinto-oppaassa, koulun käyttämässä kouluhallinto-ohjelmassa ja tarvittaessa opetuksessa ja opinto-ohjauksessa.

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylätyt opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi*
- koulutuksen järjestäjän nimi*
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- oppilaitoksen nimi*
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi*

- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Aikaisempien opintojen hyväksi lukemisesta ja osaamisen tunnustamisesta opiskelijoille tiedotetaan opinto-oppaassa ja opinto-ohjauksessa. Lukion päättötodistuksen osaksi merkitään musiikin erillistodistukset (lukiodiplomit, konservatorion päättötodistukset sekä muut musiikin erillistodistukset). Lukion päättötodistukseen kirjataan myös lukioaikaiset luottamustehtävät sekä muut lukioaikaiset merkittävät tehtävät ja saavutukset.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion paikalliseen arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat on esitelty luvun 5 alaluvuissa.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietaiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestäväen elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia

ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukiossa järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus kasvattaa ja vahvistaa yleissivistystä, lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa hänet oman ainutlaatuisuutensa ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Lukio-opintojen aikana opiskelijan itsetunto vahvistuu ja itseluottamus kasvaa. Oppimisen taitojen kehittyessä ja jatkuvasti uusiutuessa, opiskelijan itseohjautuvuus ja suunnitelmallisuus kasvavat ja hän osaa arvottaa itselleen sopivat opiskelustrategiat ja -aikataulut. Oikeat opiskelustrategiat ylläpitävät opiskelumotivaatiota. Sukupuolen ja seksuaalisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittietoiselle opetukselle. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Lukio-opetuksen tarjoaman laaja-alaisen yleissivistyksen kautta opiskelijan ymmärrys yhteiskunnallisista, eettisistä ja ekologisista asioista kasvaa. Opiskelija oppii tietoperustaisesti arvioimaan elämään ja yhteiskuntaan liittyviä asioita ja sitä kautta vahvistamaan omaa maailmankuvaansa. Opetuksen kautta opiskelija kykenee erottamaan epäolennaisen olennaisesta (tiedon luotettavuus) ja käsittelemään erilaisia kysymyksiä ja niihin liittyviä ristiriitoja erilaisista näkökulmista. Tämän prosessin kannalta tärkeää on, että opiskelija kykenee kehittämään tiedonhankintataitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan ja kehittämään monilukutaitoaan niin, että hän oppimalla tieteestä ja tutkimuksen teosta kykenee ymmärtämään tieteen- ja taiteenaloille ominaista terminologiaa. Opiskelija motivoituu tieteellisestä tiedosta ja sitä kautta hän osallistuu itsensä tieteellisten tekstien tutkimiseen ja tulkitsemiseen ja osaa tuottaa niitä myös itse. Tärkeää on, että opiskelija oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti.

Laajan yleissivistyksen kannalta huomionarvoista on kielten opiskelun merkityksen näkyväksi tekeminen. Valitessaan kieliä opinto-ohjelmaansa, opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että mahdollisesti useammalla vieraalla kielellä. Kielen opiskelun kautta tutustutaan erilaisiin maailman kulttuureihin. Kielten opiskelu kehittää myös äidinkieltä.

Lukio-opetus vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luo osallisuutta. Hyvinvointia kehitetään vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Musiikkilukiossa kannustetaan itseilmaisuun ja omaehtoiseen tuottamiseen. Musiikin opinnoissa annetaan tilaa omille musiikillisille ideoille, improvisoinnille ja omien sävellysten suunnittelulle. Jokaiselle pyritään löytämään oma rooli ja mahdollisuus kehittyä myös musiikin opiskelijana. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita osallistumaan taide- ja kulttuurielämään. Tiimityöskentely ja projekteissa tapahtuva vertaisoppiminen vahvistavat oppijan hyvinvointikokemusta. Lukio-opinnoissa hyvinvoinnin ytimessä on fyysisen hyvinvoinnin ylläpitäminen, jolloin fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Kaustisen musiikkilukion opinto-ohjelmaan kuuluu kansainvälisen liiketoiminnan opintokokonaisuus, jonka tavoitteena on tuottaa aktiivisen kansalaisuuden, yrittäjyyden ja työelämän vaatimukset paremmin ymmärättäviä tulevaisuuden osaajia. Lisäksi Kaustisen musiikkilukio on osa Let's Learn Work -hankeverkostoa, jonka tarkoituksena on tehostaa opiskelijoiden työelämä- ja yrittäjyystaitoja maakunnallisella yhteistyöllä.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen

- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä

paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestäväen elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväen toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähteaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja refleктоimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Hyvinvointiosaaminen: Hyvinvointiosaaminen sisältyy kokonaisvaltaisesti Kaustisen musiikkilukion opetus- ja kasvatustavoitteisiin sekä toimintakulttuuriin.

Kaustisen musiikkilukion opiskelijat saapuvat opiskelemaan eri puolilta Suomea. Opiskelijoista vähintään puolet asuu lukioaikana kodin ulkopuolella. Tämä edellyttää opiskelijoilta omatoimisuutta, kykyä järjestellä omia asioita sekä vuorovaikutustaitoja. Lukioyhteisöllä on prosessissa kasvattava ja ohjaava rooli, jolla tuetaan nuoren aikuisuuteen kasvamista ja

kannustetaan positiiviseen osallisuuteen. Kaustisen musiikkilukion ohjaustoimintaa varten on olemassa kokonaisvaltainen "koko koulu ohjaa" -suunnitelma, jolla tuetaan nuorten hyvinvointia.

Kaustisen musiikkilukiossa opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen. Kaustisen musiikkilukiossa hyvinvointiosaamisen keskeisenä tavoitteena on aktiivisen liikunnallisen toimintakulttuurin luominen Kaustisen musiikkilukion opiskelijoiden keskuuteen (fyysinen, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi). Tarkoituksena on liikunnallisen toiminnan lisäämisen kautta parantaa lukiolaisen hyvinvointia ja jaksamista arjessa, johon haasteensa tuovat erikoislukion monimuotoiset opinnot.

Hyvinvointiin aktivoivat toiminnot kirjataan tavoitteellisesti Kaustisen musiikkilukion lukuvuosi- ja viikkosuunnitelmaan. Kaustisen musiikkilukion hyvinvointitiimi vastaa hyvinvointitavoitteiden edistämisestä. Hyvinvointitiimiä johtaa opettajakunnasta valittu hyvinvointikoordinaattori. Hyvinvointitiimiin kuuluu opiskelijajäsenenä hyvinvointitutoreita kultakin vuosikurssilta.

Kaustisen musiikkilukiossa hyvinvointiosaamiseen ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen kuuluvat myös tutortoiminta, HOPS-keskustelut, tiimit, opiskelijakuntatoiminta, yhteiset päivänavaukset, yhteisötunnit, osaamisen näytöt ja erilaiset musiikkiproduktiot. Tavoitteena on opiskelijan omien vahvuuksien tunnistaminen ja oman oppijäsentiteetin vahvistaminen.

Kaustisen musiikkilukion hyvinvointitoiminnan tueksi on vahvistettu turvallisuussuunnitelma, joka päivitetään lukuvuosittain.

Vuorovaikutusosaaminen: Kaustisen musiikkilukiossa vuorovaikutus nähdään taitona, jota voi oppia ja kehittää. Vuorovaikutusosaaminen koostuu tiedollisesta, taidollisesta, eettisestä ja motivaatioon liittyvästä ulottuvuudesta. Tiedollinen ulottuvuus merkitsee ryhmävuorovaikutustaitojen oppimista ja ryhmävuorovaikutustaitojen ymmärtämistä, sitä mitä ryhmässä toimiminen vaatii. Taidollinen näkökulma tarkoittaa yksilön kykyä toimia tarkoituksenmukaisesti niin, että hän saavuttaa asetetut tavoitteet. Opiskelija viestii jatkuvasti eri tilanteissa ja yhteyksissä. Eettinen puoli korostaa opiskelijan kykyä ottaa vastuuta omasta vuorovaikutuksestaan ja viestinnästään ja niiden vaikutuksista. Kaustisen musiikkilukiossa tuetaan opiskelijan motivaatiota oman viestintänsä kehittämiseen.

Yhteisöllisellä tasolla vuorovaikutusosaamisen kannalta tärkeää on koko yhteisön avoimen vuoropuhelun merkityksen ymmärtäminen. Viestinnän ja kommunikaation laaja-alaisen osaamisen toteutumista edistetään vahvistamalla koulun viestintä- ja markkinointisuunnitelmaa. Koulun viestinnästä vastaa opettajakunnasta valittu tiedottaja sekä opiskelijajäsenistä koostuva tiedotustiimi. Koulun markkinoinnista vastaa opettajavetoinen, opiskelijajäsenistä koostuva markkinointitiimi. Vuorovaikutusosaamisen kautta opiskelijoiden mediaosaaminen ja viestinnälliset taidot sekä tiedot kehittyvät elämää ja jatko-opintoja hyödyttävällä tavalla.

Monitieteinen ja luova osaaminen: Kaustisen musiikkilukiossa kannustetaan ongelma-perustaiseen oppimiseen. Opiskelijoita innostetaan ongelmalähtöiseen ajattelutapaan ja heitä ohjataan ongelmanratkaisuprosessien hallintaan yksilö-, pari- tai ryhmätyöskentelyssä. Opiskelijat ratkovat avoimia ongelmia, tutustuvat erilaisiin tiedonhankinnan tapoihin, oppivat lähdekritiikin merkityksen ja harjaantuvat esittävät esittämään tutkimuskysymyksiä (tieto perustuu tutkimuksiin). Opiskelijan itse- ja vertaisarviointitaidot kehittyvät. Opiskelija oppii arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta, myös poikkitieteellisesti. Hän myös oppii tunnistamaan hyvän tieteellisen käytännön (HTK).

Kaustisen musiikkilukio tekee aktiivisesti korkeakoulu- ja yritys yhteistyötä.

Yhteiskunnallinen osaaminen: Kaustisen musiikkilukion opinto-ohjelma, "koko koulu ohjaa", on rakennettu niin, että yhteisö itsessään tukee opiskelijaa suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti ja sietämään epävarmuutta ja epäonnistumisia. Eri oppiaineiden opinto-ohjelmat tukevat aktiivisen kansalaisuuden taitoja. Tässä keskeisenä on muun muassa opiskelijan väittelytaitojen, argumentointitaitojen, kehittäminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen kytkeytyy myös työelämässä vaadittaviin taitoihin: resilienssiin eli muutosjoustavuuteen, kykyyn toimia erilaisissa ympäristöissä ja kulttuureissa, tunneälykkyyteen ja empatiaan, vuorovaikutustaitoihin ja yhteistyökykyyn, ongelmanratkaisutaitoon, kriittiseen ajatteluun, luovuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Kaustisen musiikkilukio on nuorten mahdollisuuksien takaaja. Koulussa tasa-arvo on tärkeä asia, ja asioiden sosiaaliset ulottuvuudet huomioidaan. Vaikka koulun pääorientaatio on opetussuunnitelman toteuttamisessa, oppimisessa ja opettamisessa, Kaustisen musiikkilukiosta moniammatillinen työryhmä hoitaa yhdessä opiskelijoiden arkeen ja elämään liittyviä asioita. Näin asioiden sosiaalisiin puoliin puuttuminen ei ole vain yhden viranomaisen asia, vaan tasa-arvoinen oppiminen pyritään takaamaan kaikille.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen: Kaustisen musiikkilukion toiminnassa opiskelija oppii kestävän elämäntavan ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset periaatteet. Opiskelija ymmärtää ihmisen toiminnan merkityksen luonnonympäristön kantokyvyn kannalta. Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin ilmastonmuutokseen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyen. Opiskelijoita ohjataan kestävän kehityksen ja globaalin vastuun toteutumiseen niin opiskelussa kuin muussakin arjen toiminnassa.

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen: Kaustisen musiikkilukiosta opiskelija nähdään globaalina toimijana, jonka maailmankansalaisen identiteetin rakentumista tuetaan monipuolisesti opetuksessa. Gloaali- ja kulttuuriosaaminen toteutuvat musiikkilukion toimintakulttuurissa, joka kannustaa opiskelijoita luovaan ja avarakatseiseen toimintaan. Kansainväliseen toimintaan liittyy esimerkiksi ystävyyskoulutoimintaa, vaihto-opiskelijatoimintaa, opintoretkeä, ja kansainvälisiä musiikkiprojekteja. Musiikkilukiolainen perehtyy elävään perintöön Suomessa ja maailmalla. Opiskelija tunnistaa Suomen aineettoman kulttuuriperinnön luettelon.

7. Musiikkilukion musiikkiopinnot

Kaustisen musiikkilukiossa musiikkiopintojen tehtävä on tukea ja toteuttaa koulun toiminta-ajatusta kannustavasta ja opiskelijalähtöisestä opetuksesta. Musiikkia opiskellaan monipuolisesti; musiikki on tärkeä osa koko kouluyhteisöä ja sen toimintakulttuuria. Musiikki yhdistää musiikkilukion sen paikallisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin. Opiskelijat opiskelevat keskenään yhteistoiminnassa, mutta yksilöllisin ainevalinnoin.

Opiskelijat, jotka suorittavat vähintään 24 opintopisteen laajuisesti Kaustisen musiikkilukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä erityisen koulutustehtävän mukaisia opintoja, ovat oikeutettuja vähentämään valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisten pakollisten opintojen määrästä 16 opintopisteen laajuiset opinnot. Musiikkiopintojen määrälle ei ole ylärajaa. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion jokaisen pakollisen oppiaineen pakollisista opinnoista. Oppiaineissa, joissa pakolliset opinnot on säädetty kahden opintopisteen laajuisiksi, opinnot tulee suorittaa kahden opintopisteen laajuisina. Erityisen koulutustehtävän mukaisten opintojen tulee olla muita kuin asetuksessa säädettyjä pakollisia tai opiskelijalle tarjottavia valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Erityisen koulutustehtävän mukaisiin 24 opintopisteeseen tulee sisältyä vähintään neljä opintopistettä Musiikin perusteet sekä Musiikin tuntemus ja kulttuuri -oppimäärien opintoja. Lopuista 16 opintopisteestä enintään 4 opintopistettä voi olla muualta hyväksiluettuja opintoja.

Opinnot suoritetaan oman lähtötason ja tavoitteiden mukaan. Opiskelija syventää musiikillista osaamistaan asiantuntijayhteisössä yksilöllisen opinto-ohjelman mukaisesti. Opiskelijan musiikkiopintojen tavoitteena voi olla ammatillinen suuntautuminen tai musiikkiosaaminen harrastuksena. Musiikkiopintojen tavoitteena on taito soveltaa musiikillista osaamista tulevaisuudessa. Musiikkiopintojen suunnittelua ja edistymistä lukiossa ohjaa henkilökohtainen musiikkitutor, jonka ohjauksessa musiikkiopintojen suunnittelu käynnistyy jo hakuprosessin yhteydessä.

Yleislinjan opiskelija voi osallistua kaikkeen musiikkilukiossa tarjolla olevaan musiikinopetukseen yksilöopetusta lukuun ottamatta. Hänen tukena toimii koko monipuolinen oppimisympäristö osaavine henkilökuntineen.

Musiikkiopintojen ja lukio-opintojen yhdistäminen musiikkilukiossa on joustavaa. Koulurakennus muuntojoustavine oppimisympäristöineen, laadukaine oppimateriaaleineen ja hyvine akustisine ominaisuuksineen tukevat ilmiöpohjaista ja kokemuksellista oppimista. Kaustisen musiikkilukio toimii tiiviissä yhteistyössä lähialueiden musiikkioppilaitosten ja musiikkitoimijoiden, muun muassa Keski-Pohjanmaan Konservatorion kanssa. Musiikkilukiossa voi suorittaa Suomen musiikkioppilaitosten liiton mukaisia tasosuorituksia, joita suorittamalla opiskelijan on mahdollista saada tarkempaa palautetta edistymisestään. Opinnot vastaavat Suomen musiikkioppilaitosten liiton oppisisältöjä. Hyväksytyistä suorituksista opiskelija saa opintopisteiden lisäksi erillisen Keski-Pohjanmaan Konservatorion myöntämän todistuksen, musiikkikoulun tai -opiston todistuksen tai erillistodistuksen suoritetuista taitotasoista.

Musiikkilukio antaa tehokkaan väylän opiskella määrätietoisesti musiikkia ja suorittaa samanaikaisesti yleissivistävät lukio-opinnot. Opiskelija voi kartuttaa monipuolisesti esiintymis- ja vuorovaikutustaitojaan tulevaisuuden haasteissa selviämiseksi esimerkiksi ilmaisutaidon opinnoissa. Luovuus ja vuorovaikutus korostuvat tulevaisuuden osaamisessa, ja musiikillista osaamista on mahdollista soveltaa useilla eri ammattialoilla.

Kansanmusiikki on yksi Kaustisen seutukunnan ja Kaustisen musiikkilukion vahvuustekijöistä. Kansanmusiikki-instituutti, Kaustisen Kansanmusiikkijuhlat, Näppärit, Ottoset, Pelimanniyhdistys ja muut kulttuuriyhdistykset ovat musiikkilukion keskeisiä yhteistyökumppaneita. Kulttuuriyhteisöt laajentavat opiskelijan musiikillista ja kulttuurista oppimisympäristöä luontevalla tavalla.

Musiikkilukiossa tuetaan jokaisen opiskelijan yksilöllisen opinto-ohjelman toteutumista musiikkiopinnoissa. Valtakunnalliset opintojaksot arvioidaan valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan, ja musiikin opintojaksojen arviointi on kirjattu opetussuunnitelmaan opintojaksokohtaisesti. Opiskelija ja musiikinopettajat suorittavat musiikkiopinnoissa jatkuvaa

arviointia yhteistyössä. Numeroarvioinnin tai suoritusmerkinnän lisäksi opiskelijalla on mahdollista saada omaa kehitystä ja edistymistä tukevaa kirjallista tai suullista palautetta.

Musiikkialalle suuntautuvia opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan edellytyksiensä mukaan musiikkialan jatko-opintoihin, jolloin uraohjausta koskevan palautteen merkitys kasvaa. Opiskelijan musiikin opettajat osallistuvat yhdessä musiikkitutorien kanssa opiskelijan ohjaukseen ja hänen osaamisensa jatkuvaan arviointiin.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKION ERITYISEN KOULUTUSTEHTÄVÄN MUKAISTEN OPINTOJEN (MUSIIKKI) TUNTIJAKO		
Oppimäärä	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Valinnaiset opinnot opintopisteinä
Musiikin perusteet	4	22–
Musiikin tuntemus ja kulttuuri	4	13–
Instrumenttiopinnot		28–
Ryhmämusisointi		11–
Musiikkiteknologia		7–
Muut musiikkiopinnot		9–
Yhteensä	8	90–

8. Oppiaineet

8.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

8.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (Ä1)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (Ä2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (Ä3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen kehittyy opintojaksossa erityisesti kielen sosiaalisten ja globaalien merkitysten tarkastelun myötä. Opintojakso lisää ymmärrystä yksilöiden ja yhteisöjen identiteeteistä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Ensimmäisessä opintojaksossa painottuu sosiaalisten taitojen, kuten tutustumisen, yhteistyön ja rakentavan viestinnän, harjoittelu.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen kehittyy, koska opintojakson myötä opiskelija tunnistaa omia vahvuuksiaan ja tulee entistä tietoisemmaksi kielellisestä identiteetistään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI2)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsejana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa painottuu tiedon luonne, merkitykset ja käyttö erilaisissa teksteissä. Tavoitteena on oppia viittaamaan oikeaoppisesti muihin teksteihin omissa teksteissä jo lukion alkuvaiheessa, koska taitoa tarvitaan laajasti kaikissa opinnoissa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa painottuu tiedon luonne, merkitykset ja käyttö erilaisissa teksteissä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa luetaan ja hyödynnetään monenlaisia tekstilajeja ja tekstityyppejä, jotka käsittelevät esimerkiksi maailmaa, yhteiskuntaa ja ympäristöä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteena on erityisesti kehittää monilukutaitoa, joka palvelee lukiolaista monimuotoisessa tekstimaailmassa niin eri oppiaineissa kuin aktiivisessa arjessakin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kirjallisuus, 2 op (ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on herättää uteliaisuus erilaisten kulttuurituotosten merkitysten analyttiseen, pohtivaan ja elämykselliseen käsittelyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Media, tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tarkastellaan erityisesti eettisyyteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä tekstejä ja ilmiöitä. Yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa on mahdollista.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tarkastellaan erityisesti eettisyyteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä tekstejä ja ilmiöitä. Yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa on mahdollista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tarkastelemaan ajankohtaisia aiheita entistä monipuolisemmin ja syvällisemmin ja syventää ymmärrystään yhteiskunnallisesta toiminnasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa arvioida tekstejä ja vuorovaikutusta eettisyyden ja ekologisuuden kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy monenlaisten asia- ja mediatekstien tarkastelusta ja hyödyntämisestä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kirjoittaminen ja monimuotoinen viestintä, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson harjoituksilla vahvistetaan kirjoittajaidentiteettiä.

Hyvinvointiosaaminen

Esiintymisrohkeuden ja -taitojen harjoittaminen tukee hyvinvointiosaamista, erityisesti omien vahvuuksien hyödyntämistä ja identiteetin rakentamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson harjoituksilla rohkaistaan opiskelijaa omaääniseksi tekstin tuottajaksi niin kirjoitettujen kuin muunkinlaisten tekstien osalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kirjallisuus 2, 2 op (Ä16)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (Ä18), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on lisätä uteliaisuutta erilaisten kulttuurituotosten merkitysten analyttiseen, pohtivaan ja elämykselliseen käsittelyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kirjoittamisen mestari, 2 op (ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy tavoitteessa vahvistaa kirjoittajaidentiteettiä ja syventää taitoa ajatella asioita monilta kannoilta ja työstää laajaa, aineistoja hyödyntävää tekstiä

harkitusti, luovasti ja sinnikkäästi. Laaja tekstintekoprosessi vaatii ja vahvistaa monilukutaitoa, lähdekriittisyyttä ja monenlaista oppimisen säätelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Tekstitaitojen mestari, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä yhteiskunnan ja kulttuurin moninaisuudesta sekä maailman tilanteesta. Tavoitteena on syventää entisestään monilukutaitoa, joka palvelee lukiolaista monimuotoisessa tekstimaailmassa ja erityisesti lähestyvissä ylioppilaskirjoituksissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa analysoidaan monenlaisia tekstejä ja keskustellaan niihin liittyvistä ilmiöistä kontekstuaalisen lukutaidon vahvistamiseksi. Sisältöinä on sekä erilaisia fiktiivisiä tekstejä että monimuotoisia asia- ja mediatekstejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Vuorovaikutuksen mestari, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen syvenee opintojaksossa, sillä siinä keskitytään monenlaisten vuorovaikutustilanteiden kohtaamiseen, yhteistyötaitojen syventämiseen ja rakentavaan viestintään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kielenhuolto, 1 op (ÄI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää ja hioa opiskelijan kirjakielen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan kielen- ja tyylinhuollon keskeisiä asioita. Mahdollista tehdä yhteistyötä mm. reaaliaineiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen syvenee opintojaksossa, sillä siinä keskitytään kielenhuollon periaatteisiin ja omien tekstien kielen huoltamiseen, jotta opiskelija pystyy viestimään kirjallisesti selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Luova kirjoittaminen, 1 op (ÄI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää omaa persoonallista tapaa kirjoittaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään lukien ja kirjoittaen lyriikkaan, draamaan ja epiikkaan. Mahdollista tehdä yhteistyötä mm. Sävellys ja sovitus -opintojakson kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojaksossa harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja lukuisien pienien ja joidenkin isompien kirjoitusharjoitusten avulla. Opiskelijaa rohkaistaan uteliaaseen ja luovaan ajatteluun ja yllättävienkin asioiden yhdistelemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Lukemiskurssi, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee tietyt teokset (yhteensä 18), joiden ymmärtämistä ja lukemista jossain määrin ohjataan ja kontrolloidaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukemiskurssi on: lukulista teoksista, keino osoittaa harrastuneisuutta, tapa nostaa kirjallisuuden arvostusta, yksi tapa näyttää kirjallista yleissivistystä sekä haaste kasvamiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehitty monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on herättää uteliaisuus tutustua ja syventyä erilaisiin teoksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2–4 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen

kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisölle.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa

- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettujen moduulien luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen kehittyy opintojaksossa erityisesti kielen sosiaalisten ja globaalien merkitysten tarkastelun myötä. Opintojakso lisää ymmärrystä yksilöiden ja yhteisöjen identiteeteistä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Ensimmäisessä opintojaksossa painottuu sosiaalisten taitojen, kuten tutustumisen, yhteistyön ja rakentavan viestinnän, harjoittelu.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen kehittyy, koska opintojakson myötä opiskelija tunnistaa omia vahvuuksiaan ja tulee entistä tietoisemmaksi kielellisestä identiteetistään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa luetaan ja hyödynnetään monenlaisia tekstilajeja ja tekstityyppejä, jotka käsittelevät esimerkiksi maailmaa, yhteiskuntaa ja ympäristöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuus, 2 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielisiä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on herättää uteliaisuus erilaisten kulttuurituotosten merkitysten analyttiseen, pohtivaan ja elämykselliseen käsittelyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Media, tekstit ja vaikuttaminen, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tarkastelemaan ajankohtaisia aiheita entistä monipuolisemmin ja syvällisemmin ja syventää ymmärrystään yhteiskunnallisesta toiminnasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa arvioida tekstejä ja vuorovaikutusta eettisyyden ja ekologisuuden kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy monenlaisten asia- ja mediatekstien tarkastelusta ja hyödyntämisestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittaminen ja monimuotoinen viestintä, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson harjoituksilla vahvistetaan kirjoittajaidentiteettiä.

Hyvinvointiosaaminen

Esiintymisrohkeuden ja -taitojen harjoittaminen tukee hyvinvointiosaamista, erityisesti omien vahvuuksien hyödyntämistä ja identiteetin rakentamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson harjoituksilla rohkaistaan opiskelijaa omaääniseksi tekstin tuottajaksi niin kirjoitettujen kuin muunkinlaisten tekstien osalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjallisuus 2, 2 op (S26)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on lisätä uteliaisuutta erilaisten kulttuurituotosten merkitysten analyttiseen, pohtivaan ja elämykselliseen käsittelyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kirjoittamisen mestari, 2 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy tavoitteessa vahvistaa kirjoittajaidentiteettiä ja syventää taitoa ajatella asioita monilta kannoilta ja työstää laajaa, aineistoja hyödyntävää tekstiä harkitusti, luovasti ja sinnikkäästi. Laaja tekstintekoprosessi vaatii ja vahvistaa monilukutaitoa, lähdekriittisyyttä ja monenlaista oppimisen säätelyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Tekstitaitojen mestari, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnessa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä yhteiskunnan ja kulttuurin moninaisuudesta sekä maailman tilanteesta. Tavoitteena on syventää entisestään monilukutaitoa, joka palvelee lukiolaista monimuotoisessa tekstimaailmassa ja erityisesti lähestyvissä ylioppilaskirjoituksissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa analysoidaan monenlaisia tekstejä ja keskustellaan niihin liittyvistä ilmiöistä kontekstuaalisen, kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon vahvistamiseksi. Sisältöinä on sekä erilaisia fiktiivisiä tekstejä että monimuotoisia asia- ja mediatekstejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Vuorovaikutuksen mestari, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen syvenee opintojaksossa, sillä siinä keskitytään monenlaisten vuorovaikutustilanteiden kohtaamiseen, yhteistyötaitojen syventämiseen ja rakentavaan viestintään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kielenhuolto, 1 op (S210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää ja hioa opiskelijan kirjakielen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa kerrataan kielen- ja tyylinhuollon keskeisiä asioita. Mahdollista tehdä yhteistyötä mm. reaaliaineiden kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen syvenee opintojaksossa, sillä siinä keskitytään kielenhuollon periaatteisiin ja omien tekstien kielen huoltamiseen, jotta opiskelija pystyy viestimään kirjallisesti selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Luova kirjoittaminen, 1 op (S211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kehittää omaa persoonallista tapaa kirjoittaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään lukien ja kirjoittaen lyriikkaan, draamaan ja epiikkaan. Mahdollista tehdä yhteistyötä mm. Sävellys ja sovitus -opintojakson kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojaksossa harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja lukuisien pienien ja joidenkin isompien kirjoitusharjoitusten avulla. Opiskelijaa rohkaistaan uteliaaseen ja luovaan ajatteluun ja yllättävienkin asioiden yhdistelemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Lukemiskurssi, 2 op (S212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija lukee tietyt teokset (yhteensä 18), joiden ymmärtämistä ja lukemista jossain määrin ohjataan ja kontrolloidaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukemiskurssi on: lukulista teoksista, keino osoittaa harrastuneisuutta, tapa nostaa kirjallisuuden arvostusta, yksi tapa näyttää kirjallista yleissivistystä sekä haaste kasvamiseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso lisää ymmärrystä kulttuurin moninaisuudesta ja merkityksistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen kehittyy monenlaiseen kirjallisuuteen perehtymisen myötä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan ajattelun kehittämiseksi opintojakson tavoitteena on herättää uteliaisuus tutustua ja syventyä erilaisiin teoksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2–4 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia

eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri

kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkastuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkastuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielienopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.2.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan omaa oppimista: vahvuuksia, haasteita, tavoitteita ja kehittämiskohteita sekä arvioidaan kehittymistä. Kieliprofiilin laatiminen aloitetaan. Opintojaksossa harjoitellaan omien vahvuuksien tunnistamista liittyen kielitaidon eri osa-alueisiin ja työskentelytaitoihin, esimerkiksi itsearvioinnin ja kieliprofiilin avulla. Tavoitteena on vahvistaa luottamusta jo olemassa olevaan kielitaitoon ja kykyyn oppia lisää kielenkäyttäjänä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan työskentelyä yksin ja yhdessä. Harjoittelempa arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kieliprofiilin avulla opiskelija vahvistaa kielitietoisuuttaan ja opettelee hyödyntämään jo olemassa olevaa kielivarantoaan sekä pohtii kielitaidon merkitystä omassa elämässään nyt ja tulevaisuudessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kielitaito kokonaisuutena jäsentyy kieliprofiilin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteisöllisyyttä vahvistetaan esim. pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Kieltä käytetään arjen suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa harjoitellaan myös palautteen antamista ja vastaanottamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 3 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

100

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ruotsinkielinen media on työvälineenä kulttuuriin ja ajankohtaisiin aiheisiin liittyen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ruotsinkieliseen mediaan ja kulttuuriin voidaan tutustua esimerkiksi laatimalla pienimuotoinen pari- tai ryhmätyö itseä kiinnostavasta aiheesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Ruotsinkieliseen mediaan ja kulttuuriin voidaan tutustua esimerkiksi laatimalla pienimuotoinen pari- tai ryhmätyö itseä kiinnostavasta aiheesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkastelun kohteena on oman toiminnan vaikutukset ja syy-seuraussuhteet opintojakson aihepiirien näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennämme ymmärrystämme eri kulttuureista ja elinympäristöistä lukemalla ja kuuntelemalla tekstejä ja materiaaleja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista kirjallisessa muodossa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vahvistamme monilukutaitoa ja lähdekriittisyyttä lukemalla erityyppisiä tekstejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kiinnitämme huomiota kielitaidon merkitykseen yhteiskunnassa oman tulevaisuuden, jatko-opintojen ja työelämän kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja esimerkiksi kirjallisen hakemuksen ja suullisen haastattelun avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Kieliprofiilin täydentyessä tarkennamme samalla omia vahvuuksiamme ja niitä mahdollisuuksia, joita kielitaito avaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- **Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen**

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme monipuolisesti suullisia vuorovaikutustilanteita. Mahdollisuuksien mukaan voimme hyödyntää myös kaksikielistä ympäristöä. Huomioimme myös palautteen antamisen ja vastaanottamisen suullisten esitysten tai pari- ja pienryhmätyöskentelyn yhteydessä sekä valmistautuessamme suulliseen kokeeseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteenamme on oppia tunnistamaan eri kielenkäyttötilanteita ja niille tyypillisiä tapoja käyttää kieltä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkasteltavana on yksilön rooli kestävän tulevaisuuden rakentamisessa esim. lukien ja kirjoittaen aiheeseen liittyen. Esille tulee oman toiminnan vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita ympäristönäkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia aktiiviseen vaikuttamiseen paikallisella, yhteiskunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Pohdimme vastuullista sosiaalisen media käyttöä ja voimme tutustua esim. joidenkin sosiaalisessa mediassa toimivien vaikuttajien tapaan toimia siellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ruotsia luovasti ja yksilöllisesti - Svenska kreativt och individuellt, 1 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista tai tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen omien kiinnostuksenkohteidesi pohjalta.
- Voit koota yhteen ruotsinkieliset työnäytteesi koko lukioajaltasi ja suunnitella ja toteuttaa esittelyn niistä ruotsiksi.
- Sopii kaikille, missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen pohjoismaiseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön ja kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Yo-valmentautuminen ja kertaus abiturienteille, 1 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmentaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisältö rakentuu esim. opiskelijoiden yksilöllisten kertaussuunnitelmien pohjalta. Yleisesti aiheina ovat varsinkin pakollisten opintojen aihepiirit ja kielitieto sekä ylioppilaskokeessa olevien tehtävätyyppien harjoittelu.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.3. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten

välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden

kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestävämmät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1(A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkautuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

8.3.1. Vieraat kielet, englantia, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen

- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan omaa oppimista: vahvuuksia, haasteita, tavoitteita ja kehittämiskohteita sekä arvioidaan kehittymistä. Kieliprofiilin laatiminen aloitetaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan työskentelyä yksin ja yhdessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Avataan kielen monimuotoisuutta ja herätellään kielitietoisuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Edistetään myönteistä ja kannustavaa opiskeluilmapiiriä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan arkipäivän vuorovaikutustilanteita suullisesti ja kirjallisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 3 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurin monimuotoisuus, sen merkitys omassa elämässä ja oman identiteetin rakentumisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oman luovan tuotoksen toteuttaminen itsenäisesti ja/tai ryhmässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivisen kansalaisen taidot: tutkitaan ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä mediassa sekä harjoitellaan vaikuttamisen keinoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitellaan tutkimista, lähdekritiikkiä, lähteiden dokumentointia ja aineiston hyödyntämistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Täydennetään kieliprofiilia tulevaisuuden opiskelu- ja työelämätarpeita varten.

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksien löytäminen ja hyödyntäminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelu- ja työmahdollisuudet globaalisti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*

- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Oman toiminnan vaikutukset, syy-seuraussuhteet ja vaikuttaminen ympäristönäkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- *Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen*

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Suullinen vuorovaikutus laajasti: aktiivinen kuunteleminen, reagointi, rakentava keskustelu, esiintyminen, läsnäolo, kulttuurinen tietoisuus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kohti kirjoituksia, 1 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset moduulit (1-8)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Itsearviointi, vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen, jaksaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan lukion oppimäärän keskeisiä asioita, laajennetaan ja syvennetään sanastoa, rakenteita ja ilmaisukeinoja sekä harjoitellaan aiempien yo-kokeiden avulla. Lisäksi pohditaan, miten selviytyä.

Suit yourself – English creatively, 1 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kehittää kykyä luovaan toimintaan ja käyttää englantia itseilmaisun kanavana.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Luova toiminta opiskelijan mielenkiinnon kohteiden mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Luova toiminta ja tuottaminen omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta, mahdollisesti tutkivalla otteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–4 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla on mahdollista luoda oman mielikuvituksen ja mielenkiinnon kohteiden kautta omia tuotoksia. Ne voivat olla suullisia tai kirjallisia. Muoto on täysin vapaa, kunhan opiskelija työstää englanniksi jotain omaa.

Understanding the contemporary world, 2 op (ENA11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Laajentaa ja syventää opiskelijan monilukutaitoa, tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä kehittää ja monipuolistaa tekstien tuottamisen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt paikallisesta globaaliin opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aiemmin opitut tiedot ja taidot otetaan käyttöön, syvennetään niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oman kiinnostuksen mukaan valittu projekti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Aiemmin opitut tiedot ja taidot otetaan käyttöön, syvennetään niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oman kiinnostuksen mukaan valittu projekti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aiemmin opitut tiedot ja taidot otetaan käyttöön, syvennetään niitä suunnittelemalla ja toteuttamalla oman kiinnostuksen mukaan valittu projekti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennyttään ajankohtaisiin aiheisiin eri medioita hyödyntäen ja pyritään selventämään syy- ja seuraussuhteita menneen, nykyisyyden ja tulevaisuuden välillä eri oppiaineita yhdistellen tutkien ja tuottaen.

Perusasiat kuntoon, 1 op (ENA12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on varmistaa lukio-opinnoissa tarvittava lähtötaso.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Englannin perusrakenteiden ja -sanaston kertaaminen ja harjoittelu.
- Oman osaamisen ja opiskelutaitojen arviointi sekä keinoja kehittyä edelleen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oppimisen tukeminen opiskelijoiden omien haasteiden, tavoitteiden ja kehittämiskohteiden pohjalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Oppimisen tukeminen opiskelijoiden omien haasteiden, tavoitteiden ja kehittämiskohteiden pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kartoitetaan perusteiden hallintaa ja tuetaan opiskelijan kykyä arvioida omia oppimistarpeitaan. Varmistetaan tukeva pohja, jonka varaan rakentaa kielitaitoa edelleen.

Understanding Cinema, 1 op (ENA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on tutustua englanninkieliseen elokuvaan taidemuotona ja kulttuurin ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Elokuvan ilmaisukeinot, tulkinta, tausta ja tekijät.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kielen käyttäminen välineenä tiedostamisessa siitä, mitä maailmassa tapahtuu juuri nyt.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Paneudutaan elokuvan ilmaisukeinoihin eri näkökulmista, tutkitaan taustoja ja tekijöitä, tulkitaan teoksia ja eritellään katselukokemuksia.

Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.3.2. Saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmisiin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiossa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteisiksi opetusryhmiksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
<p>A1.1</p> <p>Kielitaidon alkeiden hallinta</p>	<p>Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmassa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>
<p>A1.2</p> <p>Kehittyvä alkeiskielitaito</p>	<p>Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.</p>	<p>Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.</p>	<p>Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean</p>

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1 Taitavan kielitaidon perustaso	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa konttevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitkäkhön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	---

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme uuteen kieleen ja toisiimme ja luomme yhdessä turvallisen, innostavan ja myönteisen ilmapiirin uuden kielen aloitukseen. Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoitella omien vahvuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla. Vahvistamme myönteistä opiskeluympäristöä ja luottamusta itseän uuden kielen opiskelijana. Perehdymme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä. Pohdimme kohdekielellä yksilön hyvän tulevaisuuden ja elämän käsitettä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitella arkipäivän tilanteissa tarvittavia taitoja monipuolisesti. Harjoitella kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa. Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa etukäteen valmistelluissa tilanteissa. Harjoitella ilmaisemaan mielipiteitä ja tunteita. Opiskelun kohteena on myös aktiivisen kuuntelun tavat sekä vuorovaikutuksen ylläpito. Työskentelemme esim. oman mielenkiinnon kohteista keskustellen pareittain ja ryhmissä. Harjoitella omien vahvuksien ja heikkouksien tunnistamista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme laaja-alaisesti eri tekstilajeihin sisältönään tekstiä, kuvaa ja ääntä. Harjoitella tiedonhakuja, tekstin tulkitsemista ja tekstin tuottamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitella jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia taitoja. Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoitella lähdekriittisyyttä medioiden käytössä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitella yksilön oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoitella arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita. Tutustumme kielialueiden kulttuureihin. Huomioimme kielialueen kulttuuripiirteitä ja sovellamme osaamistamme niihin liittyen eri vuorovaikutustilanteissa. Harjoitella kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Tutkimme kohdekielisiä kulttuurialoja sekä luovaa toimintaa ko. alueilla.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoittemme omien vahvuuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittemme kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Huomioimme kielialueen kulttuuripiirteitä ja sovellamme osaamistamme niihin liittyen eri vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoittelemme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme laaja-alaisesti eri tekstilajeihin sisältönään tekstiä, kuvaa ja ääntä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa etukäteen valmistelluissa tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Perehdymme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme ilmaisemaan mielipiteitä ja tunteita. Opiskelun kohteena on myös aktiivisen kuuntelun tavat sekä vuorovaikutuksen ylläpito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentelemme esim. oman mielenkiinnon kohteista keskustellen pareittain ja ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme kohdekielisen tuotoksen laatimista yksilöllisesti kurssin aihepiireihin liittyen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkimme kohdekielisiä kulttuurialoja sekä luovaa toimintaa ko. alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohdimme kohdekielellä yksilön hyvän tulevaisuuden ja elämän käsitettä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme jatko-opinnoissa sekä työhaussa ja työelämässä tarvittavia taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoitteleme lähdekriittisyyttä medioiden käytössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoitteleme tiedonhakua, tekstin tulkitsemista ja tekstin tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitlemme yksilön oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 1, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 2, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Saksaa luovasti ja yksilöllisesti - Deutsch kreativ und individuell, 1 op (SAB29)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutyönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen saksankieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.3.3. Ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiassa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteisiksi opetusryhmiksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELIT AidON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmilla sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietaoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa konttevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta
Taitavan kielitaidon perustaso					

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (RAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoitellessamme vuorovaikutustilanteita sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoittelemme omien vahvuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (RAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoittelemme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme koko kielivarantoa käyttäen eri tekstilajeihin, jotka sisältävät tekstiä, kuvaa ja ääntä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa, etukäteen valmistelluissa tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opettelemme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme mielipiteiden ja tuntemusten ilmaisemista sekä aktiivista kuuntelua. Harjoittelemme ylläpitämään vuorovaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme keskustelemaan oman mielenkiinnon kohteista pareittain ja ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme kohdekielisen tuotoksen laatimista kurssin aihepiireihin liittyen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkimme eri kulttuurialoja sekä luovaa toimintaa kohdekielen alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohdimme kohdekielellä, mitkä ovat hyvän tulevaisuuden ja elämän kulmakiviä aikuisena.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme jatko-opinnoissa sekä työnhaussa ja työelämässä tarvittavia taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme omien vahvuuksien ja heikkouksien pohtimista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoittelemme lähdekriittisyyttä eri medioiden käytössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme tiedonhakuja, tekstin tulkitsemista sekä asiatekstin tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 1, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuin ympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme tiedonhakuja, aiempaa vaativampien tekstien tulkitsemista sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkastelemme ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 2, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kehitämme kansainvälisyysvalmiuksiamme esimerkiksi tutustumalla opiskelumahdollisuuksiin ulkomailla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ranskaa luovasti, 1 op (RAB29)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutytönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen ranskankieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.3.4. Venäjä, B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiossa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteiseksi opetusryhmäksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Yksilön kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmassa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoittaisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yksikielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietaoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1 Itsenäisen kielitaidon perustaso	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2 Toimiva itsenäinen kielitaito	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa konttevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkäköön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	---

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3, 2 op (VEB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Teeman käsittely jatkuu kaikilla opintojaksoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (VEB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vieras yhteiskunta tutuksi arkipäivän käytänteiden ja tilanteiden avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (VEB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (VEB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (VEB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja. Omien vahvuuksien tunnistaminen kielitaidon eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (VEB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 1, 2 op (VEB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelu, työelämä sekä omat tulevaisuuden suunnitelmat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason jatko 2, 2 op (VEB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ajankohtaiset ja globaalit aihealueet eri medioita hyödyntämällä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristöaiheet ja eettiset kysymykset kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Venäjää luovasti, 1 op (VEB29)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutyönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen venäjänkieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.3.5. Saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiossa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteisiksi opetusryhmiksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä

ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELIT AidON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Yksilön kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmassa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietaoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa konttevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitkäkhön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta
Taitavan kielitaidon perustaso					

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	---

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme uuteen kieleen ja toisiimme ja luomme yhdessä turvallisen, innostavan ja myönteisen ilmapiirin uuden kielen aloitukseen. Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoitella omien vahvuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla. Vahvistamme myönteistä opiskeluympäristöä ja luottamusta itseän uuden kielen opiskelijana. Perehdymme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä. Pohdimme kohdekielellä yksilön hyvän tulevaisuuden ja elämän käsitettä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitella arkipäivän tilanteissa tarvittavia taitoja monipuolisesti. Harjoitella kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa. Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa etukäteen valmistelluissa tilanteissa. Harjoitella ilmaisemaan mielipiteitä ja tunteita. Opiskelun kohteena on myös aktiivisen kuuntelun tavat sekä vuorovaikutuksen ylläpito. Työskentelemme esim. oman mielenkiinnon kohteista keskustellen pareittain ja ryhmissä. Harjoitella omien vahvuksien ja heikkouksien tunnistamista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme laaja-alaisesti eri tekstilajeihin sisältönään tekstiä, kuvaa ja ääntä. Harjoitella tiedonhakuja, tekstin tulkitsemista ja tekstin tuottamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoitella jatko-opinnoissa sekä työelämässä tarvittavia taitoja. Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoitella lähdekriittisyyttä medioiden käytössä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsittelemme yksilön oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoitella arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita. Tutustumme kielialueiden kulttuureihin. Huomioimme kielialueen kulttuuripiirteitä ja sovellamme osaamistamme niihin liittyen eri vuorovaikutustilanteissa. Harjoitella kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Tutkimme kohdekielisiä kulttuurialoja sekä luovaa toimintaa ko. alueilla.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme uuteen kieleen ja toisiimme ja luomme yhdessä turvallisen, innostavan ja myönteisen ilmapiirin uuden kielen aloitukseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoittelemme arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 2, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vahvistamme myönteistä opiskeluilmapiiriä ja luottamusta itseän uuden kielen opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme arkipäivän tilanteissa tarvittavia taitoja monipuolisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustumme kielialueiden kulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 3, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoitella omien vahvuuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitella kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Huomioimme kielialueen kulttuuripiirteitä ja sovellamme osaamistamme niihin liittyen eri vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoittelemme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme laaja-alaisesti eri tekstilajeihin sisältönään tekstiä, kuvaa ja ääntä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa etukäteen valmistelluissa tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Perehdymme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme ilmaisemaan mielipiteitä ja tunteita. Opiskelun kohteena on myös aktiivisen kuuntelun tavat sekä vuorovaikutuksen ylläpito.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentelemme esim. oman mielenkiinnon kohteista keskustellen pareittain ja ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme kohdekielisen tuotoksen laatimista yksilöllisesti opintojakson aihepiireihin liittyen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkimme kohdekielisiä kulttuurialueita sekä luovaa toimintaa ko. alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohdimme kohdekielellä yksilön hyvän tulevaisuuden ja elämän käsitettä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme jatko-opinnoissa sekä työnhaussa ja työelämässä tarvittavia taitoja

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoittemme lähdekriittisyyttä medioiden käytössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittemme tiedonhakuja, tekstin tulkitsemista ja tekstin tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Käsitlemme yksilön oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Saksaa luovasti ja yksilöllisesti - Deutsch kreativ und individuell, 1 op (SAB39)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutyönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen saksankieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.3.6. Ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiossa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteiseksi opetusryhmäksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
<p>A1.1</p> <p>Kielitaidon alkeiden hallinta</p>	<p>Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmassa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>
<p>A1.2</p> <p>Kehittyvä alkeiskielitaito</p>	<p>Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.</p>	<p>Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.</p>	<p>Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean</p>

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa huomioon vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.
Taitavan kielitaidon perustaso					

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	---

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme uuteen kieleen ja toisiimme ja luomme yhdessä turvallisen, innostavan ja myönteisen ilmapiirin uuden kielen aloitukseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustumme kielialueiden kulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 2, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vahvistamme myönteistä opiskeluilmapiiriä ja luottamusta itseän uuden kielen opiskelijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme arkipäivän tilanteissa tarvittavia taitoja monipuolisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustumme kielialueiden kulttuureihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 3, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumme toisiimme kohdekielellä ja harjoittemme omien vahvuksiemme tunnistamista kielitaidon eri osa-alueilla.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittemme kielen käyttämistä rohkeasti eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoitellessamme vuorovaikutustilanteita sovellamme kielialueen eri kulttuureiden tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Harjoittelemme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumme koko kielivarantoa käyttäen eri tekstilajeihin, jotka sisältävät tekstiä, kuvaa ja ääntä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeilemme tilannekohtaisia kielimuotoja vuorovaikutuksessa, etukäteen valmistelluissa tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opettelemme kertomaan itsellemme tärkeistä asioista kohdekielellä pareittain ja ryhmissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme mielipiteiden ja tuntemusten ilmaisemista sekä aktiivista kuuntelua. Harjoittelemme ylläpitämään vuorovaikutusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (RAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme keskustelemaan oman mielenkiinnon kohteista pareittain ja ryhmissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittelemme kohdekielisen tuotoksen laatimista opintojakson aihepiireihin liittyen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutkimme eri kulttuurialoja sekä luovaa toimintaa kohdekielen alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (RAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohdimme kohdekielellä, mitkä ovat hyvän tulevaisuuden ja elämän kulmakiviä aikuisena.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjoittelemme jatko-opinnoissa sekä työnhaussa ja työelämässä tarvittavia taitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemme omien vahvuuksien ja heikkouksien pohtimista myös muodollisemmassa tilanteessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

196

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustumme kielialueen ajankohtaisiin aiheisiin ja harjoittemme lähdekriittisyyttä eri medioiden käytössä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Harjoittemme tiedonhakuja, tekstin tulkitsemista sekä asiatekstin tuottamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkastelemme oman toimintamme vaikutuksia ympäristöön kohdekielellä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ranskaa luovasti, 1 op (RAB39)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutyönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen ranskankieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.3.7. Venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa

myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Opetussuunnitelman kieliohjelman mukaan B2-kielenä opiskelijan on mahdollista opiskella seuraavia kieliä: ranska, saksa, venäjä. Musiikkilukion erityistehtävä - musiikki ja muu kulttuurikasvatus - huomioidaan kaikissa vieraiden kielten opinnoissa. Mikäli Kaustisen musiikkilukiossa B2 ja B3 opintojaksojen opetusryhmät yhdistetään yhteiseksi opetusryhmäksi, opintojaksot yhdistetään pääsääntöisesti seuraavasti:

B21/B33; B22/B34; B23/B35; B24/B36; B25/B37; B26/B38; B27/B39

Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus suorittaa suullinen kielitutkinto kaikissa opetettavissa vieraisissa kielissä lukio-opintoihin liittyen. Suorituksesta annetaan arvosana ja erillinen todistus.

Seuraavat aihekokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineen lukion aihepiireihin liittyen opintojaksottain:

- aktiivinen kansalaisuus
- yrittäjäyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

Integrointi muihin oppiaineisiin on mahdollista opiskelijan opinto-ohjelman kanssa tavoitteellisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelija voi kirjoittaa eri opintojaksoihin liittyviä tehtäviä kohdekielellä ja siten yhdistää eri oppiaineiden opintoja itselleen ja opintojaksojen sisältöihin liittyen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan kansainvälisyyttä tukeviin opintoihin ja suorituksiin. Työelämää ja jatko-opintoja ajatellen on mahdollista koota oma kansainvälisyyspassi, joka rakentuu kieliopinnoista, aiheeseen liittyvistä reaali-, taito- ja taideaineiden opinnoista sekä osallistumisesta kansainvälisyystoimintaan.

Tavoitteet

KEHITTYVÄN KIELIT AidON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana, muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmassa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppan	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanteita.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppan ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Toimiva alkeiskielitaito					
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään.		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteisen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
Toimiva peruskielitaito					

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteissa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietaoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1 Itsenäisen kielitaidon perustaso	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.” Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppanin kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2 Toimiva itsenäinen kielitaito	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ratkaisuja. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1 Taitavan kielitaidon perustaso	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa huomioon vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämällä pitkäköön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	---

Osaamisen arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet opintojaksokuvausten painotusten mukaisesti.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Teeman käsittely jatkuu kaikilla opintojaksoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 2, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vieras yhteiskunta tutuksi arkipäivän käytänteiden ja tilanteiden avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustason alkeet 3, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet
- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 1, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 2, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Hyvinvointiosaaminen

Fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin teemoja. Omien vahvuuksien tunnistaminen kielitaidon eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 3, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Valmiudet havainnoida oman ja kohdekielen kulttuurin eroja. Sovellamme kielialueen kulttuuriosaamistamme.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 4, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelu, työelämä sekä omat tulevaisuuden suunnitelmat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Perustaso 5, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaaliset taidot. Kohdekielen rohkea käyttäminen eri vuorovaikutustilanteissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristöaiheet ja eettiset kysymykset kohdekielellä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ajankohtaiset ja globaalit aihealueet eri medioita hyödyntämällä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Venäjää luovasti, 1 op (VEB39)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Voit osallistua opintojaksolle, jolla harjoitetaan erityisesti suullista kielitaitoa tai esim. kirjoittamista. Voit myös tehdä henkilökohtaisen suunnitelmasi ja toteuttaa sen esimerkiksi salkkutyönä omien kiinnostuksen kohteidesi pohjalta. Opintojakso sopii missä vaiheessa lukio-opintoja tahansa. Tähän opintojaksoon voi sisältyä myös osallistuminen venäjänkieliseen, esim. musiikilliseen yhteistyöhön tai kulttuurivaihtoon.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alainen osaaminen määritellään opintojakson tavoitteiden ja sisällön perusteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.4. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

***Vuorovaikutusosaamisen** osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa*

oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyyalitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät

- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan biologialle ominaiseen tapaan hankkia ja kuvata tietoa, biologialle ominaiseen tapaan käyttää kieltä. Lisäksi opintojaksossa tarkastellaan biologian suhdetta muihin luonnontieteisiin ja kehitetään ympäristöosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ekologian perusteet, 1 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään monipuolisesti läheisiä luonnon- ja rakennettuja ympäristöjä oppimisympäristöinä.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus
- monimuotoisuuden merkitys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Luonnon toiminnan ymmärtämisen ja luontosuhteen vahvistamisen avulla luodaan pohjaa luonnon monimuotoisuuden arvostamiselle sekä eettiselle ja vastuulliselle toiminnalle.

Hyvinvointiosaaminen

Ymmärrys siitä, että ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi pohjautuu monimuotoiseen, puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön syvenee.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyuden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään monipuolisesti läheistä ympäristöä oppimisympäristöinä.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään ympäristöongelmia, joiden syyt ja vaikutusmekanismit ovat globaaleja ja joita pyritään ratkaisemaan myös globaalisti. Eri ympäristöongelmat näyttäytyvät eri puolilla maailmaa erilaisina, joten niiden kulttuuristen piirteiden ymmärtäminen on myös tärkeää.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ymmärryksen lisääminen demokratian vaikutusmahdollisuudet ympäristökysymyksissä. Opintojakson aikana pohditaan omaa roolia ja vastuuta sekä harjoitellaan vaikuttamisen keinoja

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ympäristöongelmien ja ympäristöekologian tarkasteleminen monitieteellisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään osaamista ympäristöasioista ja niiden eettisistä näkökulmista sekä kestävästä kehityksen edistymisestä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Paikallinen lisäys

- Solujen toimintoja pyritään havainnollistamaan kokeellisella ja tutkivalla työskentelyllä.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolun
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit

- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan pääteleminen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Solu on kaikkien eliöiden perusyksikkö, joten solun perusrakenteen ja toiminnan ymmärrys on välttämätöntä biologisten ilmiöiden hahmottamiseksi. Solutason tapahtumien ymmärtäminen ja kytkeminen esimerkiksi ekosysteemien toimintaan ja ympäristöongelmiin syventää ymmärrystä ilmiöiden taustoista ja riippuvuussuhteista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Multimodaalinen opetus syventää biologialle ominaisen kielen ja tieteellisen kielen käyttöä, lisää konkreettisuutta esimerkiksi mallien kautta sekä syventää biologialle ominaisten tiedonhankintatapojen ymmärtämistä tieteellisen tutkimuksen prosessin kautta. Opintojakson teemat ja kokeelliset työt kytkevät biologiaa muihin luonnontieteisiin, kuten biokemiaan ja kemiaan

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan

- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosis, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden eritysis

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäyis

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana ihmisen fysiologian ja anatomian sisältöjä kytetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, jolloin opiskelijan ymmärrys näiden merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille kehittyy. Myös opiskelijan ymmärrys moninaisuuden biologisesta taustasta kehittyy, sillä biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus esimerkiksi perinnöllisyyden opiskelun kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Multimodaalinen opetus syventää biologialle ominaisen kielen ja tieteellisen kielen käyttöä, lisää konkreettisuutta esimerkiksi kokeellisten töiden ja mallien kautta. Opintojakson teemat ja kokeelliset työt kytkevät biologiaa esimerkiksi terveystietoon, lääketieteeseen ja biokemiaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

222

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson sisällöt mahdollistavat teemojen monitieteelliseen tarkasteluun esimerkiksi teollisuuden, lääketieteen ja ympäristönsuojelun bioteknisiä sovelluksia käsiteltäessä

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana on mahdollista tutustua biologisiin tieteenaloihin, jatko-opintovaihtoehtoihin ja uravaihtoehtoihin. Lisäksi opintojakson teemat mahdollistavat yhteiskunnallisten teemojen ja niihin liittyvän lainsäädännön pohtimisen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Bioteknologian mahdollisuuksien ja uhkien käsittelyn yhteydessä on mahdollista pohtia myös opintojakson teemojen eettisiä näkökulmia, kuten esimerkiksi lääketieteen sekä kasvi- ja eläinjalostuksen ja geenitiedon omistajuuden eettisiä periaatteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat tutkimustoiminnan kansainvälisyyden tarkastelua esimerkiksi eri puolilla maailmaa kehitettyjen geenitekniikan sovelluksien kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Biologian kertaus, 1 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on vahvistaa ja selkeyttää kokonaiskuvaa biologian keskeisistä ilmiöistä ja tapahtumista
- Opiskelija osaa muodostaa aikaisemmin oppimistaan asioista selkeitä kokonaisuuksia
- Opiskelija saa valmiuksia vastata ylioppilaskokeen tehtäviin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion biologian pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen keskeiset asiat
- Ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin tutustuminen ja vastaamisen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tähtää biologian tietojen ja taitojen kokonaisvaltaiseen syventämiseen myös monitieteisesti eli tarkastelemalla teemoja myös esimerkiksi maantieteen, terveystiedon ja kemian näkökulmista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Biologian työtavat, 1 op (BI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu biologiassa käytettäviin työmenetelmiin laboratoriossa ja maastossa.
- Opintojaksolla pyritään havainnollistamaan pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen aihepiirejä pienimuotoisten kokeellisten töiden avulla
- Opintojaksolla tutustutaan muun muassa niin ekologian kuin solu- ja molekyylibiologian ja genetiikan erilaisiin työtapoihin ja menetelmiin tutkivan oppimisen ja ilmiölähtöisyyden kautta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla perehdytään biologian eri osa-alueisiin käyttäen kokeellisia työmenetelmiä.
- Harjoitustöitä tehdään sekä laboratoriossa että maastossa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson teemoja lähestytään kokeellisuuden ja tutkimuksellisuuden näkökulmasta, jolloin opiskelijat myös syventävät biologialle ominaisten tiedonhankintatapojen ymmärtämistä tieteellisen tutkimuksen prosessin kautta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Maastossa tapahtuva työskentely vahvistaa luontosuhdetta ja edistää luonnon toiminnan ymmärtämistä ja luonnon monimuotoisuuden arvostamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Ympäristökasvatus, 1 op (BI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy kestävän kehityksen ajatukseen ja oppii toteuttamaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisen projektin tai työn.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tämä opintojakso on oppiainerajat ylittävä ja sisältää kestävän kehityksen teeman mukaisen suorituksen. Toteutustavat vaihtelevat opiskelijaryhmän ja opettajan mukaan. Toteutus voi olla esimerkiksi projekti.
- Opintojaksolla voidaan toteuttaa oppiaineiden välisenä yhteistyönä esim. kestävän kehityksen mukainen näytelmä alakoululle, kokeellinen tai aineistoon pohjautuva tutkimus, tutustuminen oman alueen luontoon ja saadun tiedon jakaminen (esim. blogi, nettisivu) jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävän kehityksen tavoitteiden tarkastelu ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta sekä näiden keskinäisriippuvuuksien näkökulmasta. Oman toiminnan ja vaikuttamismahdollisuuksien tarkastelu kestävän kehityksen näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana on mahdollista tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihmisen anatomia ja fysiologia, 1 op (BI11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden intressit ja sisältötoiveet osana opintojakson sisältöä.
- Syvennetään ja sovelletaan ensisijaisesti ihmisen biologiassa opittuja tietoja ja taitoja ihmiskehon anatomiaa ja toiminnasta.
- Luodaan ymmärrystä ihmiskehon toiminnasta yhdistäen myös muita oppiaineita (mm. terveystieto, kemia, psykologia ja historia).
- Tavoitteena muodostaa ymmärrys teorian ja arkielämän ilmiöiden välille.
- Oppilaslähtöisyys osana opetuksen suunnittelua.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään kokeellisia töitä ihmisen biologiaan liittyen ja perehdytään erilaisten ihmiskehossa tapahtuvien ilmiöiden biologisen teorian ymmärtämiseen. Opintojakso pyrkii tarjoamaan lisätietoa biologian ja terveystiedon ylioppilaskirjoituksiin sekä biologian alan jatko-opintoihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson teemat ja kokeelliset työt kytkevät biologiaa esimerkiksi terveystietoon, lääketieteeseen ja biokemiaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana ihmisen fysiologian ja anatomian sisältöjä kytetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, jolloin opiskelijan ymmärrys näiden merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille kehittyy.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H.

Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.5. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämäntilofilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää,

auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnossa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteista. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa

- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omaan elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämäkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja

- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvän elämän ja elämän keskeisten kysymysten pohtiminen useista näkökulmista antaa opiskelijalle mahdollisuuden tunnistaa hyvinvointia heikentäviä ja kehittäviä tekijöitä. Identiteetin käsittely vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tulee esille tunne- ja empatiataitojen merkitys hyvän elämän toteutumisessa. Vuorovaikutusosaamista tarkastellaan myös sosiaalisten suhteiden, roolien ja normien näkökulmista. Dialogiset menetelmät kuuluvat oppiaineen perusuonteeseen ja tukevat samalla yhdessä oppimista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämäkatsomustiedon monitieteinen pohja tulee selkeästi ilmi, kun opintojaksolla tutustutaan keskeisten sisältöjen avulla elämäkatsomustietoon oppiaineena. Opiskelija saa laaja-alaisen käsityksen keskeisistä elämään liittyvistä kysymyksistä. Näin opiskelija kartuttaa työkalujaan monimutkaisten ongelmien luovaan ratkaisemiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille*

- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentamaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäriäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tarkastelemme yhteiskunnallisia rakenteita, perehdymme yhteisöllisyyden merkitykseen ja tutkimme demokratiataitoja hyvän elämän näkökulmasta. Opiskelijan osaaminen ihmisoikeus- ja ympäristökysymyksissä vahvistuu.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii tarkastelemaan eettisiä ja moraalisia kysymyksiä paikallisesti, yhteiskunnallisesti ja maailmanlaajuisesti. Kansainvälisten ihmisoikeuskysymysten ja globalisaatioon liittyvien kestävyysnäkökulmien kautta hän saa aineksia oman elämäkatsomuksensa rakentamiseksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

232

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämäkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapaususkonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Númeroarviointi (4–10)

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntarkastukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

8.6. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

*Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväen toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina

- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksiselitteisiä vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omaan ajattelutaitoihinsa. Samalla filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia on monitieteisyyttä ja luovaa osaamista vahvistava, eri tiedonaloja integroiva oppiaine. Filosofian opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa opiskelijoita omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia myös rohkaisee opiskelijoita luovaan ja itsenäiseen ajatteluun. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia eri alojen jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalien luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalien tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofisen etiikan keskusteleminen ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Etiikan opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena, ja se ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Kun pohdimme ryhmässä monimutkaisia eettisiä kysymyksiä, tämä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Samalla filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia eettisesti myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofinen etiikka opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. Eettinen pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Opintojaksossa filosofian kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan

moraalisesti kestävään toimintaan. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee opiskelijaa toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa ympäristöosaamisen tavoitteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta sitoudumme opintojaksossa järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden kunnioittamiseen. Samalla kannustamme opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskuntafilosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä yhteiskunnallisissa kysymyksissä ja kasvattaa heitä demokratiaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta opintojaksossa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Kannustamme opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Tarkastelemme opintojakson aikana oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteita, jotka ovat myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää opiskelijan luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohdimme eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät yksilöön, yhteiskuntaan ja globaaliin todellisuuteen. Filosofian kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan yhteiskunnallisesti moraalisesti kestävään toimintaan. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee myös toimimaan niiden korjaamiseksi. Opintojaksossa opiskelija oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan eettisesti yhteiskunnallisissa asioissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa yhteiskunnallista todellisuutta. Yhteiskuntafilosofiassa tarkastellaan ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustetaan suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin ajattelutapoihin ja elämänilmiöihin. Erilaiset yhteiskuntafilosofiset ajatuskokeet, utopiat ja dystopiat johdattavat opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealism
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Dialoginen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan yhteistyökykyä sekä yhdessä oppimisen taitoja. Koska teoreettisen filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Teoreettiseen filosofiaan kuuluu perinteisesti monitieteistä ja luovaa osaamista vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa ja sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Teoreettinen filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena se rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun. Opintojakso kehittää opiskelijan luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia eritoten akateemisiin jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Teroettisen filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään ja ajattelustaan. Kun pohdistkelemme ryhmässä monimutkaisia kysymyksiä, opiskelijan luottamus omiin ajattelutaitoihinsa vahvistuu. Samalla teoreettisen filosofian opiskelu kehittää opiskelijan epävarmuuden sietokykyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Estetiikka ja taidefilosofia, 2 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Länsimaisen taidetta, kauneutta ja ihmisen eettistä maailmansuhdetta koskevan filosofisen tradition keskeisiin kysymyksenasetteluihin ja teorioihin sekä näiden mahdollisuuksiin ja merkityksiin tutustuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Taiteen arvottamisen ongelmat; minkälaista on hyvä taide? Taiteen ja kauneuden käsitteiden historia. Taiteen määrittelyn kysymys 1900-luvun filosofiassa. Merkitys, tulkinta ja arvottaminen. Nykytaide; miten se pitäisi kohdata, mitä siltä voi odottaa? Taide, moraali ja yhteiskunta. Taiteen ontologia. Ympäristöestetiikka. Kriitikin kielen analysointi tutkimalla taideteosten arvioita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan ymmärrystä kulttuurista taiteen ja kauneuden käsitteiden tarkastelun kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan ympäristöosaamista avaamalla tapoja tarkastella ympäristöä ja luontoa estetiikan näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan luovan osaamisen tuntemusta taidefilosofian avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suoritus omana opintojaksonaan tai yhteistyössä muiden soveltuvien oppiaineiden kanssa.

244

8.7. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkittamalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittauksien käsittelyyn ja tulkittamiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitleminen ja toteutus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjoittelee erilaisten ilmiöitä kuvaavien mallien käyttöä ja tulkintaa avaten yleisen tieteellisen tutkimuksen periaatteet ja luonteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmätyöskentelyllä harjoitetaan oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjoittelee erilaisten ilmiöitä kuvaavien mallien käyttöä ja tulkintaa avaten yleisen tieteellisen tutkimuksen periaatteet ja luonteen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu energian eri muotoihin ja tuotantotapoihin sekä niiden vaikutuksiin ympäristön ja kehityksen kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa fysiikan avulla ja tämän avulla mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

248

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutokseen liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Energiantuotanto on kestäväen kehityksen ja yhteiskunnan kannalta tärkeä kysymys jonka perusteltuun pohdintaan oppilas saa valmiuksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu energiantuotannon vaikutuksiin ympäristön kannalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä havaintojen keräämisessä ja tulosten havainnollistamisessa.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisten arkielämässä esiintyvien voimien aiheuttamien vaaratekijöiden merkitykseen ja niiden ehkäisyyn.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu ääniaaltojen vaikutuksiin terveyden ja ympäristön kannalta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuuskäsitteitä.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sähkö on merkittävä osa yhteiskuntaa. Sähköturvallisuuden ja yksinkertaisten sähköopin kokeiden ymmärtäminen on tärkeää arkielämässä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri
- valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Sähkön muuntamisessa ja moderneissa sähkölaiteissa on keskeisenä sähkömagneettinen induktion.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu arkielämässä esiintyviin sähkömagneettisen säteilyn lähteisiin ja niiden turvallisuuteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön
- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvanttuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvanttuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvanttumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu tämän hetkiseen globaaliin käsitykseen universumin rakenteesta ja maailmankuvasta sekä mitkä havainnot vahvistavat näitä käsityksiä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy ydinvoiman toimintaperiaatteeseen energiantuotantomuotona sekä sen turvallisuusriskeihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Fysiikan kertausopintojakso, 1 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan fysiikan oppimäärän keskeisimpiä sisältöjä
- Harjoitellaan fysiikan yo-kokeeseen vastaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Käydään läpi fysiikan oppimäärän keskeisimpiä sisältöjä opiskelijoiden toiveiden mukaisesti
- Sähköisten ohjelmistojen käytön harjoittelua ja kertaamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus riippuu opintojakson toteutuksesta ja aikataulusta – vähintään 1 opintopiste.

Tähtitiede, 1 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa yleiskuva tähtitieteen eri osa-alueista
- Opiskelija tutustuu maailmankaikkeuden rakenteeseen
- Opiskelija tutustuu tähtitieteen historiaa ja sen merkitykseen maailmankuvan rakentamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tähtitieteen historia
- Aurinkokunnan, tähtiavaruuden ja galaksiavaruuden rakenne
- Tähtien elinkaari
- Taivaankappaleiden liike
- Kosmologia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla pyritään järjestämään vierailu Evijärven tähtornille, jossa on mahdollisuus tehdä itse havaintoja isomman kaukoputken avulla. Opintojakson laajuus riippuu opintojakson toteutuksesta ja aikataulusta – vähintään 1 opintopiste.

Fysiikan projektiopintojakso, 1 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää fysiikan osaamistaan muuten kuin omassa lukiossa annettavan opetuksen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso suoritetaan joko kirjallisella tuotoksella, muualla suoritettulla fysiikan opinnolla tai tiedeprojektiin osallistumisella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus riippuu opiskelijan tekemän työn määrästä tai muualla suoritettujen opintojen laajuudesta – vähintään 1 opintopiste.

8.8. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä.*

Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksestä aluesuunnittelun lähtökohdista ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteiden yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteiden arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla

- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomeediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maaailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan ja analysoidaan ympäristön muutosten syitä sekä arvioidaan niiden vaikutuksia eri alueilla. Opiskelijan tulee ymmärtää näiden ympäristön muutosten luonnontieteellinen perusta, jotta hän voi ymmärtää muutosten alueellista ja ajallista vaihtelua.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tarkastelussa on niin lokaaleja kuin glokaaleja ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Yhdessä kestävän kehityksen tavoitteiden tarkastelun kanssa tämä kehittää opiskelijan globaalia ymmärrystä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan ymmärrys monimuotoisesta maailmasta vahvistuu. Maantieteessä korostuu alueiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä toisaalta niiden samankaltaisuus, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään monipuolisesti läheisiä luonnon- ja rakennettuja ympäristöjä oppimisympäristöinä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden ja prosessin ymmärtäminen on perusta maantieteelliselle ymmärrykselle. Ymmärrys luonnonmaantieteellisten ilmiöiden syy-seuraussuhteista kehittää samalla opiskelijan ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana käytetään geomeediaa monipuolisesti osana opetusta. Opiskelija oppii laatimaan diagrammeja ja osaa tulkita niitä. Opiskelija oppii tulkitsemaan myös esimerkiksi kuvia, kartoja, satelliittikuvia ja osaa tulkita niitä. Geomediataitojen avulla opitaan monilukutaitoa ja kriittistä ajattelua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä
- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita

- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta. Globalisaation ja muiden globaalien ilmiöiden kannalta keskeistä on ymmärtää valintojen vaikutus, riippuvuussuhteet eri aluetasoilla ja vastuullisuuden näkökulmat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ihmismaantieteen sisällöt kytkeytyvät yhteiskuntatieteisiin, sillä ne tarkastelevat ihmisen toimintaa niin luonnonvarojen käytön näkökulmasta kuin väestörakenteen ja väestön alueellisen jakautumisen näkökulmastakin. Opiskelija syventää ymmärrystään siitä, mitä väestökasvu merkitsee yhteiskunnille tulevaisuudessa ja millaisia haasteita se voi aiheuttaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämässä

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija hankkii, analysoi, tulkitsee ja esittää aluemaantieteellistä tietoa pohtien samalla yhteiskunnallisia ulottuvuuksia. Lisäksi opiskelija oppii, miten hän itse voi vaikuttaa yhteiskunnan rakentumiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolle keskeistä on geometiataitojen kehittäminen (esim. kartat, paikkatieto, diagrammit, kuvat, videot). Opetuksessa huomioidaan, miten geometriaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, yhteiskunnan eri aloilla ja omassa arjessa, sekä nostetaan siitä erilaisia konkreettisia esimerkkejä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Maantieteen kertaus, 1 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on ymmärtää maantieteen keskeisiä ilmiöitä
- Opiskelija osaa muodostaa aikaisemmin oppimistaan asioista selkeitä kokonaisuuksia
- Opintojakso antaa valmiuksia maantieteen ylioppilaskirjoituksiin sekä luonnontieteiden ja yhteiskuntatieteiden jatko-opintoihin
- Opiskelija osaa hyödyntää sähköisiä maantieteen materiaaleja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen keskeiset asiat
- Kartat osana geomediala
- Ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin tutustuminen ja vastaamisen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H.

8.9. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa

oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävästä tulevaisuudesta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävästä elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohdana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista
- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä

- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalien talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maaillmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä esihistoriasta nykypäivään. Tämä auttaa opiskelijaa asettamaan ympäristöosaamistaan laajempaan perspektiiviin. Historiallisten kehityskulkujen vaikutuksen ymmärtäminen suhteessa ihmisten käytännön elinoloihin eri aikoina auttaa puolestaan vahvistamaan opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan sitä historiallista kontekstia, jossa ihmiset ovat eri aikakausina pyrkineet rakentamaan omia tavoitteitaan palvelevia yhteiskuntia. Opintojakso auttaa siten myös nykyopiskelijaa ymmärtämään minkälaisen asioiden on eri aikoina katsottu edesauttavan ihmisten hyvinvointia ja toisaalta mitkä tekijät ovat tätä hyvinvointia eri aikoina vähentäneet. Opintojaksolla tarkastellaan esimerkiksi sitä, kuinka keskiajan ihmisen hyvinvointi oli suuressa määrin riippuvainen hänen sukunsa tai muun lähiyhteisön kyvystä tukea yksilön hyvinvointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjaantuu hahmottamaan yhteiskunnallisen muutoksen olevan seurausta ihmisen toiminnasta läpi historian. Hän saa keinoja ymmärtää, miten muutos ja jatkuvuus näkyvät historian kulussa ja kuinka tulevaisuus rakentuu nykyisyyden pohjalta. Opetuksessa nostetaan esille yhteiskuntarakenteiden muutoksen syyt ja seuraukset sekä historian suuret linjat, linjojen ymmärtäminen, syy- ja seuraussuhteet.

Vuorovaikutusosaaminen

Historian opetus ohjaa opiskelijaa asiaperusteiseen argumentaatioon ja nostaa esille monipuolisia tapoja tuottaa tietoa ja julkaista sitä. Historiallinen empatia nousee esille opetuksen kautta ja vahvistaa opiskelijan keinoja eläytyä toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää hänen ratkaisujaan oman aikakautensa kontekstissa. Opiskelija tutustuu lähdekritiikin perusteisiin, historian tutkimusmenetelmiin ja lähteiden käyttö omassa tuotoksessaan. Harjoittelemme historian esseevastauksen rakentamista ja sen kirjoittamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastelemme tässä opintojaksossa suhtautumista vieraisiin kulttuureihin eri aikoina. Antiikin Rooman kansainvälisyys, löytöretket ja kolonialismi antavat erilaisia esimerkkejä kohtaamisista sekä suhtautumisesta toiseuteen. Opintojaksossa käsitellään maailman verkottuneisuutta.

Opiskelija ymmärtää kulttuurien kohtaamisen ja keskinäisriippuvuuden käsitteet esimerkkien kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Historian oppiaineen keskeisintä osaamista on tiedon luotettavuuden arviointi. Tätä harjoittelemme, kun tutustumme tutkimuksellisesti tuotettuun historialliseen tietoon ja sen tuottamiseen. Oppiaineessa muodostetaan tutkimuksella tuotetun tiedon pohjalta perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Opiskelija harjaantuu erottamaan mielipiteet faktoista, kun korostetaan lähteiden merkitystä tiedon tuottamisessa. Opintojaksossa opetellaan historialle ominaista kieltä ja harjoitellaan aineen käsitteiden käyttöä. Opintojaksolla opetellaan suhtautumaan teksteihin tulkinnan kohteina ja vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa. Tämä saavutetaan käyttämällä opetuksen tukena kattavasti toisistaan eroavia tekstejä, kuvia ja muuta lähdemateriaalia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*

- maailmansotien syyt ja seuraukset
- demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytetään työskentelytapoina väittelyä sekä pedagogista draamaa, joiden avulla opiskelija voi kehittää vuorovaikutustaitojaan. Opintojakson aihepiiri auttaa opiskelijaa myös tarkastelemaan vuorovaikutusta laajemmassa, kansainvälisten suhteiden kontekstissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tarkastellaan demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön kohtaamia haasteita ja mahdollisuuksia 1800-2000 -lukujen kontekstissa. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat opintojaksossa keskeisessä roolissa. Opintojakso auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus esimerkiksi maailmansotien ja kylmän sodan ajan tapahtumista antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälisten suhteiden opiskelu auttaa opiskelijaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Opiskelija ymmärtää, että historian kulussa muutos on aina ollut läsnä, eikä se ole itsessään hyvä tai paha asia. Kansainvälisten suhteiden seuraamista ja ymmärtämistä tukevat esimerkiksi maailmansotien syihin ja seurauksiin sekä Yhdistyneiden Kansakuntien merkitykseen perehtyminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetuksessa tarkastellaan, kuinka asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja kuinka niitä on eri aikoina perusteltu. Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen. Imperialismiin ja dekolonisaatioon sekä keskinäisriippuvuuden maailmaan perehtyminen kehittävät opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamisen taitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Asettuminen menneisyyden ihmisen asemaan vahvistaa opiskelijan empatiakykyä ja auttaa opiskelijaa ymmärtämään menneisyyden ratkaisuja niiden historiallisesta kontekstista käsin. Opiskelijan historiallinen empatiakyky vahvistuu perehtymällä opintojakson ihmisoikeuskysymyksiin, sekä esimerkiksi tarkastelemalla maailmansotien aikojen ilmiöitä tästä näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kansainvälisten suhteiden opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, ja tämän pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalan tiedonrakentamistapoihin. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että opiskelija perehtyy opettajan ohjauksessa kansainvälisen politiikan käsitteisiin ja harjoittelee niiden käyttöä. Kansainvälisten suhteiden opetuksessa perehdymme informaatiovaikuttamiseen ja tiedon luotettavuuden arviointiin. Monipuoliseen lähdeaineistoon suhtaudutaan tulkinnan kohteena, mikä vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Tavoitteellisuus edellyttää erilaisten tekstien sekä muiden tuotosten ja esitysten järjestelmällistä käyttöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissään
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi

- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan hyvinvointiosaamista syventämällä ymmärrystä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehityksestä. Ihmisten välistä myötätuntoa ja kykyä ottaa toisten tarpeet huomioon - tai näiden puuttumista - tarkastellaan Suomen historian kautta. Myönteisellä tavalla nämä näkyvät esimerkiksi suomalaisen hyvinvoinnin rakentamisessa sotien jälkeen tai raskaista sota-ajoista selviytymisessä. Toisaalta opintojaksolla tarkastellaan myös historian tapahtumia jotka ovat olleet tässä mielessä hyvin haastavia ajanjaksoja, kuten esimerkiksi sisällissota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista kannustamalla keskustelemaan oppimiseen. Itsenäisen Suomen historiaa käsittelevälle opintojaksolle tämä sopii erityisen hyvin siksi, että lähihistorian ilmiöiden tarkastelussa erilaiset tulkinnat kuuluvat asiaan. Opintojaksolla myös hyödynnetään vuorovaikutusta edistäviä opiskelumetodeja, kuten väittelyitä ja historian tapahtumiin eläytymistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja muutokseen itsenäisyyden ajalla sekä tunnistaa historian käytön poliittisena välineenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastelemme tässä opintojaksossa Suomen historian tapahtumia osana kansainvälistä kontekstia. Kansallisen identiteetin ja suomalaisen kulttuurin rakentumisen ja rakentamisen tarkastelu vahvistaa opiskelijan kulttuurista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pyrimme ymmärtämään menneisyyden ihmisiä ja heidän toimintaansa. Tämä tukee opiskelijan empatiakykyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustumme historian ja historiatieteen tulkinnallisuuteen sekä pohdimme historiallisen tiedon luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää, kuinka historiallista tietoa tuotetaan ja kuinka kuva menneestä tarkentuu uuden tutkimuksen myötä. Historian ja historiatieteen käsitteiden käyttö ja harjoittelu tukevat kielitietoisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa yhteiskunnallinen osaaminen tulee ilmi esimerkiksi ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden historiallisen kontekstin tarkastelussa. Lähdekriittisyyttä, medialukutaitoa ja kuvien tulkintaa harjoitellaan historiallisten lähteiden avulla. Eurooppalainen ihminen -opintojakso auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä esimerkiksi taiteissa, sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso syventää erityisesti opiskelijan eurooppalaisen kulttuurin tuntemusta. Opintojakso tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi osoittamalla esimerkiksi antiikin historian kautta, kuinka erilaisten kulttuurien kohtaaminen on vaikuttanut historiaan. Huomiota kiinnitetään myös esimerkiksi taiteen ja tieteen rooliin vallankäytön välineinä.

Vuorovaikutusosaaminen

Historian opiskelulle ovat tyypillisiä monipuoliset tiedontuottamis-, argumentointi- ja julkaisutavat. Länsimaisen kulttuurihistorian opintojaksossa syvennymme sananvapauden ja poliittisten vapauksien merkitykseen vertailemalla nykypäivän ja historiallisten yhteiskuntien tilanteita. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä eläytyä toisen asemaan.

Hyvinvointiosaaminen

Eurooppalainen ihminen -opintojaksossa käsittelemme kehitystä sekä identiteettien rakentamista ja moninaisuutta eri aikoina. Kulttuuriperinnön tuntemus tukee opiskelijan oman identiteetin muodostamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden eri konteksteissa ja eri aikakausina.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettinen osaaminen vahvistuu kulttuurihistorian opiskelussa kehittyvän historiallisen empatian avulla. Opintojakson aikana käyttämämme monipuoliset materiaalit ja lähteet auttavat opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaa eri aikakausina.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian opiskelussa korostuva suhtautuminen teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitalojen vahvistaminen ja laaja tekstien käyttö vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Opetuksessa korostuu tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen. Kielitietoisessa opetuksessa opettaja on myös oman oppiaineensa kielen ja käsitteiden avaaja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan varhais historian monitieteellisiä tutkimusmenetelmiä ja tiedon tuotantotapoja. Opiskelijalle havainnollistuu mm. arkeologian, biologian, antropologian sekä kielitutkimuksen merkitys historiallisen tiedon tuottamisessa. Opiskelija oivaltaa, että historiallinen

tieto perustuu lähteiden tulkintaan. Historian opetuksessa tiedon luotettavuuden arviointi on tärkeää. Tämä vahvistaa opiskelijan kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Erilaisten lähteiden tulkinta vahvistaa opiskelijan tekstitaitoja. Opiskelussa hyödynnetään podcasteja ja visuaalisen median työkaluja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso yhdistelee monia historian osa-alueita. Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista yhteiskuntaa sen pitkien linjojen kontekstissa. Vertaillen voidaan pohtia, mitkä esimerkiksi keskiaikaisen suomalaisen yhteiskunnan piirteet ovat edelleen osa suomalaista yhteiskuntaa, mitkä puolestaan ovat myöhemmin kehittyneitä piirteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu historian monipuolisiin tiedontuottamis- ja julkaisemistapoihin sekä asiaperusteiseen argumentointiin. Opiskelijan empatiakykyä vahvistetaan tutustumalla erilaisiin historiallisiin näkökulmiin ja paikallishistoriallisesti merkittäviin kohteisiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa nostaamme esille identiteetin moninaisuuden ja sen muodostumisen erilaisissa ajallisissa ja kulttuurillisissa konteksteissa. Teemoissa korostuvat maailmankuvan kehitys ja erityisesti suomalaisuuden synty. Opintojakso vahvistaa opiskelijan omaa identiteettiä esimerkiksi paikallishistorian tuntemusta lisäämällä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Historiallisen empatialla on tarkoitus vahvistaa opiskelijan kykyä eläytyä toisen ihmisen asemaan myös erilaisessa ajallisessa ja kulttuurillisessa ympäristössä ja ymmärtää historiallisen henkilön ratkaisuja aikansa lähtökohdista. Opiskelija tutustuu suomalaisen ympäristön muutokseen varhaishistoriasta nykypäivään.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan ymmärrystä suomalaisten kulttuuriperinnöstä käsitteen laajassa merkityksessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso luo historiallisen näkökulman globalisaatioon ja sen vaikutuksiin aina nykypäivään asti. Samalla opintojakso liittyy vahvasti kansainväliseen osaamiseen, jossa keskiössä on kulttuurien kohtaaminen eri aikoina. Opiskelija oppii ymmärtämään globalisoituvaa kulttuuria ja maailmaa ja ymmärtää eurosentrisyden vaikutuksen suhtautumisessa Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee opiskelijan ymmärrystä kulttuurien tutkimuksen tieteistä sekä tiedon rakentumisesta lähdemateriaalin tutkimisen ja perusteltujen päätelmien pohjalta. Opintojakson opetuksessa käytämme historiatieteen ja kulttuurien tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Tekstitaitojen harjoittelu lisää opiskelijan monilukutaitoa ja kykyä tulkita erilaisia tekstejä ja arvioida niiden luotettavuutta. Opintojakson teemat kytketään eri kulttuurialueiden nykypäivään uutisanalyysin keinoin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tarkastellaan yhteiskunnallista osaamista tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä kulttuurien kohtaamisessa. Eri kulttuurien tarkastelu antaa opiskelijalle valmiuksia toimia monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee tiedontuottamista ja argumentointia sekä eläytyy historiallisen empatian avulla erilaisten ihmisten asemaan. Tiedon tuottamisessa ja julkaisemisessa on tavoitteena harjoitella erilaisten tekstien tuottamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa konteksteissa. Opiskelija ymmärtää historian käytön sekä sen, milloin hän on itse vaikutusyrityksen kohteena.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet eri aikoina. Samalla opetus kannustaa kunnioittamaan erilaisia kulttuuriperintöjä ja tarkastelemaan niitä eri näkökulmista. Opiskelija oppii ymmärtämään menneisyyden ihmisen ja muiden kulttuureiden edustajien asemaa sekä ymmärtää oman roolinsa maailmankansalaisena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Historian kertaus, 1 op (HI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on valmistautua historian ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään lukion historian opintojaksojen sisältöjä ylioppilaskirjoituksia silmällä pitäen. Erityistä huomiota kiinnitetään ylioppilastutkintolautakunnan "Hyvän vastauksen piirteissä" määrittelmiä kriteerien mukaiseen esseevastaamisen harjoitteluun. Opintojakso toteutetaan opiskelijoiden kanssa sovittavilla työtavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi: Suoritusmerkintä (Suoritettu = S, Hylätty = H)

Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.10. Ilmaisutaito (ILM)

Oppiaineen tehtävä

Keskeisenä työmenetelmänä teatteri-improvisaatio. Tutustumis- ja ryhmäytymisleikit. Äänenkäyttöä ja kehon ilmaisua tukevat harjoitukset. Musiikillista ilmaisua tukevat harjoitukset

Tavoitteet

- Kokonaisvaltaisen ilmaisun tukeminen
- Vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- Esiintymisrohkeuden lisääntyminen
- Musiikillisen ilmaisun tukeminen
- Luovuuden lisääntyminen

Osaamisen arviointi

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojaksot

Ilmaisutaito, 1 op (ILM)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kokonaisvaltaisen ilmaisun tukeminen
- Vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- Esiintymisrohkeuden lisääntyminen
- Musiikillisen ilmaisun tukeminen
- Luovuuden lisääntyminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeisenä työmenetelmänä teatteri-improvisaatio
- Tutustumis- ja ryhmäytymisleikit
- Äänenkäyttöä ja kehon ilmaisua tukevat harjoitukset
- Musiikillista ilmaisua tukevat harjoitukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Luovuus ja vuorovaikutus korostuvat tulevaisuuden osaamisessa. Tällä opintojaksolla tuetaan opiskelijan luovuutta sekä tunne- ja empatiataitojen kehittymistä, mikä vahvistaa opiskelijan edistymistä vuorovaikutustaidoissa.

Hyvinvointiosaaminen

Tällä opintojaksolla tuemme opiskelijan itsetuntemuksen kasvua. Opiskelemme monipuolisesti esiintymistaitoja ja syvennemme omaa viestijäkuvaa turvallisessa ympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.11. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykyä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävänsä käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyys.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluysteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan

osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia ja minä, 1 op (KE1)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kemian kokeellisten työskentelyn työturvallisuusnäkökulmien huomioimisessa. Opiskelija oppii arvioimaan yleisesti erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen sekä ymmärtää aineiden turvallisen käytön myös oman arkielämän kannalta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun tutustumalla kemian merkitykseen yhteiskunnassa, työelämässä ja jatko-opinnoissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämässä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämässä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Aineen rakenteen eri malleihin tutustuminen johdattaa opiskelijan luonnontieteellisen tiedon kehittymiseen. Kemian kielen käyttöön harjaantuminen alkaa yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisella. Monitieteisen osaamisen ja monilukutaidon kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia. Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan ymmärrys kemiallisen tiedon liittymisestä yhteiskunnallisiin ja arkielämän ilmiöihin kehittyä, kun opiskelija tutustuu esimerkiksi alkuaineiden kiertoon ja riittävyteen ja tutkii tuotteen elinkaarta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttikekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan ymmärrys kemian merkityksestä lääketieteissä sekä teollisuudessa kehittyä, mikä auttaa häntä rakentamaan käsitystä kemiasta osana yhteiskuntaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*

- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia perustella energiaratkaisuihin liittyviä mielipiteitään hänen ymmärryksensä erilaisiin kemiaan liittyvien energiaratkaisuihin lisääntyessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämässä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*

- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen ja ympäristöosaaminen kehittyy hänen oppiessaan tunnistamaan kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemiallisten tasapainoreaktioiden tutkiminen kokeellisesti ja havaintojen tekeminen ja tulkinta sekä kokeelliset mittaukset ja mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen (esim. titrauskäyrän piirtäminen) kehittävät opiskelijan luovaa ajattelua sekä tieto- ja viestintäteknologisia taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kemian kertaus, 1 op (KE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa, jäsentää ja syventää lukion kemian keskeisimpiä sisältöjä
- Opiskelija valmistautuu kemian reaalikokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käydään läpi kemian oppimäärän keskeisiä sisältöjä opiskelijoiden toiveiden mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, opiskelijan syventäessä kokonaiskuvaansa kemiasta tieteenä ja sen osuutta monitieteisten ilmiöiden selittämisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Kemiaa kokeellisesti, 1 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää kokeellisen työskentelyn, tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja.
- Opiskelija tutustuu mahdollisimman monipuolisesti erilaisiin kokeellisen kemian työvälineisiin ja -menetelmiin.
- Opiskelija osaa ottaa huomioon turvallisuusnäkökohdat
- Opiskelija vahvistaa kirjallisen raportoinnin taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu pääasiassa erilaisista kemian valinnaisiin opintojaksoihin liittyvistä laajemmista opiskelijatöistä. Töistä laaditaan tutkimusraportti. Opintojaksoon voidaan sisällyttää myös tutustumiskäyntejä kemian alan opiskelupaikkoihin tai kemian teollisuuteen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellisen kemian työt tehdään pareittain tai pienryhmissä, mikä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan hajautettuna kemian valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen yhteydessä.

Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.12. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute

että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

8.12.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu Lähi-Idän alueen uskontoihin vertailevan uskonnontutkimuksen uskontohistorian tutkimusalan tuloksia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman uskonnollisen kulttuuriperinnön tunteminen kristinuskon alkulähteille saakka ulottuen antaa välineitä oman identiteetin tarkastelemiseen. Kolmen uskonnon yhteisiin juuriin ja kulttuuriin piirteisiin tutustuminen antaa pohjaa maailmankatsomuksen ja oman elämäkatsomuksen rakentumiseen ja valmiuksia ymmärtää ja arvostaa itseä ja erilaisista uskonnollisista kulttuuritaustoista olevia muita.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskontoja, elettyä uskontoa ja katsomuksia hahmotetaan kulttuurin taustalla vaikuttavina tekijöinä, mikä kehittää taitoja toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tutustuttaa maailman uskontotilanteeseen ja abrahamilaisten uskontojen merkitykseen valtioissa ja yhteiskunnissa vaikuttavina ilmiöinä. Perehtyminen uskonnollisiin ja uskonnottomiin katsomuksiin ja uskonnonvapautteen tähtää uskonnollisen sivistyksen vahvistumiseen ja valmiuteen osallistua uskonto- ja katsomusten dialogiin sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun uskonnoista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson perehdyttää uskontotieteen käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyyksi ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa globaalin kristinuskon lukutaitoa ja selvittää kristinuskon keskeisten suuntausten asemaa eri maanosissa. Tämä auttaa tulkitsemaan ja ymmärtämään eri maanosien uskonnollisia ja kulttuurisia piirteitä ja vahvistaa taitoja toimia sivistyneenä maailmankansalaisena

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtapana antaa mahdollisuuden työskennellä ryhmässä ja harjoitella vuorovaikutusta ja dialogia, jossa kristinuskon moninaisuus nousee tarkasteluun.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maaillman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso syventää kulttuurista ymmärrystä ihmisten elämään eri uskonnollisten kulttuurien ja instituutioiden vaikutuspiirissä. Tutustuminen erilaisiin uskonnollisiin yhteisöihin ja pyhän ilmentymiin lisää kykyä ja valmiutta toimia taustoiltaan erilaista uskontoa edustavien ihmisten kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso syventää uskontotieteen käsitteiden ymmärtämistä ja perehdyttää maailmanuskontojen käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskontotilanteen ja sen yhteiskunnallisten vaikutusten ymmärtäminen syvenee opintojaksolla. Opiskelija pääsee opintojaksolla tarkastelemaan myös uskonnon taustoittamasta näkökulmasta käsin eettisiä ja ympäristökysymyksiä, jotka ovat vaikuttamassa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa erilaisissa yhteiskunnissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneiden uskontojen sekä uusien uskonnollisten liikkeiden yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen antaa valmiuksia toimia työelämässä kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin vahvistetaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso perehdyttää uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen ja erilaisiin tapakulttuureihin Suomessa. Opintojakson kuluessa on mahdollista tutustua erilaisten seurakuntien toimintaan ja harjoitella yhteiskunnan jäsenenä tarvittavaa kulttuuri- ja katsomustietoisuutta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uskontoihin ja katsomuksiin perehtymiseen yhdistyy yhdenvertaisuutta edistävät ja syrjäytymistä estävät näkökulmat.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnollisen taiteen ja symboliikan tulkitsemisen kautta syntyy valmiuksia, joiden avulla on mahdollista ilmaista itseään ja kommunikoida myös uskonnon keskeisten oppien ja kertomuksen sisällöin.

Hyvinvointiosaaminen

Uskontojen näkökulman löytäminen taiteen ja populaarikulttuurin eri osa-alueilla laajentaa tulkinnallista horisonttia, antaa aineksia itseilmaisuun ja vahvistaa empatiakykyä kytkeytyen näin hyvinvointiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa yhdistellään uskontotieteen, taiteen tuntemuksen ja estetiikan alueita. Monipuolinen uskonnolliseen ja uskonnollisvaikutteiseen taiteeseen ja populaarikulttuuriin tutustuminen kehittää uskonnollisen symboliikan lukutaitoa ja antaa aineksia yksilön luovuudelle ja taiteellisen ilmaisun ymmärtämiselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttöön perehtyminen eri medioista kehittää uskontoon liittyvän tiedon tuottamisen ja esittämisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tutustuttaa uskonnon tutkimuksen näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla sekä ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Käsitellyt aiheet tukevat uskontojen lukutaidon kehittymistä ja osaamista, jota tarvitaan tieteen ja uskontojen ja median ja uskontojen vuorovaikutussuhteiden ymmärtämiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskontoon liittyvän informaation tarkastelun kautta kehitetään opiskelijoiden taitoja tietojen ja lähteiden kriittiseen arviointiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Mediassa käsitellyt uskonnon ilmiöt tutustuttavat opiskelijoita uskontojen rooliin konflikteissa sekä asenteisiin ja mielikuviin, joita uskontoihin liittyy. Opiskelijat saavat osaamista, jonka varassa voivat pohtia uskonnon merkitystä rauhan rakentamisessa ja ympäristökysymyksissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uskonnon kertaus abiturienteille, 1 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää oppiaineen tavoitteita. Opintojakson tavoitteet määritellään opintojakson alussa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskeltuja sisältöjä kertaava työskentely opintojakson alussa yhdessä sovituin työtavoin.
- Yo-kokeen tehtävyytyyppeihin tutustuminen ja kirjallisen esitystavan harjoittelu.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa. Opintojaksosta voidaan antaa arvosana tai suoritusmerkintä.

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste.

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H tai numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson työtavat sovitaan opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Uskonto ja työelämä, 1 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija soveltaa uskonnon oppimäärässä esille tulleita sisältöjä erilaisissa vastuullisissa työtehtävissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö voi koostua erilaisista vastuullisista työtehtävistä seurakunnassa, kuten isoisen, kerhonvetäjän, kanttorin tai suntion tehtävissä tai esiintymisistä erilaisissa tilaisuuksissa, kuten kastejuhlassa, häissä, hautajaisissa tai jumalanpalveluksissa. Työtehtävä voi olla myös mediasisällön tuottamista tai muuta seurakunnan kanssa

erikseen sovittua toimintaa. Opiskelija pitää toiminnastaan oppimispäiväkirjaa sovitus mukaisesti.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee ja täydentää oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteet sovitaan opintojakson alussa. Formatiivisella arvioinnilla tuemme ja ohjaamme oppimista, ja osana formatiivista arviointia opiskelija tekee itsearviointia. Opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja asettaa oppimiselleen tavoitteita, jotka pohjautuvat opintojakson tavoitteisiin sekä opiskelijan omaan opintosuunnitelmaan. Opiskelija arvioi opintojakson aikana, miten hän saavuttaa tavoitteensa. Opintojaksosta voidaan antaa suorituserkintä.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suorituserkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H

8.12.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa
- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntaan sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämäntutkimustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämäntutkimustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*
- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinuskon suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämäkatsomustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskooniin liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan
- perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta
- perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan
- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksisen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma
- uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaustisen musiikkilukion uskonnon ja elämänkatsomustiedon opettaminen, opetuksen järjestäminen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen noudattaa Opetushallituksen ohjeistusta (OPH-76-2018), Suomen perustuslakia (731/1999), lukiolakia (629/1998) ja muuta lainsäädäntöä.

8.13. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä

arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelevaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa

mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa

- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä

- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tuetaan omien vahvuuksien tunnistamista. Opiskelijan identiteetti vahvistuu kuvien tarkastelun ja tekemisen kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tunne- ja empatiataitojen kehittyminen on tärkeä osa työskentelyä, mikä vahvistaa opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tuetaan paikallisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*
- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vahvistetaan opiskelijoiden kykyä vaikuttaa omaan ympäristöönsä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kannustetaan opiskelijoita tulevaisuuden kannalta kestäviin ja luoviin ratkaisuihin ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa. Tutkitaan tilaa, ympäristöä ja muotoilua eri näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoille tarjotaan välineitä ympäristön suunnittelun vaikuttamiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tutustutaan kestävään kehityksen ja kuluttajuuteen arkkitehtuurin ja muotoilun suunnitteluprosesseissa. Tuetaan opiskelijoita eettisiin valintoihin ja ympäristön huomioon ottamiseen kuluttajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestäväen tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*

- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutkitaan kuvan merkitystä tehokkaana yhteiskunnallisena viestinnällisenä vaikuttajana.

Vuorovaikutusosaaminen

Tutustutaan kuvan kasvavaan merkitykseen nykyviestinnässä ja -vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustaitoja kehitetään kuvallisen työskentelyn ohessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun
- syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- soveltaa kuvan tekemisessä nykyaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja

- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tuetaan omien vahvuuksien tunnistamista. Opiskelijan identiteetti vahvistuu kuvien tarkastelun ja tekemisen kautta. Opiskelija oppii suhteuttamaan itseään menneeseen ja nykyiseen kulttuurikontekstiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja motivaatiota oppia. Etsitään merkityksiä ja yhdistellään asioita eri tavoin oman kuvantekemisen kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tarkastellaan kuvataiteen roolia eri aikakausien yhteiskunnan peilinä ja vallan välineenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Syvennetään taiteen historian ja nykytaiteen tuntemusta. Tuetaan paikallisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemusta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Kuvataiteen projektiopinnot, 1 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tarkastelee erilaisia kuvakulttuureja, sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä
- harjoittelee tiedonhankintaa ja tekee kokeiluja
- suunnittelee ja toteuttaa itsenäisiä ja/tai yhteistoiminnallisia visuaaliseen kulttuuriin liittyviä projekteja
- arvioi monipuolisesti työskentelyprosessiaan ja lopputulosta
- asettaa työskentelylleen lähtökohdat, tavoitteet ja tekee niihin liittyviä valintoja
- ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- tutustuu visuaalisen kulttuurin projektityöskentelyn tapoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan oma kuvallinen tuottaminen ja sen arviointi
- projektin suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- visuaalisen kulttuurin käsitteistö ja kuvasto
- kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemus
- visuaalinen kulttuuri kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- taiteen median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Vuorovaikutusosaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Hyvinvointiosaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tarkastellaan projekteja suunniteltaessa ja nostetaan esille opintojakson alussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Projektityö voi vaikuttaa kuvataiteen koko oppimäärän arviointiin korottavasti.

Valokuvauksen perusteet, 2 op (KU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Valokuvaukseen ja kuvankäsittelyyn tutustuminen ja syventyminen.
- Valokuvauksessa kokeillaan eri valokuvaamisen tyylejä ja tapoja sekä harjoitellaan kameran käyttöä manuaalisesti.
- Tutkitaan valokuvauksen ja kuvankäsittelyn taustoja.
- Valokuvauksen ja kuvankäsittelyn sanastoon tutustuminen.
- Tutkitaan ja pohditaan valokuvien käyttöä visuaalisessa kulttuurissa.
- Kuvankäsittelyn tavoitteena on havainnollistaa kuvankäsittelyn mahdollisuuksia ja pohtia, miten ja millaisia kuvia käsitellään nykyään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valokuvien ottaminen ja niiden käsittely.
- Valokuvien sommittelu ja käyttäminen.
- Kameraan tutustuminen ja sen manuaalinen käyttäminen.
- Kuvankäsittelyn perusteiden osaaminen.
- Tutustuminen valokuvaan eri aikoina.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa tuetaan omien vahvuuksien tunnistamista. Opiskelijan identiteetti vahvistuu kuvien tarkastelun ja tekemisen kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutkitaan kuvan merkitystä tehokkaana yhteiskunnallisena viestinnällisenä vaikuttajana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tunne- ja empatiataitojen kehittyminen on tärkeä osa työskentelyä, mikä vahvistaa opiskelijan vuorovaikutustaitoja. Tutustutaan kuvan kasvavaan merkitykseen nykyviestinnässä ja -vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustaitoja kehitetään kuvallisen työskentelyn ohessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojen tavoitteena on valokuvaukseen ja kuvankäsittelyyn tutustuminen ja syventyminen. Opinnoissa keskitytään ensiksi valokuvaukseen. Valokuvaus suoritetaan mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden omia kameroita käyttäen. Valokuvauksessa kokeillaan eri valokuvaamisen tyylejä ja tapoja sekä harjoitellaan kameran käyttöä manuaalisesti. Valokuvauksen historiaan tutustutaan työskentelyn ohessa. Toinen asia, johon keskitytään, on kuvankäsittely. Siinä tavoitteena on havainnollistaa kuvankäsittelyn mahdollisuuksia ja pohtia, miten ja millaisia kuvia käsitellään nykyään. Opinnot muodostuvat monipuolisista harjoitteista ja yksilö, pari- ja pienryhmätyöskentelystä.

8.14. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskelu ympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1)

Opintojakson moduulit

- Kotitalouden lukiodiplomi, 2 op (KOLD1), Valinnainen

Tavoitteet

Kotitalouden lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja ilmentää omaehtoista harrastuneisuuttaan kotitaloudessa
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- antaa näytön kotitalouden osaamisesta osoittamalla tutkivaa ja soveltavaa opiskelua, vuorovaikutteista toimintaa, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista sekä kriittistä tiedon ja työskentelyn arviointia
- osaa tuottaa kokonaisuuden, jonka sisällön valinta, tehtäväidea sekä suunnittelu- ja toteutusprosessi tukevat toisiaan.

Keskeiset sisällöt

Kotitalouden lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin*
- *muodostuvat lukiodiplomityöstä, esseestä sekä itsearviointia ja kotitalouden tuntemusta kuvaavasta portfolioista, jotka arvioidaan annettujen kriteerien perusteella.*

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.*

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.
- Lukiodiplomi koostuu taiteellisesta työskentelystä sekä portfolio-osuudesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Opintojakson moduulit

- Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3), Valinnainen

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä
- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Käsityön lukiodiplomi

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5)

Opintojakson moduulit

- Median lukiodiplomi, 2 op (MELD5), Valinnainen

Tavoitteet

Median lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- osoittaa hallitsevansa monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- osoittaa hallitsevansa informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa
- osaa analysoida omaa mediasuhdettaan ja tunnistaa median toimintaympäristön.

Keskeiset sisällöt

Median lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat portfolion ja mediaesityksen muodostamasta kokonaisuudesta.

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Paikallinen lisäys

- Musiikin lukiodiplomin ohjaajan on tiedettävä ennakolta, onko aiottu ohjelma hyväksyttävissä diplomia varten. Ohjelman pitää olla ennakolta ohjaajan hyväksymä. Musiikin lukiodiplomikonsertin järjestämiseen tarvitaan aina ohjaajan hyväksyntä, eikä konserttia voi järjestää itsenäisesti. Musiikin lukiodiplomiin vaadittavasta kirjallisesta tuotoksesta on oltava valmiina vähintään ensimmäinen luku ennen musiikkidiplomiin liittyvän konsertin pitoa. Mahdollisista muutoksista on sovittava aina diplomin ohjaajan kanssa.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), Valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- *tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian*
- *tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ*
- *tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma*

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa*
- *vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearviointin taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- *opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys*
- *työskentelyprosessin hallinta*
- *taiteellisen prosessin arviointitaidot*
- *taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen*
- *teatterin keinot*
- *yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot*
- *esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus*

Paikallinen lisäys

- Opetushallituksen vuosittain antaman ohjeistuksen mukaisesti suoritettava opintojakso.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Diplomityön arviointi toteutetaan opetushallituksen ohjeiden ja kriteeristöjen mukaan.

8.15. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaavaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskelu ympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelystä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (L1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (L1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Tavoitteena on tukea jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Tavoitteena on tukea jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

- Opintojakso painottuu voimailuun ja kehonhuoltoon

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittään itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

- Opintojakso painottuu joukkuepeleihin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon otettava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

- Itsenäisesti suoritettava monipuolisen liikkumisen opintojakso, jonka sisältö sovitaan opettajan kanssa ennen opintojakson toteuttamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Vanhat tanssit, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Päämääränä on harjoitella esityskokonaisuus vanhojenpäivän tanssiesityksiä varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso koostuu vanhojen tanssien ja salonkitanssien opettelusta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Yhteisönä tuemme jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen ja ohjaamme hyväksymään erilaisuuden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena. Kannustamme opiskelijoita liikkumaan liikuntapaikoille hiilineutraalisti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Liikunnan avulla kehitämme opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S tai Hylätty = H.

Opintojakson vapaa kuvaus

Liikuntaryhmän ohjaus, 1 op (LI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Liikuntaryhmän ohjaus ja valmentaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Liikuntaryhmän ohjauksesta tai valmentamisesta koostuva opintojakso, jonka sisältö sovitaan opettajan kanssa erikseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Liikunnan opetuksessa kannustamme yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Rohkaisemme opiskelijaa kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnan opetuksessa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yrittelijäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Liikunnan opetuksella vahvistamme opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen. Noudatamme yhdenvertaisuuden periaatetta liikunnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Yhteisönä tuemme jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen ja ohjaamme hyväksymään erilaisuuden.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena. Kannustamme opiskelijoita liikkumaan liikuntapaikoille hiilineutraalisti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Liikunnan avulla kehitämme opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus ja sisältö sovitaan opettajan kanssa erikseen: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Lajivalmennus, 1 op (LI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Mahdollistaa opiskelijan omien lajikohtaisten tavoitteiden saavuttamisen.
- Sopii sekä kilpaurheilijoille että harrastajille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lajivalmennuksen opintojakso on aktiivisesti liikuntaa ja urheilua harrastaville oppilaille
- Sisältö sovitaan opettajan kanssa erikseen opiskelijan omien lajikohtaisten tavoitteiden perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon otettava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Tavoitteena on tukea jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erialaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus sovitaan opettajan kanssa erikseen: 1–10 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisältönä olevat urheilulajit täsmennetään aina lukuvuoden alussa, kun opiskelijoiden valinnat ja tavoitteet ovat tiedossa. Opintojakso on tarjolla joka jaksolla. Lajivalmennuksessa on viikoittain 3 harjoituskertaa, joista 2 kertaa aamuisin ja yksi iltapäivisin. Opintojakso on ohjattu. Harjoitusohjelmat tulevat joko henkilökohtaiselta valmentajalta tai lukion ohjaavalta opettajalta. Opiskelijat, joilla on oman valmentajan tekemä harjoitussuunnitelma, saavat harjoitella kyseisen ohjelman mukaisesti, harjoituskertoja ohjaavan henkilön opastuksella.

Opiskelija voi suorittaa lajivalmennus-opintojakson liikuntaopintojaan myös vähäisemmällä painotuksella. Tällöin hän valitsee itselleen sopivan jakson, jonka kaikille harjoituskerroille hän osallistuu.

8.16. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

*Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.*

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelevaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoa ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

8.16.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa prosenttilaskennan periaatteet
- osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa
- syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan
- kertaa potenssin laskusäännöt
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet
- oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- lukujoukot ja peruslaskutoimitukset
- luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo
- prosenttilaskenta
- potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- yhtälöpari
- neliö- ja kuutiojuuri
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri, jonka avulla tuetaan ja autetaan opiskelijaa saavuttamaan omat tavoitteensa. Positiivisen ja rohkaisevan oppimistilanteen avulla kannustetaan opiskelijoita asioiden yhdessä pohdiskeluun, yhdessä tai yksin tekemiseen ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

8.16.2. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomien tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 3 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyket

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 3 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksiin*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta
- ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena
- kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä
- osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat
- sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta
- yhdistetty funktio ja sen derivointi
- funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 3 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa
- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*
- *käyttää ohjelmistoja ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön

ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*

- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Matematiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen sekä soveltamaan matemaattisia menetelmiä ja tiedonhankintaa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Opetus antaa oppilaalle valmiudet tarkastella objektiivisesti matemaattisia menetelmiä ja logiikkaa hyödyntäviä tutkimuksia ja päättelyketjuja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoiden oma työskentely yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja sekä luovaa ja kriittistä ajattelua. Opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä ja oppii ottamaan vastuuta omasta työstään monipuolisten työtapojen avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Matematiikan opetus tukee opiskelijaa käyttämään matemaattista osaamistaan ja ymmärrystään kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan taloudellisuuden sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten suhteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Matemaattinen kompetenssi on edellytys ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin turvaamiselle paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus välittää kuvaa matematiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: matemaattisia menetelmiä sovelletaan lukuisilla aloilla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Matematiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten matemaattisten merkintöjen, kuvaajien ja matemaattisen tekstin kirjoittamista, tulkintaa ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään lukemalla ja havainnollistamalla erilaisia kuvaajia, kaavoja, taulukoita tai muita matemaattisia malleja. Matematiikan opintojen aikana opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisen tiedon etsimiseen, matemaattisten tuotosten esittämiseen ja niiden oikeellisuuden tarkastamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Pitkän matematiikan kertausopintojakso, 1 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen asioita opiskelijoiden toiveiden mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoituksia yo-kirjoituksiin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus voi vaihdella sen toteutuksen ja aikataulun mukaisesti – 1 tai 2 opintopistettä.

Pitkän matematiikan erikoistumisopintojakso, 1 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää osaamistaan jollakin matematiikan osa-alueella tai perehtyä johonkin kokonaisuuteen opiskelijan kiinnostuksen mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laatii projektistaan tuotoksen, joka voi olla esim. oppimispäiväkirja, opetustuokion suunnittelu ja toteutus, tutkielma, peli. tms.
- Opintojakso voi olla toisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa suoritettu opintojakso, kurssi tai jokin matematiikan kesäkurssi, joista oppiminen osoitetaan esim. oppimispäiväkirjalla tai erillisellä todistuksella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus riippuu opiskelijan tekemän työn määrästä tai muualla suoritettun opinnon laajuudesta – vähintään 1 opintopiste.

Vapaavalintainen lyhyen matematiikan opintojakso, 1 op (MAA15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteet kyseisen opintokokonaisuuden/-kokonaisuuksien mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset sisällöt opintokokonaisuuden/-kokonaisuuksien mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kyseisen opintokokonaisuuden/-kokonaisuuksien mukaan. Mikäli opintojakso koostuu useammasta lyhyen matematiikan opintojaksosta, niin arvosana on niiden opintokokonaisuuksien painotettu keskiarvo.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voi koostua yhdestä tai useammasta lyhyen matematiikan opintojaksosta, jolle ei ole vastaavaa pitkän matematiikan opintojaksoa. Opintojakson laajuus on tällöin niiden summa – vähintään 1 opintopiste. Opintojakson laaja-alaisen osaamisen tavoitteet määräytyvät lyhyen matematiikan opintojakson laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

8.16.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oppimistilanteiden kannustavan ilmapiirin avulla opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri, jonka avulla tuetaan ja autetaan opiskelijaa saavuttamaan omat tavoitteensa. Positiivisen ja rohkaisevan oppimistilanteen avulla kannustetaan opiskelijoita asioiden yhdessä pohdiskeluun, yhdessä tai yksin tekemiseen ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta oppimisesta, löytämään itselleen sopivat työskentelytavat ja ymmärtämään matemaattisten mallien merkityksen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä. Tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja syvennetään tavoitteellisesti matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että lineaarista ja eksponentiaalista mallia voidaan käyttää myös globaalien ongelmien mallintamisessa, jäsentämisessä ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastollisten menetelmien ja todennäköisyyslaskennan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Opiskelijaa ohjataan tutustumaan erilaisiin tilastollisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija oppii arvioimaan tilastollisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matemaattisten mallien merkitys omassa taloudenhallinnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja talousongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Talousmatematiikka, 1 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matemaattisten mallien merkitys omassa taloudenhallinnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja talousongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*

- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri, jonka avulla tuetaan ja autetaan opiskelijaa saavuttamaan omat tavoitteensa. Positiivisen ja rohkaisevan oppimistilanteen avulla kannustetaan opiskelijoita asioiden yhdessä pohdiskeluun, yhdessä tai yksin tekemiseen ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Opiskelijaa ohjataan tutustumaan erilaisiin tilastollisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan tilastollisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri, jonka avulla tuetaan ja autetaan opiskelijaa saavuttamaan omat tavoitteensa. Positiivisen ja rohkaisevan oppimistilanteen avulla kannustetaan opiskelijoita asioiden yhdessä pohdiskeluun, yhdessä tai yksin tekemiseen ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että tilastollisten menetelmien ja todennäköisyyslaskennan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Lyhyen matematiikan kertaus, 1 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kerta- ja syventää lyhyen matematiikan opintojaksojen keskeisimpiä sisältöjä
- Opiskelija valmistautuu lyhyen matematiikan ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan lyhyen matematiikan oppimäärän sisältöjä opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Opintojaksolla harjoitellaan lyhyen matematiikan ylioppilaskokeen tehtäviin vastaamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu

vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri, jonka avulla tuetaan ja autetaan opiskelijaa saavuttamaan omat tavoitteensa. Positiivisen ja rohkaisevan oppimistilanteen avulla kannustetaan opiskelijoita asioiden yhdessä pohdiskeluun, yhdessä tai yksin tekemiseen ja omien ratkaisumenetelmien esittämiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Lyhyen matematiikan projektiopinnot, 1 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää osaamistaan jollakin matematiikan osa-alueella tai perehtyä johonkin kokonaisuuteen opiskelijan kiinnostuksen mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laatii projektistaan tuotoksen, joka voi olla esim. oppimispäiväkirja, opetustuokion suunnittelu ja toteutus, tutkielma, peli. tms.
- Opintojakso voi olla toisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa suoritettu opintojakso, kurssi tai jokin matematiikan kesäkurssi, joista oppiminen osoitetaan esim. oppimispäiväkirjalla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä. Opintojakson laajuus määräytyy opiskelijan tekemän työmäärän tai muualla suoritettujen opintojen laajuuden perusteella.

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija laatii projektistaan tuotoksen, joka voi olla esim. oppimispäiväkirja, opetustuokion suunnittelu ja toteutus, tutkielma, peli. tms. Opintojakso voi olla toisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa suoritettu opinto tai jokin matematiikan kesäkurssi, joista oppiminen osoitetaan esim. oppimispäiväkirjalla.

Vapaavalintainen pitkän matematiikan opintojakso, 1 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi ko. matematiikan pitkän oppimäärän opintojakson mukaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi ko. matematiikan pitkän oppimäärän opintojakson mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi kyseisen opintojakson/jaksojen mukaan. Mikäli opintojakso koostuu useammasta pitkän matematiikan opintojaksosta, niin arvosana on niiden opintokokonaisuuksien painotettu keskiarvo.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voi koostua yhdestä tai useammasta pitkän matematiikan opintojaksosta, joille ei ole vastaavaa lyhyen matematiikan opintojaksoa. Opintojakson laajuus on tällöin niiden summa – vähintään 1 opintopiste. Opintojakson laaja-alaisen osaamisen tavoitteet määräytyvät pitkän matematiikan opintojakson laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

8.17. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietaisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaia-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista** ja **vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan

- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Paikallinen lisäys

- Lukiopolun alussa korostuu OP1 -opintojakson sisältö. Tavoitteena on koko lukiopolun hahmottaminen ja lukio-opiskeluun kiinnittyminen.
- Musiikkilukiossa OP1 on hajautettu koko lukioajalle. Opintojaksosisältöjen painotus suunnitellaan jaksokohtaisesti asiaohjauksena.
- Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan aktiiviseksi lukio-opiskelijaksi.
- Opiskelijaa ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja tietolähteisiin tutustumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma

- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämönhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Musiikkilukiossa opinto-ohjauksen opintojaksot OP1 ja OP2 toteutetaan lukio-opintojen aikana hajautetusti. Opinto-ohjaus on asiaohjausta yksilöllisesti ja ryhmässä. Ohjaustoiminta on suunnitelmallisesti sijoitettu lukuvuoden jaksoille asiaohjaukseksi. Ohjaustoiminnan kuvaus on kirjattu oppimisalustalle näkyväksi kaikille lukioyhteisössä. Ohjaustoimintaa arvioidaan säännöllisesti jaksoittain ja lukuvuosittain.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakso OP2 on hajautettu koko lukioajalle. Opintojakson sisältöjen painotus suunnitellaan jaksokohtaisesti asiaohjauksena. Opintojakson sisältö painottuu lukioajan loppua kohti.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Musiikkilukiossa opinto-ohjauksen opintojaksot OP1 ja OP2 toteutetaan lukio-opintojen aikana hajautetusti. Opinto-ohjaus on asiaohjausta yksilöllisesti ja ryhmässä. Ohjaustoiminta on suunnitelmallisesti sijoitettu lukuvuoden jaksoille asiaohjaukseksi. Ohjaustoiminnan kuvaus on kirjattu oppimisalustalle näkyväksi kaikille lukioyhteisössä. Ohjaustoimintaa arvioidaan säännöllisesti jaksoittain ja lukuvuosittain.

Opiskelijatutorointi, 1 op (OP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelijat tukevat opiskelijatovereita erityisesti lukio-opintojen alkuvaiheessa.
- Opiskelijatutorin tehtäviin voi liittyä koulun esittelyä sekä kouluun pyrkiville että vierailijoille.
- Opiskelijatutorin tehtäviä voidaan joustavasti pohtia yhdessä opiskelijoiden kanssa kulloisenkin tarpeen mukaan.
- Yhteishengen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijatutoriksi kouluttaudutaan opinto-ohjaajan ja rehtorin opastuksella. Opiskelijatutor pitää tehtävistään työpäiväkirjaa. Toiminnasta kootaan palautetta ja

toimintaa sekä toteutusta arvioidaan lukuvuosittain. Opiskelijatutorointia arvioimalla kehitetään sekä opinto-ohjausta että siihen sisältyvää opiskelijatutorointia.

- Lukion käytänteisiin ja erityispiirteisiin perehtyminen.
- Uusien opiskelijoiden tutustuttaminen uuteen oppimisympäristöön ja muihin opiskelijoihin sekä lukion käytänteisiin ja sääntöihin.
- Lukion markkinointi ja esittelytehtäviin osallistuminen.
- Opintojakson suorittaminen edellyttää raportointia ja aktiivista osallistumista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija vahvistaa sosiaalisia taitojaan ja tiimityöskentelyvalmiuksiaan sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ryhmissä. Opiskelijan vertaisohjaustaidot kehittyvät.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.18. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta

opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

.

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojensa oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset
- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla psyykkisen hyvinvoinnin ilmiöihin perehtyminen tukee opiskelijan hyvinvointiosaamista. Oppimisen psykologian sisällöt auttavat opiskelijaa ymmärtämään omia opiskelukykyjä ja vahvistamaan opiskelutaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso perehdyttää psykologiaan tieteenalana ja kehittää opiskelijoiden monitieteistä ja luovaa osaamista. Psykologia on poikkitieteellinen tieteenala ja sen vuoksi opiskelijan monitieteinen osaaminen ja poikkitieteellisyyden ymmärtäminen on tärkeää.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson tieteellisen tutkimusprosessin tarkastelussa huomioidaan erityisesti tutkimuseettinen näkökulma ja ymmärretään ihmistieteelliseen tutkimukseen liittyvät eettisyyden kysymykset.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan yhdessä oppimisen menetelmillä opiskelijoiden vuorovaikutusosaamista. Peruskäsitteiden osaaminen avaa opiskelijoille psykologiatieteen näkökulmia ja lisää valmiuksia osallistua yleiseen keskusteluun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tyyppi: pakollinen

Keskeinen sisältö ja tavoitteet

Tavoitteet: Tutustua psykologiaan tieteenalana ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia tekijöitä.

Sisällöt: Ihmisen toiminnan tarkastelu psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta, oppimisen psykologia sekä psykologian tutkimuksiin tutustuminen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Yksilön toiminnan perusteiden ymmärtäminen, hyvinvoinnin ilmiöihin tutustuminen ja oppimisen psykologian näkökulmat tukevat hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamista.

Työskentely: Sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: Arvosana

Edeltävät opinnot: Ei edellytä aiempia opintoja.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisointin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*

- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla lapsuus- ja nuoruusiän kehityksellisten ilmiöiden ja niihin vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen ja omakohtainen pohtiminen syventävät nuoren itsetuntemusta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla on mahdollisuus haastattelutehtävässä analysoida lapsuusiän kehityksen piirteitä omiin havaintoihin perustuen. Tämä avaa näkökulmaa kehityspsykologian tiedonkeruumenetelmiin ja harjoituttaa kerätyn tiedon analysoimisen taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla lisääntynyt ymmärrys yhteiskunnan toiminnan ja ratkaisujen vaikutuksista yksilön kehitykseen luo valmiuksia osallistua ja vaikuttaa kehitykselle suotuisaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijalle avataan mahdollisuus oman identiteetin osa-alueiden (henkilökohtainen, sosiaalinen, kulttuurinen, uskonnollinen) tarkasteluun, mikä edesauttaa oman kulttuurisen ymmärryksen syntymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimi ja opintopisteet: Kehittyvä ihminen PS2 (2 op)

Opintojakson tyyppi: Valinnainen

Keskeinen sisältö ja tavoitteet

Sisällöt: Ihmisen kehitys lapsuudesta nuoruuteen, identiteetti ja kehityspsykologinen tutkimus.

Tavoitteet: Kehityspsykologisen tiedon ymmärtäminen ja soveltaminen monipuolisesti.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Itsetuntemuksen syventäminen, kehityspsykologisen tiedon merkityksen ymmärtäminen yhteiskunnassa

Työskentely: Sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: Arvosana

Edeltävät opinnot: PS1

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta

- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla syvennetään hyvinvointitematiikkaa käsittelemällä esimerkkien kautta neuropsykologisia (aivoperäisiä) ongelmia ja niistä kuntoutumista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelijat saavat aivotutkimuksen menetelmiin tutustumisen kautta tietoa eri tieteenalojen (neurotieteet) käyttämistä tiedonkeruumenetelmistä. Oman kokeellisen tutkimuksen suunnittelu ja esittely vahvistavat opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla opiskelijan yhteiskunnallinen tietotaito vahvistuu hänen tutustuessaan korkeampiin tiedonkäsittelytoimintoihin (päätöksenteko, ajattelu, päättelyn kognitiiviset vinoumat). Näiden kautta opiskelijoiden ymmärrys ihmisen toiminnasta yhteiskunnallisen päätöksenteon kontekstissa syventyy.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson neuropsykologisen tiedon avulla tuetaan opiskelijoiden valmiuksia kohdata aivoperäisistä ongelmista aiheutuvaa erilaisuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimi ja opintopisteet: Tietoa käsittelevä ihminen PS3 (2 op)

Opintojakson tyyppi: Valinnainen

Keskeinen sisältö ja tavoitteet

Sisällöt: Tiedonkäsittelytoiminnot (havaitseminen, tarkkaavaisuus, muisti; kieli, päätöksenteko), aivojen rakenne ja toiminta.

Tavoitteet: Neuropsykologian perusteiden ymmärtäminen, tiedonkäsittelytoimintoja ohjaavien yleisten periaatteiden tunnistaminen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Neuropsykologinen tieto tukee vuorovaikutusosaamista. Ymmärrys kognitiivisten toimintojen hermostollisesta perustasta vahvistaa monitieteistä osaamista.

Työskentely: Sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: Arvosana

Edeltävät opinnot: PS1

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus

- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausten menetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijalla on mahdollisuus tutustua yleisesti hyvinvointiin ja mielenterveyteen vaikuttaviin tekijöihin. Tätä kautta hän kykenee soveltamaan ilmiöitä omaan hyvinvointiinsa ja saa tukea oman mielenterveytensä ylläpitämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii tulkitsemaan ja ymmärtämään mielenterveyden ilmiöitä ja ongelmia. Näihin ongelmiin liittyvien keskustelujen pohjalta syntyneet erilaiset näkökulmat vahvistavat opiskelijoiden vuorovaikutusosaamista (dialogi > synteesi).

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla opiskelija syventyy mielenterveyden häiriöiden syntyyn ja hoitoon liittyviin biologisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin näkökulmiin. Syventyminen avaa opiskelijalle monitieteisen näkökulman mielenterveyden ilmiöihin ja tulkinnan ja omaehtoisen pohdinnan kautta hänen psykologinen luova otteensa vahvistuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja keskusteluihin perehtymällä vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista asiantuntemusta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla painotetaan psyykkisen hyvinvoinnin ja mielenterveyden toimijoiden työn ymmärtämistä ja tarkastellaan hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyviä kulttuurisia taustatekijöitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimi ja opintopisteet: Tunteet ja mielenterveys (2 op) PS4

Opintojakson tyyppi: Valinnainen

Keskeinen sisältö ja tavoitteet

Sisällöt: Emootiopsykologian näkökulmia ja perusteita. Psyykinen hyvinvointi ja psyykinen itsesääntely. Nukkuminen ja uni. Mielenterveys ja mielenterveyden häiriöt.

Tavoitteet: Ymmärtää tunteiden muodostumista ja niiden vaikutusta toimintaan ja psyykkiseen hyvinvointiin. Ymmärtää psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Perehtyä mielenterveyden häiriöihin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Hyvinvoinnin ja mielenterveyden tarkastelu monipuolisesti painottaen omaa hyvinvointia ja ilmiöiden tarkastelua yhteiskunnallisesta ja monitieteisestä näkökulmasta.

Työskentely: Sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: Arvosana

Edeltävät opinnot: PS1

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan oman persoonallisuuden (temperamentti, persoonallisuuden piirteet) ja sen rakentamiseen vaikuttavien ilmiöiden ja luovuuden tarkastelulla vahvistetaan omien vahvuuksien tunnistamista ja tuetaan valmiuksia itsensä kehittämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla omaa persoonallisuutta ja persoonallisuuden eroja reflektoidaan lisätään opiskelijoiden valmiuksia ymmärtää erilaisuutta empaattisesti ja vuorovaikutustaitoja lisäävästi.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tuetaan opiskelijan kykyä ymmärtää sosiaalisen tiedonkäsittelyn piirteitä, älykkyyttä ja luovuutta yhteiskunnallisesta ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Tämä tukee monitieteistä ymmärrystä ja tulkintaa sekä vahvistaa luovaa asiantuntijuutta. Persoonallisuus- ja sosiaalipsykologiseen tutkimukseen tutustuminen kehittää opiskelijan kriittistä ajattelua ja tutkimusprosessin ymmärtämistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson näkökulmana on ymmärtää yksilöiden välisiä eroja kulttuurisesta näkökulmasta. Tämä lisää opiskelijan valmiuksia ymmärtää kulttuurien moninaisuutta ("etic/emic-näkökulma", "miten kulttuuria käännetään").

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla älykkyyttä tarkastellaan älykkyystestien näkökulmaa monipuolisempana kognitiivisena prosessina. Näin opiskelijalle avautuu välineitä arvostaa monenlaisia älykkyyskäsitteitä monenlaisissa globaaleissa olosuhteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimi ja opintopisteet: Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2 op) PS5

Opintojakson tyyppi: Valinnainen

Keskeinen sisältö ja tavoitteet

Sisällöt: Persoonallisuuden kehittyminen ja selittäminen, luovuus ja älykkyys sekä kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan.

Tavoitteet: Persoonallisuuden tarkasteleminen ja oman persoonallisuuden vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen. Sosiaalisen ja kulttuurisen vaikutuksen merkityksen ymmärtäminen persoonallisuuden muotoutumisessa. Persoonallisuus- ja sosiaalipsykologiseen tutkimukseen tutustuminen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Hyvinvointiosaamisen, monitieteisen ja luovan osaamisen sekä kulttuuriosaamisen vahvistuminen persoonallisuus- ja sosiaalipsykologista tietoa soveltamalla. Omien vahvuuksien tunnistaminen.

Työskentely: Sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: Arvosana

Edeltävät opinnot: PS1

Psykologian kertaus abiturienteille, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata psykologian oppimäärän keskeisiä teemoja ja syventää tiedollista osaamista ja tiedonkäsittelyn taitoja sekä psykologiatieteen käsitteiden hallintaa.
- Opiskelija harjoittelee ylioppilaskokeeseen vastaamiseen tarvittavissa tiedonrakentelutaidoissa.
- Opiskelija harjoittelee vastaamaan erityyppisiin ylioppilaskoetehtäviin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykologisen tiedon soveltaminen.
- Yo-kokeen tehtävätyyppisiin tutustuminen ja kirjallisen esitystavan harjoittelu.
- Psykologian ylioppilaskokeen tehtävätyypit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa tietotaitoa syventämällä psykologian käsitteitä ja yhdistämällä niitä poikkitieteellisiin näkökulmiin. Tehtäväpohdinnoissa ja esseeharjoituksissa harjoitellaan lähdekriittistä arviointia ja tietojen soveltamista psykologiatieteen lähtökohdista käsin. Psykologian klassikoiden ja psykologisten käsitteiden, teorioiden ja koeasetelmien kertausta, niin että opiskelijalla on ns. keittiöpsykologiaa syvemmät ymmärryksen avaimet psykologiaan tieteenalana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointia kohdistetaan tehtäväpohdintojen ja/tai esseeharjoitusten tiedollisen osaamisen ja tiedon käsittelyn ja esitystavan edistymiseen.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson nimi ja opintopisteet: Psykologian kertaus PS6 (2 op)

Opintojakson tyyppi: Valinnainen

Sisällöt: Psykologian keskeiset käsitteet, teoriat ja tutkimukset soveltaen

Tavoitteet: Psykologian ylioppilaskokeen tehtäviin vastaamisen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: Psykologisen tiedon syventäminen ja tiedon analysoimisen, soveltamisen, kriittisen ajattelun ja uuden tiedon luomisen taidot.

Työskentely: Sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa

Arviointi: Suoritusmerkintä

Psykologian työtehtävät, 1 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy psykologisen tiedon soveltamismahdollisuuksiin erilaisissa työtehtävissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan sopiman työpaikan mukaisesti psykologisen tiedon käyttö ko. työpaikan tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson toteutuminen lähtee yhteistyöstä koulun ulkopuolisen työpaikan kanssa. Opiskelija tutustuu suunnitelmallisesti työtehtäviin esim. päiväkodissa, erityisluokassa, perusopetuksen opetuksessa tai kehitysvammaisten toimintakeskuksessa. Mahdollinen työpaikka on myös vanhusten palvelutalo. Opiskelija laatii suunnitelman tehtävistä, jotka hän voi työpaikassa tehdä. Hän seuraa myös muuten työpaikan toimintaa ja keskustelee työntekijöiden kanssa psykologisen tiedon soveltamisesta. Opiskelija laatii toiminnastaan oppimispäiväkirjan, jonka työpaikan edustaja myös allekirjoittaa. Oppimispäiväkirjassa tulee olla johdanto, jossa kuvataan, minkälainen psykologinen tieto ao. työpaikassa on tärkeää. Oppimispäiväkirjassa on myös työsuunnitelma, sen toteutus ja arviointi.

Opintojakso tukee oppimäärän aikana saavutettua laaja-alaista osaamista

8.19. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan

valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittämään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti

- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämässä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystottumusten ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa painotetaan hyvinvointiosaamisen kehittämistä. Hyvinvoinnin edistäminen edellyttää opintojakson keskeisten sisältöjen hahmottamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen, kielitietoisuus ja monilukutaito kehittyvät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan globaalia ja kulttuuriosaamista, kun ymmärrys erilaisista terveyskulttuurin ilmiöistä kasvaa. Ymmärrys ihmis- ja seksuaalioikeuskysymyksistä sekä ravintoon ja ravitsemukseen liittyvistä kulttuurisista ja globaaleista näkökulmista kasvaa opintojakson aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksolle valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveystyöskäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveystyöskäytymisen muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveystyöskäytymisen merkitystä ihmisten terveystyöskäytymiselle ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään monipuolisesti läheisiä luonnon- ja rakennettuja ympäristöjä oppimisympäristöinä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveystyöskäytymisen muotoja ja vaikutuskeinoja, terveystyöskäytymisen merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana ymmärtää, miten niin rakennettu kuin luonnonympäristökin vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin sekä millainen merkitys ympäristöjen turvallisuudella on ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Ymmärrys siitä, että ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi pohjautuu monimuotoiseen, puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön syvenee.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään opiskelijan monipuolista hyvinvointiosaamista esimerkiksi kasvattamalla tietopohjaa riippuvuuksista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan tiedon soveltamista, analysointia, arviointia ja luomista erilaisten tehtävien kautta, jolloin myös monilukutaito harjaantuu. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden näkökulmia pohditaan myös kestävän kehityksen näkökulmista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksoille valittuja menetelmiä.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perustelluja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana yhteiskunnallista osaamista kehitetään erilaisia teemoja, kuten terveyteen ja sairauksiin vaikuttavia yhteiskunnallisia tekijöitä tarkastelemalla. Lisäksi Suomen terveydenhuoltojärjestelmä ja sen tulevaisuuden haasteet sekä yhteiskunnalliset olosuhteet ja sosiaali- ja terveyspolitiikka ovat opintojakson aikana tarkastelun kohteina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana globaaliosaamista kehitetään tarkastelemalla esimerkiksi terveyttä ja sairauksia koskevia käsityksiä eri aikoina ja eri kulttuureissa. Lisäksi tarkastellaan terveyden tulevaisuutta niin lokaalista kuin globaalista näkökulmasta ja pohditaan terveyttä sekä sen eriarvoisuutta lokaalilla ja globaalilla tasolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin, sairauden sekä terveydenhuollon eettisiin periaatteisiin ja potilaan oikeuksiin kohdistuvaa eettistä pohdintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa voidaan käyttää muun muassa erilaisia kokeita, keskusteluja, itsearviointia ja muita opintojaksoille valittuja menetelmiä

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Ensiapukurssit, 1 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- SPR:n ensiapukurssit EA1 ja EA2

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- SPR:n ensiapukurssit EA1 ja EA2

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan hyvinvointiosaamista omakohtaisia ensiaputaitoja kehittämällä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemat mahdollistavat erilaisten ryhmä- ja yhteistoiminnallisten töiden toteuttamisen, jolloin vuorovaikutusosaaminen kehittyy.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

EA1: opintojakson laajuus on 1 opintopiste

EA1 ja EA2 suoritettu: opintojakson laajuus on 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: Suoritettu = S, Hylätty = H

Terveystiedon kertaus, 1 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso antaa valmiuksia terveystiedon laaja-alaiselle hallinnalle ja on hyödyllinen reaalikokeeseen valmistauduttaessa.
- Opintojaksolla kerrataan terveystiedon keskeisempiä aiheita ja harjoitellaan terveyteen liittyvän tiedon ja aineistojen tulkintaa ja analysointia. Harjoitellaan diagrammien ja kuvien tekemistä tietokoneella eli kerrataan sähköisessä ylioppilaskokeessa tarvittavia taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan terveystiedon keskeisempiä aiheita ja harjoitellaan terveyteen liittyvän tiedon ja aineistojen tulkintaa ja analysointia. Harjoitellaan diagrammien ja kuvien tekemistä tietokoneella eli kerrataan sähköisessä ylioppilaskokeessa tarvittavia taitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana syvennetään tiedon soveltamista, analysointia, arviointia ja luomista erilaisten tehtävien kautta, jolloin myös monilukutaito harjaantuu. Samalla harjaannutetaan digitaitoja, kuten diagrammien ja kuvien laatimista itse.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.20. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Monitieteinen ajattelu: Korkeakouluopinnot, 1 op (TO11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opinnon tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaa laajemmissa kokonaisuuksissa. Opinnon aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tai opiskelijaryhmä suorittaa opintoja ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Opinnot voivat olla myös MOOC-opintoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus määräytyy opintojen laajuuden mukaan. Opiskelija saa suorituksestaan erillisen todistuksen päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Monitieteinen ajattelu: Syventävä liikunnallisen ja psyykkisen hyvinvoinnin opintojakso, 1 op (TO12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso toteutuu yhdessä Keski- Pohjanmaan (Keski-Pohjanmaan Urheiluakatemia) liikunnan kanssa.
- Opinnon tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaa laajemmissa kokonaisuuksissa. Opinnon aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso toteutuu yhdessä Keski-Pohjanmaan (Keski-Pohjanmaan Urheiluakatemia) liikunnan kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Tutkiva työskentely teknologialla: Oppiaine yhdistettynä toiseen oppiaineeseen, 1 op (TO21)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tieto- ja viestintäteknologiaopinnon tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

400

- Sisällöllä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus määräytyy opintojen laajuuden mukaan.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Osaaminen arjessa: Kuvataideosaaminen työnä, 1 op (TO31)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija kuvaa ja tallentaa lukion tapahtumissa ja julkaisee tuotokset tai laatii niistä oman näyttelyn.
- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opinnoilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opinnoiden tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opinnoiden tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opinnoissa yhdistyvät työssä oppiminen sekä kuvataide eli valokuvaus ja videointi.
- Osaamista karttuu myös näyttelyn toteuttamisessa ja siitä tiedottamisessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Raportointi portfoliona.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Osaaminen arjessa: Kansainvälisyyspassi, 1 op (TO32)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Katso opintojakson vapaa kuvaus

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Katso opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vähintään 20 opintopisteen opiskelujen jälkeen ja opiskelijan laatiman raportin jälkeen rehtori kirjoittaa opiskelijalle erillisen todistuksen, jonka opiskelija saa viimeistään lukio-opintojen päättyessä.

Kansainvälisyysopinnoissa ohjaa lukion kv-koordinaattori.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija voi vahvistaa omaa kansainvälisyyttään työelämää ja jatko-opintoja ajatellen kokoamalla lukioaikanaan kansainvälisyyspassin. Kansainvälisyyspassia opiskelija voi käyttää kahdella tavalla:

- keräämällä merkintöjä omaan portfolioonsa kansainvälisyystoiminnasta
- keräämällä vähintään 20 opintopistettä merkintöjä kansainvälisyysopintojen kokonaisuutta varten. Opinnot koostuvat kolmesta ryhmästä:
  1. Kielten opinnot, vähintään 6 opintopistettä
  2. Kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta käsittelevien reaali-, taito- ja taideaineiden opinnot, vähintään 4 opintopistettä
  3. Kansainvälisyystoiminta, esim. vaihto-oppilaan tutortoiminta, kansainväliset projektit. 38 tuntia toimintaa on 2 opintopistettä

Osaaminen arjessa: Liikennekasvatus, 1 op (TO33)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Suorittaa autokoulu ja saada sen päätteeksi hyväksytty suoritus. Hyväksytty suoritus esitetään lukion rehtorille.
- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opinnoilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opinnon tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opinnon tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Autokoulu

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Osaaminen arjessa: Vapaaehtoistyö, 1 op (TO34)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osallistuu vapaaehtoistyöhön esim. SPR:n toiminnassa, yhdistyksissä ja seurakunnassa.
- Sisältö ja tavoitteet muodostuvat yhteisön tai yhdistyksen tavoitteiden mukaisesti.
- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opinnoilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opinnon tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opinnon tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisältö ja tavoitteet muodostuvat yhteisön tai yhdistyksen tavoitteiden mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus määräytyy opintojen laajuuden ja opiskelijan laatiman työpäiväkirjan selvityksen mukaan.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Osaaminen arjessa: Toimin tiimissä, 1 op (TO35)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toimii lukion toimintaa edistävässä tiimissä.
- Tavoitteet määräytyvät tiimin tavoitteiden mukaisesti.
- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opinnoilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opinnon tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opinnon tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toimii lukion toimintaa edistävässä tiimissä.

- Sisältö määräytyvät tiimin tavoitteiden mukaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus määräytyy tehtävien laajuuden mukaan.

Suoritus merkitään opiskelijalle lukuvuosittain.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Osaaminen arjessa: Yrittäjyys, 1 op (TO36)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkempi sisältö ja tavoitteet sekä ohjaajat sovitaan lukuvuosittain.
- Katso opintojakson vapaa kuvaus.
- Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikenneskasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan opinnoilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Opinnon tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin opinnon tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkempi sisältö ja tavoitteet sekä ohjaajat sovitaan lukuvuosittain.
- Katso opintojakson vapaa kuvaus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus määräytyy tehtävien laajuuden mukaan.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan perusasioita yrittäjyydestä, kuten esimerkiksi yrityksen perustamisesta, yritysmuodoista, tuotteistamisesta, kannattavuudesta, yrittäjyyden riskeistä ja markkinoinnista. Opintojaksolla voidaan laatia liiketoimintasuunnitelma ja perustaa oma harjoitteluyritys. Teemana ovat myös työelämän perusteet, jossa voidaan tutustua työntekijän vastuihin ja velvollisuuksiin, harjoitella työnhakutaitoja ja valmistautua työnhakuun. Opintojaksolla voidaan tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yrittäjyyskasvatuksen asiantuntijaopettaja toimii opiskelijoiden ohjaajana ja tukena.

Osaaminen arjessa: Vuosi yrittäjänä, 2 op (TO37)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ohjelman tavoitteena on vahvistaa tiimityö-, vuorovaikutus- ja itsensä johtamisen taitoja sekä ymmärtää verkostoitumisen merkitys tulevaisuudessa. Tekemällä itse lukiolainen saa erinomaiset tiedot ja taidot työelämästä sekä ymmärryksen talouden hallinnasta.
- Merkityksellinen tekeminen vahvistaa itseluottamusta ja tukee urasuunnittelua.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa perustetaan yksin tai ryhmässä lukukauden tai lukuvuoden ajaksi oma NY-yritys. Yritysidea muodostetaan opiskelijoiden omien kiinnostusten mukaan.
- Opiskelija pääsee kokeilemaan yrittäjyyttä tuoteideoimisesta yrityksen perustamiseen ja varsinaiseen myyntityöhön. Tämä mahdollistaa omien ideoiden kannattavuuden testaamisen ilman riskejä. Samalla oppii verkostoitumista, työelämän pelisääntöjä ja voi tienata rahaa – ihan oikeasti!
- Nuori Yrittäjyys ry järjestää NY-yrityksille valtakunnallisia kilpailuja vuoden aikana, joissa NY-yrittäjät ottavat mittaa toisistaan.
- Ohjelmassa on 25 euron rekisteröintimaksu. Maksu sisältää vakuutuksen, oppimateriaalit ja kansalliset kilpailut lukuvuoden aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Valtakunnallisesti ohjelman laajuus on ollut 2–6 opintopistettä. Jos opiskelija tekee 38 tuntia työtä, hän saa siitä 2 opintopistettä. Opiskelija voi saada kuusi opintopistettä, jos hän on osallistunut aktiivisesti yrityksen toimintaan ja sen kehittämiseen.

Opintojakson laajuus: 2–6 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa lukion opetussuunnitelman teoretieto kytkeytyy käytäntöön aitojen tilanteiden kautta. Ohjelma tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia työelämätaitojen syventämiseen, yrittäjämäisen asenteen kehittämiseen, yrittäjyyden ymmärtämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäviin kokonaisuuksiin. Ohjelmassa osallistujat perustavat yksin tai ryhmässä oikealla rahalla toimivan NY-yrityksen.

Vuosi yrittäjänä -ohjelma kytkeytyy seuraaviin aihekokonaisuuksiin:

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Ohjelmassa perustetaan oikealla rahalla toimiva NY-yritys ja kannetaan vastuuta sen toiminnasta. Ohjelmassa tutustutaan monipuolisesti erilaisiin toimialoihin ja niiden asiantuntijoihin.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Ohjelman yritysten toiminnan on oltava vastuullista ja opiskelijoita kannustetaan pohtimaan yrityksensä keskeisiä vastuukysymyksiä. Opiskelijoita kannustetaan luomaan liikeideoita, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Ohjelmassa on mahdollisuus tehdä kansainvälistä yhteistyötä ohjelmassa mukana olevien opiskelijoiden kanssa eri maista. Opiskelijat voivat mm. markkinoida toistensa tuotteita ja tavata toisiaan. Vuosi yrittäjänä -konseptin kansainvälisyyttä voi hyödyntää myös ystävyyskoulujen kanssa, jos ystävyyskoulussa on sama malli käytössä (ohjelma on käytössä 38 Euroopan maassa ja yli 100 maassa ympäri maailman).

Teknologia ja yhteiskunta

Ohjelman aikana tehtävät raportit, esitykset ja kansainvälinen yhteistyö toteutetaan sähköisesti. Opintojaksolla ei ole oppikirjaa ja oppimateriaali on sähköisessä muodossa. Opintojakson aikana tehtävät työt tehdään ja palautetaan sähköisesti.

8.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakoulu yhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja.*

Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävästi tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävästi kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten

päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyneyttä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne

- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso on opiskelijan yhteiskunnallisen osaamisen kannalta keskeisessä asemassa syventäessään suomalaisen yhteiskunnan ja sen instituutioiden tuntemusta. Opiskelijan kyky nähdä suomalaisen yhteiskunnan muutos ihmisen toiminnan seurauksena vahvistuu opintojakson aikana. Opiskelija hahmottaa omat mahdollisuutensa vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso linkittyy hyvinvointiosaamiseen suomalaisen yhteiskunnan instituutioiden ja rakenteiden tuntemuksen kautta. Opintojaksossa pohdimme yksilön ja yhteiskunnan vastuuta sekä käsittelemme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan muotoutumista ja toimintaa vertaamalla sitä muihin hyvinvointiyhteiskuntamalleihin. Suomalaisen yhteiskunnan toiminnan ymmärtäminen edistää opiskelijan hyvinvointia ja kiinnittymistä yhteiskunnan jäseneksi. Opiskelija tutustuu poliittiseen päätöksentekoon, julkisiin palveluihin, sosiaalipolitiikkaan ja taloudellisesti kestävään kuluttajuuteen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja. Harjoittelemme asiaperusteista argumentaatiota keskusteluissa, väittelyissä ja esseevastauksissa. Työtavoilla pyritään vahvistamaan opiskelijan sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä sekä tukemaan työelämätaitojen kehittymistä. Sananvapauden merkityksen korostuminen erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla on olennainen osa vuorovaikutusosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen tulee opintojaksossa esiin yhteiskunnallisen moninaisuuden kautta ja näkyy esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan muutoksessa. Pohdimme identiteettipoliittisia ja kulttuurisia jakolinjoja, mikä auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnassa käytävää keskustelua kansallisista ja kulttuuriin liittyvistä teemoista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijan ymmärrys siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävästä elämäntavasta, vahvistuu. Tätä tietämystä opiskelija tarvitsee matkalla kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen. Tämän tiedon pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteluja tulkintoja ja päätelmiä, jotka perustuvat käytettävissä olevaan tutkimustietoon ja tieteenalan tapaan rakentaa tietoa. Opiskelija käyttää opintojaksossa keskeisiä yhteiskuntatiedon käsitteitä sekä harjoittelee vastuullisen kansalaisen taitoja seuraamalla yhteiskunnallista keskustelua ja osallistamalla siihen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työn ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*

- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla taloustaitoja ja talouden laajemman kuvan ymmärtämistä. Se kannustaa huolehtimaan omasta taloudestaan ja antaa työkaluja seurata talouteen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua.

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnan ja talouden toiminnan ymmärtäminen edistää opiskelijan omaa hyvinvointia. Opiskelija perehtyy opintojaksossa esimerkiksi verotukseen, säästämiseen, kuluttamiseen sekä oman talouden ymmärtämiseen ja hallintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taloustiedon opintojakson lähtökohdana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta opiskelija pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalan tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelija käyttää keskeisiä taloustieteiden käsitteitä ja harjoittelee eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja sekä tilastojen ja kuvioiden tulkintaa. Opintojaksolla harjoitellaan säästämistä ja sijoittamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Taloustieto vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävän elämäntavan. Opiskelija vahvistaa ymmärtämystään esimerkiksi talouskasvun mahdollisuuksista ja rajoista, talouden ympäristövaikutuksista ja kiertotaloudesta.

Vuorovaikutusosaaminen

Painotamme tässä opintojaksossa monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoittelemme asiaperusteista argumentointia. Opiskelijan vuorovaikutusosaamista vahvistetaan esimerkiksi laatimalla opintojakson sisällöistä pohdiskelevia esseevastauksia tai harjoittelemalla perustelemaan erilaisia talouspoliittisia linjoja. Opiskelussa käytetään työmuotoja, jotka vahvistavat opiskelijan sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Taloustieto tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota erityisesti ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista. Opintojaksossa opiskelija perehtyy taloudellisen globalisaation kehitykseen ja vaikutuksiin sekä Suomeen osana globaalia taloutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat vaikutusmahdollisuutensa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin. Opiskelija tutustuu eurooppalaisen yhdentymisen historiaan ja verkottuneeseen maailmaan. Opiskelija ymmärtää kansalaisen vaikutusmahdollisuudet Euroopassa ja hahmottaa kansainvälisen vaikuttamisen pelisääntöjä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tukee oman identiteetin ymmärtämistä ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden Euroopassa. Opiskelija tutustuu eurooppalaiseen identiteettiin ja globaaliin kansalaisuuteen sekä ymmärtää Suomen osana Eurooppaa ja globaalia maailmaa. Opiskelija tutustuu turvallisuuden käsitteeseen ja ymmärtää Suomen turvallisuuspolitiikan osana laajempaa eurooppalaista turvallisuusympäristöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso korostaa monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoittaa opiskelijan asiaperusteista argumentointia. Opiskelija harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista ja tutustuu sananvapauden ajankohtaiseen tilaan. Opintojaksossa käytämme työmuotoja, jotka harjoittavat opiskelijan sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan yhteiskuntatieteiden käsitteisiin ja niiden käyttöön. Opiskelijan kyky tulkita yhteiskunnallista keskustelua ja osallistua siihen vastuullisesti vahvistuu. Opiskelija tutustuu informaatiovaikuttamiseen ja tunnistaa, milloin itse on vaikuttamisen kohteena sekä harjoittelee lähdekritiikkiä erilaisia mediatekstejä tulkittaessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson keskeisenä sisältönä on verkottuneen maailman tarkastelu ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista. Opiskelija ymmärtää globalisaatiokehityksen hyödyt ja haitat sekä vaikutukset turvallisuuteen yksilöllisellä, yhteiskunnallisella ja globaalilla tasolla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan sekä paikallisesti että globaalisti. Opintojaksossa tarkastelemme globaalia taloutta ja sen kehitystä, kansainvälistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä erilaisten yhteiskuntien toimintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa yhteiskuntaa lähestytään oikeusjärjestelmän ja lainsäädännön näkökulmasta käsin. Opintojaksossa tuetaan opiskelijan kehitystä kohti vastuullista yhteiskunnallista toimijuutta. Opintojakson tavoitteena on varustaa opiskelija yleisimpiä oman elämän oikeustoimia silmällä pitäen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Lakitieto nostaa esille eettisiä ongelmia, joihin pohditaan ratkaisuja oikeustieteen kontekstissa. Ympäristölainsäädäntöä sivutaan opintojaksolla ja ympäristöstä huolehtiminen nousee esille perusoikeuksien käsittelyn yhteydessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustumme Suomen oikeusjärjestelmään, jota käsitellään osana oikeusvaltiota ja demokraattista yhteiskuntaa. Opiskelija oppii tuntemaan Suomen oikeusjärjestelmän historiallisen taustan. Opiskelija ymmärtää Euroopan unionin ja kansainvälisten sopimusten vaikutuksen suomalaiseen lainsäädäntöön.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa käytämme esimerkkitapauksia apuna asiasisältöjen avaamisessa, ja opiskelija pääsee syventymään keskusteluun erilaisten esimerkkien pohjalta. Harjoittelemme oikeustieteen termeihin perustuvaa argumentointia. Yksi mahdollinen työtapa on oikeustieteen ammattilaisen vierailu oppitunnilla, tai vastaavasti ryhmän vierailu oikeustieteellistä osaamista hyödyntävässä työpaikassa, esimerkiksi pankissa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuudet pohtia omaa rooliaan yhteiskunnassa ja yhteiskunnallista sekä yksilötason vastuuta yhteiskunnan jäsenenä. Opiskelijoille tulevat tutuksi yhteiskunnan pelisäännöt ja kansalaisen perusoikeudet. Toisaalta myös omaan hyvinvointiin vaikuttavat taidot, kuten työsopimuksen laadinta tai kuluttajasuojan tunteminen kuuluvat opintojakson sisältöihin. Lakitieto tukee opiskelijan elämänhallinnan taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lakitieto perustuu tarkkaan käsitteistöön ja kielenkäyttöön, johon opintojaksossa tutustutaan. Esimerkkeinä olevia oikeustapauksia lähestytään tarkasti perusteltujen päätelmien avulla oikeustieteen lähtökohdista käsin. Oikeustapausten pohdinta kehittää opiskelijan luovaa ajattelua, argumentointitaitoja ja ongelmanratkaisukykyä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Yhteiskuntaopin kertaus, 1 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on valmistautua yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään lukion yhteiskuntaopin oppimäärän sisältöjä ylioppilaskirjoituksia silmällä pitäen. Erityistä huomiota kiinnitetään ylioppilastutkintolautakunnan "Hyvän vastauksen piirteissä" määrittelemien kriteerien mukaiseen esseevastaamisen harjoitteluun. Opintojakso toteutetaan opiskelijoiden kesken sovituilla työtavoilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi: Suoritusmerkintä (Suoritettu = S, Hylätty = H)

8.22. Bisnesopinnot (BIZ)

Oppiaineen tehtävä

Kaupallisen osaamisen, globaalin talouden ymmärtämisen ja omien bisnestaitojen löytämisen tueksi on tarjolla neljä kattavaa Claned-oppimisympäristössä suoritettavaa opintokokonaisuutta, joilla harjoitellaan keskeisiä talous- ja työelämätaitoja. Materiaalien esimerkit ovat peräisin oikeasta yrityselämästä, kuten Lidl Suomelta ja Rähinä Recordsilta.

Tavoitteet

Bisnesopintojen tavoitteena on oppia perusasioita yrittämisestä, yritysten prosesseista, ja brändäyksestä sekä saada tietoa työelämän eri toimialoilta. Nuoret oppivat yritysesimerkkien kautta kriittistä ajattelutaitoa taloutta ja liiketoimintaa ajatellen.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen kannalta tärkeitä asioita ovat bisnesopinnoissa esimerkiksi erilaiset kommunikointityylit ja ihmissuhdetaidot, joilla valtava merkitys niin yksityiselämässä kuin työelämässäkin. Nämä taidot parantavat yksilön itsetuntemusta, joka on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue. Työelämässä asiakassuhteita puolestaan ei voi hoitaa menestyksekkäästi ilman riittäviä sosiaalisia valmiuksia, jolloin hyvinvointiosaava ihminen on myös parempi vuorovaikuttaja ja neuvottelija.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehitetään bisnesopinnoissa monin tavoin. Esimerkiksi myyntitilanteiden harjoittelussa tavoitteena on oppia keinoja, joiden avulla myynnissä voidaan vaikuttaa asiakkaan ostokäyttäytymiseen siten, että kauppojen solmimisen todennäköisyys kasvaa. Myös opintojaksoon sisältyvä ratkaisumyynti on vuorovaikutteista toimintaa, jossa on tavoitteena oppia ymmärtämään, miten myyjä voi sovittaa oman toimintansa vastaamaan paremmin asiakkaan tarpeita ja ostoprosessia. Vuorovaikutusta asiakkaan ja yrityksen tasolla harjoitellaan puolestaan Lidl Business Casessa, jossa tavoitteena on oppia ymmärtämään, mistä vaikuttava markkinointikampanja koostuu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen tulevat bisnesopinnoissa esille esimerkiksi matematiikan taitojen käytännön hyödyntämisessä. Bisnesopinnoissa tarkastellaan yritystoimintaan liittyviä talousasioita, ja teemoina ovat sijoittaminen, yritystoiminta ja sen rahoitus sekä rahoittajien ja johdon laskentatoimi. Kaikkien näiden alojen vaatima osaaminen on luonteeltaan monitieteistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee bisneopinnoissa ilmi esimerkiksi yritystoiminnan syventävässä tarkastelussa. Opintojakso luo pohjan kaupalliselle osaamiselle ja liiketoiminnan ymmärtämiselle, joiden rooli on keskeinen länsimaisessa yhteiskunnassa ja markkinataloudessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista opiskellaan bisneopinnoissa esimerkiksi kiinnittämällä huomiota vastuullisuuteen osana yritystoimintaa. Vastuullisen globaalien liiketoiminnan osina tarkastellaan esimerkiksi tuotteiden ympäristöystävällisyyden merkitystä ja sitä miten yritys viestii sosiaalisesta vastuullisuudestaan. Huomiota kiinnitetään myös yritystoiminnan taustalla vaikuttaviin arvoihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaamista kehitetään bisneopinnoissa esimerkiksi tutustumalla eri kulttuurialueiden kulttuuri-identiteetteihin, liiketoimintakulttuureihin, sekä bisnesetiketteihin. Globaaliosaamiseen kiinnitetään tässä opintojaksossa huomiota esimerkiksi tutkimalla millaisia vaatimuksia globaali toimintaympäristö asettaa kansainvälisten yritysten strategioille.

Opintojaksot

Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen, 2 op (BIZ1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu myynnin, markkinoinnin ja kaupallistamisen perusasioihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Myynnin osalta keskitytään myyntitekniikoihin sekä ratkaisumyyntiin
- Markkinoinnissa keskitytään digitaaliseen markkinointiin
- Kaupallistamisessa syvennytään brändin rakentamiseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista kehitetään opintojaksossa monin tavoin. Esimerkiksi myyntitilanteiden harjoittelussa tavoitteena on oppia keinoja, joiden avulla myynnissä voidaan vaikuttaa asiakkaan ostokäyttäytymiseen siten, että kauppohen solmimisen todennäköisyys kasvaa. Myös opintojaksoon sisältyvä ratkaisumyynti on vuorovaikutteista toimintaa, jossa on tavoitteena oppia ymmärtämään, miten myyjä voi sovittaa oman toimintansa vastaamaan paremmin asiakkaan tarpeita ja ostoprosessia. Vuorovaikutusta asiakkaan ja yrityksen tasolla harjoitellaan puolestaan Lidl Business Casessa, jossa tavoitteena on oppia ymmärtämään, mistä vaikuttava markkinointikampanja koostuu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee opintojaksossa ilmi yritystoiminnan syventävässä tarkastelussa. Opintojakso luo pohjan kaupalliselle osaamiselle ja liiketoiminnan ymmärtämiselle, joiden rooli on keskeinen länsimaisessa yhteiskunnassa ja markkinataloudessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot, 2 op (BIZ2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot -opintojaksossa opit ensin perusasioita ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Tämän jälkeen edetään erilaisten kommunikointityylien tunnistamiseen ja varsinaisiin neuvottelutaitoihin osana kansainvälistä liiketoimintaa. Ihmissuhdetaidoilla on valtava merkitys niin yksityiselämässä kuin työelämässäkin. Asiakassuhteita ei voi hoitaa menestyksekkäästi ilman riittäviä sosiaalisia valmiuksia. Toisaalta esimerkiksi liikenne-neuvottelu on myös tekniikkalaji: sen erilaiset vaiheet ja vaihtoehdot hallitsemalla voidaan vaikuttaa merkittävästi neuvottelujen lopputulokseen. Täältä opintojaksolta saat monipuolisesti eväitä etenkin liiketoiminnan kannalta kriittisiin sosiaalsiin tilanteisiin!

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutustaidot
- Neuvottelutaidot
- Neuvottelutekniikat
- Vuorovaikutus liiketoiminnassa
- Konfliktitilanteiden ratkaiseminen
- Vuorovaikutteinen työnhaku

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen kannalta tärkeitä asioita ovat tässä opintojaksossa tarkasteltavat erilaiset kommunikointityylit ja ihmissuhdetaidot, joilla valtava merkitys niin yksityiselämässä kuin työelämässäkin. Nämä taidot parantavat yksilön itsetuntemusta, joka on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue. Työelämässä asiakassuhteita puolestaan ei voi hoitaa menestyksekkäästi ilman riittäviä sosiaalisia valmiuksia, jolloin hyvinvointiosaava ihminen on myös parempi vuorovaikuttaja ja neuvottelija.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot -opintojaksossa vuorovaikutusosaaminen on keskeisessä roolissa. Opintojaksossa opiskellaan ensin perusasioita ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, jonka jälkeen opetellaan tunnistamaan erilaisia kommunikointityylejä. Tämän jälkeen harjoitellaan myös varsinaisia neuvottelutaitoja ja -taktiikoita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Globaalit markkinat, 2 op (BIZ3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tarkastelemaan kansainvälistä kauppaa eri näkökulmista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Globalisaation mahdollisuudet, haasteet ja talouden magatrendit
- Vastuullisen liiketoiminnan merkitys ja sen toteutus yritystoiminnassa
- Liiketoimintakulttuurit eri puolilla maailmaa
- Kiertotalous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaamista kehitetään tässä opintojaksossa esimerkiksi tutustumalla eri kulttuurialueiden kulttuuri-identiteetteihin, liiketoimintakulttuureihin, sekä bisnesetiketteihin. Globaaliosaamiseen kiinnitetään tässä opintojaksossa huomiota esimerkiksi tutkimalla millaisia vaatimuksia globaali toimintaympäristö asettaa kansainvälisten yritysten strategioille.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista opiskellaan tässä opintojaksossa esimerkiksi kiinnittämällä huomiota vastuullisuuteen osana yritystoimintaa. Vastuullisen globaalien liiketoiminnan osina tarkastellaan esimerkiksi tuotteiden ympäristöystävällisyyden merkitystä ja sitä miten yritys viestii sosiaalisesta vastuullisuudestaan. Huomiota kiinnitetään myös yritystoiminnan taustalla vaikuttaviin arvoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Talous, raha ja yrittäjyys, 2 op (BIZ4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii perusasioita yritystoimintaan liittyvistä talousasioista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sijoittaminen, yritystoiminta ja sen rahoitus
- Rahoittajien ja johdon laskentatoimi
- Yrityksen toiminnan arviointi erilaisten taloudellisten tunnuslukujen ja mittareiden avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista kehitetään opintojaksossa opiskelemalla talouden hallintaa yrityksen kontekstissa. Näistä taidoista on suurta hyötyä myös oman talouden hallinnassa: yksilön täytyy yrityksen tavoin rahoittaa omaa elämäänsä, miettiä tuloja ja menoja ja kehittää osaamistaan. Oman talouden hallinnan taidot edesauttavat näin ollen myös yksilön hyvinvointia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen tulevat opintojaksossa esille esimerkiksi matematiikan taitojen käytännön hyödyntämisessä. Opintojaksolla tarkastellaan yritystoimintaan liittyviä talousasioita, ja teemoina ovat sijoittaminen, yritystoiminta ja sen rahoitus sekä rahoittajien ja johdon laskentatoimi. Kaikkien näiden alojen vaatima osaaminen on luonteeltaan monitieteistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

8.23. Ohjelmointi (OHJ)

Oppiaineen tehtävä

Opintojakso esittelee ohjelmoinnin yleiskuvan. Opinnoissa perehdytään ohjelmoinnin peruskäskyihin ja -rakenteisiin niin, että opiskelijalle muodostuu omakohtaisen kokemuksen kautta ymmärrys ohjelmoinnin periaatteista.

Ohjelmoinnissa hyödynnetään aloittelijoille sopivaa ohjelmointikieliä, mikä mahdollistaa ohjelmoinnin opiskelun ja datan analysoinnin. Opintojaksoille osallistuminen edellyttää yleistä tietokoneohjelmien ja tiedostojen sujuvaa käyttötaitoa.

Tavoitteet

Opintomateriaalien avulla opiskelija perehtyy ohjelmoinnin periaatteisiin ja ohjelmien käytännön toteutuksiin.

Osaamisen arviointi

Suoritusmerkintä perustuu läsnäoloon opintojaksolla ja vastuullisen opiskelun periaatteiden noudattamiseen.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Ohjelmoinnissa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opiskelija kommunikoi ohjelmointiin liittyvien ongelmien ja niiden ratkaisemisen yhteydessä käytävässä keskustelussa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii hahmottamaan ohjelmointiin liittyvien käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne yhtyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä ohjelmoinnissa että muissa oppiaineissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ohjelmointiin liittyvää ajattelua, sitä tukevia kuvia sekä piirroksia ja välineitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjelmoinnissa opittavia taitoja sovelletaan niin, että taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ohjelmoinnin luonne universaalina kielenä.

Opintojaksot

Ohjelmointi 1, 2 op (OHJ1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija perehtyy nykyaikaisen ohjelmoinnin perusideoihin
- Opiskelija perehtyy ohjelmoinnissa käytettäviin työvälineisiin ja algoritmien laatimiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoinnin perusteet
- Ohjelmointiympäristöön perehtyminen
- Painotus tiettyyn ohjelmointikieleen, mikä ilmoitetaan ennen opintojakson alkamista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hahmotetaan ohjelmointiin liittyvien käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne yhtyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä ohjelmoinnissa että muissa oppiaineissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ohjelmointiin liittyvää ajattelua, sitä tukevia kuvia sekä piirroksia ja välineitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä tai opettajan arvioima laajuus

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on mahdollista suorittaa myös verkko-opintoina (esimerkiksi MOOC), jolloin opintojakson vastuopettaja valitsee opintojaksolle soveltuvan verkkokurssin. Verkko-opintojen lisäksi vastuopettajalla on mahdollisuus arvioida opiskelijan osaaminen esimerkiksi opintojakson loppukokeella tms.

Ohjelmointi 2, 2 op (OHJ2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää nykyaikaisen ohjelmoinnin osaamistaan
- Opiskelija perehtyy ohjelmoinnissa käytettäviin työvälineisiin ja algoritmien laatimiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Painotus tiettyyn ohjelmointikieleen, joka ilmoitetaan ennen opintojakson alkamista
- Ohjelmointikielen perusvälineiden käyttäminen
- Opintojakson opettajan valitsema sisältö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ohjelmoinnissa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ohjelmoinnin luonne universaalina kielenä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ohjelmoinnissa opittavia taitoja sovelletaan niin, että taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii hahmottamaan ohjelmointiin liittyvien käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne yhtyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä ohjelmoinnissa että muissa oppiaineissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opiskelija kommunikoi ohjelmointiin liittyvien ongelmien ja niiden ratkaisemisen yhteydessä käytävässä keskustelussa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ohjelmointiin liittyvää ajattelua, sitä tukevia kuvia sekä piirroksia ja välineitä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä tai opettajan arvioima laajuus

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on mahdollista suorittaa myös verkko-opintoina (esimerkiksi MOOC), jolloin opintojakson vastuunopettaja valitsee opintojaksolle soveltuvan verkkokurssin. Verkko-opintojen

lisäksi vastuunopettajalla on mahdollisuus arvioida opiskelijan osaaminen esimerkiksi opintojakson loppukokeella tms.

8.24. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen**

kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- *asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- *osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*
- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Musiikki ja minä, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Paikallinen lisäys

- *Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella.*
- *Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä.*
- *Opintojaksolla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.*
- *Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.*
- *Sosiaalisen taitojen kehittyminen yhteisön jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla.
- Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuolonhuoltoon.
- Opintojakso toteutetaan, suunnitellaan ja arvioidaan koko lukioajan musiikillisen toiminnan perusteella.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansanmusiikki on yksi Kaustisen vahvuustekijä. Kansanmusiikki-instituutti, Kansantaiteenkeskus (KTK), Näppärit, Ottoset, Pelimanniyhdistys ja muut kulttuuriyhdistykset ovat musiikkilukion keskeisiä yhteistyökumppaneita. Kulttuuriyhteisöt laajentavat opiskelijan musiikillista ja kulttuurista oppimisympäristöä luontevalla tavalla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä.

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikki ja minä -opintojakso (MU1) koostuu koko lukioaikaisesta musiikkitoiminnasta. Opiskelija ja musiikinopettajat suorittavat yhteistyössä musiikkiopintojen jatkuvaa arviointia.

Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*

- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Yleislinjan opiskelija voi osallistua kaikkeen musiikkilukiassa tarjolla olevaan musiikinopetukseen yksilöopetusta lukuunottamatta, ja hänellä on koko oppimisympäristö ja osaava henkilökunta ympärillään.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

428

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Yleislinjan opiskelija voi osallistua kaikkeen musiikkilukiassa tarjolla olevaan musiikinopetukseen yksilöopetusta lukuunottamatta, ja hänellä on koko oppimisympäristö ja osaava henkilökunta ympärillään.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Yleislinjan opiskelija voi osallistua kaikkeen musiikkilukiassa tarjolla olevaan musiikinopetukseen yksilöopetusta lukuunottamatta, ja hänellä on koko oppimisympäristö ja osaava henkilökunta ympärillään.

8.25. Musiikin perusteet (MUPE)

Oppiaineen tehtävä

Musiikin perusteiden tehtävä on tukea kokonaisvaltaista musiikin opiskelua. Musiikin perusteiden sisältöalueet ovat musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen, sävellys, sovitus ja improvisointi. Musiikin perusteiden opiskelu etenee instrumenttiopintojen kanssa rinnakkain, ja musiikin perusteiden tavoitteellinen opiskelu on edellytyksenä yksilötunneille.

Tavoitteet

Musiikkilinjalaisen on suoritettava hyväksytysti vähintään kaksi musiikin perusteiden opintojaksoa.

Musiikin perusopinnot suunnitellaan musiikkitutorin ohjauksessa henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisiksi. Pakolliset opintojaksot määräytyvät opiskelijan oman lähtötason mukaan, jotka kartoitetaan opiskelijan kanssa yhdessä opintojaksovalintojen yhteydessä.

Mikäli omasta osaamisesta on epävarmuutta tai opinnot ovat vuosien takaisia, musiikin perusteiden opiskelu kannattaa aloittaa kerta-luontoisesti alemmilla tasoilla.

Esimerkki 1: aloittava opiskelija suorittaa perusopinnot kahden lukuvuoden aikana: 1. lukuvuonna MP1 ja MP2; 2. lukuvuonna MP3 ja MP4, ja 3. lukuvuonna MP5 (popjazz-perusteet)

Esimerkki 2: aikaisempaa pohjaa omaava opiskelija suorittaa perusopinnot yhden lukuvuoden aikana MP1-MP4 ja 2.-3. lukuvuonna ammattiopintoja vastaavia kursseja MP6-MP12 tavoitteidensa ja kiinnostuksensa mukaisesti.

Opiskelija toimittaa Kaustisen musiikkilukioon aikaisemmat suoritukset musiikkiopinnoistaan aina lukio-opintojen alussa.

Yhden musiikin perusteiden opintojakson laajuus on 2 opintopistettä. Musiikin perustason oppimäärän laajuus muodostuu suoritetuista opintojaksojen määrästä.

Opiskelija voi opiskella kutakin ainetta: musiikin teoria (MP6-MP7), säveltapailu (MP8-MP9) ja harmoniaoppi (MP10-MP11) 1-2 opintojaksoa.

Esimerkki 3: Ennen lukiota musiikkikoulun päättötodistuksen omaava opiskelija opiskelee 1. vuonna opintojaksot MP6-MP7; 2. vuonna opintojaksot MP8-MP9 ja 3. vuonna MP10-MP13.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi- ja vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja vielä kehitettäviä taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus

vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksot

Musiikin perusteet 1, 2 op (MP1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Johdanto teorian ja säveltapailun opiskeluun

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppisisältö opiskelijalle, jolla ei ole aikaisempia musiikin perusteiden suorituksia tai taidot vaativat kertausta
- Opiskellaan taitotaso 1-2

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Musiikin perusteet 2, 2 op (MP2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää opintojakson MP1 osaamistaan
- Opiskelija kartuttaa osaamistaan opintojakson MP2 oppisisällöllä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oppisisältö on jatkoa opintojaksolle MP1
- Opiskellaan taitotaso 3-4

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Esimerkki 1: aloittava opiskelija suorittaa perusopinnot kahden lukuvuoden aikana: 1. lukuvuonna MP1, MP2 ja MP3; 2. lukuvuonna MP4 ja MP5 ja 3. lukuvuonna opistotason kursseja MP6-MP9 tai MP12 (pop/jazz) tavoitteidensa ja kiinnostuksensa mukaisesti

Esimerkki 2: aikaisempaa pohjaa omaava opiskelija suorittaa perusopinnot yhden lukuvuoden aikana MP4 ja MP5 ja 2.-3. lukuvuonna opistotason kursseja MP6-MP12 tavoitteidensa ja kiinnostuksensa mukaisesti

Musiikin perusteet 3, 2 op (MP3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena taitotasojen 5-6 suorittaminen, mikä jatkuu opintojaksolla MP6

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- MP3 ja MP4 opintojaksot muodostavat kokonaisuuden

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Musiikin perusteet 4, 2 op (MP4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Suomen musiikkioppilaitosten liitto r.y.:n tavoitteiden mukainen perusopintojen taitotasosuoritus
- Opiskelija saavuttaa valmiudet jatkaa musiikin perusteiden syventäviä opintoja musiikkiopistotasolla (=MP6-12) Opintojakson hyväksytty suoritus on edellytys syventävien opintojen valitsemiselle

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- MP3 ja MP4 muodostavat kokonaisuuden

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Pop-jazz -musiikin perusteet, 2 op (MP5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Pop-jazz -musiikin perusteet
- Edeltävänä suorituksena edellytetään MP4 tai vastaavat tiedot ja taidot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pop-jazz -musiikin perusteet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin teoria, alkava, 2 op (MP6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan musiikkiopistotason musiikin teorian syventävillä opinnoilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason syventäviä opintoja

- Edellyttää musiikkilukion MP4-opintojakson hyväksytyt suorituksen tai vastaavat tiedot ja taidot tai vaihtoehtoisesti musiikkiopiston avain 6, perustaso 3, musiikin avaimet 6 suorituksen tai vastaavat muualla suoritettut opinnot
- MP6 ja MP7 muodostavat yhdessä musiikin teorian musiikkiopistotason kokonaisuuden

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin teoria, jatkava, 2 op (MP7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää osaamistaan musiikkiopistotason musiikin teorian syventävillä opinnoilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason syventäviä opintoja
- Oppisisältö on suoraa jatkoa opintojaksolle MP6 ja edellyttää pohjatietona MP6-opintojakson suorituksen
- MP6 ja MP7 muodostavat yhdessä musiikin teorian musiikkiopistotason kokonaisuuden

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Säveltapailu, alkava, 2 op (MP8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää säveltapailuosaamistaan musiikkiopistotason syventävillä opinnoilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason syventäviä säveltapailuopintoja

- Edellyttää musiikkilukion MP4-opintojakson hyväksytyt suorituksen tai musiikkiopiston avain 6, perustaso 3, musiikin avaimet 6 suorituksen tai vastaavat muualla suoritettut opinnot
- MP8 ja MP9 muodostavat yhdessä säveltapailun musiikkiopistotason kokonaisuuden

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voidaan suorittaa myös ennen MP6–MP7 opintojaksoja. Edellytyksenä hyväksytysti suoritettu MP4-opintojakso.

Säveltapailu, jatkava, 2 op (MP9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää säveltapailuosaamistaan musiikkiopistotason syventävillä opinnoilla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason syventäviä säveltapailuopintoja.
- Oppisisältö on suoraa jatkoa opintojaksolle MP8 ja edellyttää pohjatietona MP8-opintojakson suorituksen.
- MP8 ja MP9 muodostavat yhdessä säveltapailun musiikkiopistotason kokonaisuuden.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Harmoniaoppi, kirjoitus, 2 op (MP10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa harmoniaopin ja sovittamisen osaamistaan musiikkiopistotason syventävillä opinnoilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason harmoniaopin ja sovittamisen syventäviä opintoja

- MP10 ja MP11 muodostavat yhdessä harmoniaopin ja sovittamisen musiikkiopistotason kokonaisuuden
- Edellyttää vähintään opistotason musiikin teorian MP6 (mieluiten MP7) suorituksen tai vastaavat muualla suoritettut opinnot
- Suositellaan musiikin ammatillisiin opintoihin tähtäävälle sekä musiikkiopiston päättötodistukseen tähtääville opiskelijoille

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään perinteisen 4-äänisen äänenkuljetuksen perusteisiin ja sovittamisen alkeisiin opintojaksolla opiskeltujen asioiden pohjalta.

Harmoniaoppi, soitto, 2 op (MP11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa harmoniaopin ja sovittamisen osaamistaan musiikkiopistotason syventävillä opinnoilla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiopistotason harmoniaopin ja sovittamisen syventäviä opintoja
- Vapaan säestyksen ja soinnuttamisen alkeet
- MP10 ja MP11 muodostavat yhdessä harmoniaopin ja sovittamisen musiikkiopistotason kokonaisuuden ja suoritetaan samanaikaisesti MP10-opintojakson kanssa
- Edellyttää vähintään opistotason musiikin teorian MP6 (mieluiten MP7) suorituksen tai vastaavat muualla suoritettut opinnot

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään perinteisen 4-äänisen äänenkuljetuksen perusteisiin soittaen ja sovittaen. Opintojaksolla sovelletaan MP10-opintojaksolla opittuja asioita käytännön soitto- ja sovitustyössä.

Pop-jazz -musiikin harmonia, rytmikka ja improvisointi, 2 op (MP12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan opintojakson syventävällä oppisisällöllä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pop/jazzmusiikin teoria, säveltapailu ja improvisointi
- Syventäviä opintoja rytmimusiikkiin suuntautuville ja ilmiöistä kiinnostuneille
- Rytmimusiikin pääsykokeisiin valmistautuville

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2– opintopistettä

Arviointi:

Númeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Edellyttää Pop-jazz -musiikin perusteet (MP5) sekä Musiikin perusteet 4 (MP4) opintojaksojen suoritukset tai vastaavat tiedot ja taidot

Syventävä musiikin perusteet, 1 op (MP13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan opintojakson syventävällä oppisisällöllä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla syvennytään johonkin/joihinkin yleismusiikillisiin taitoihin opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaan perustason opintojaksojen jälkeen. Esimerkiksi säveltapailutaidot, harmoniaoppi, vaativampi musiikkianalyysi, musiikinhistorialliset ilmiöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositteluaan erityisesti musiikin ammatillisiin jatko-opintoihin tähtäävälle opiskelijalle

Sävellys ja sovitus, 1 op (SÄV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan omat sävellykset ja sovitukset

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yksilöllistä ohjausta säveltämiseen ja sovittamiseen
- Luovaa työtä tukevien musiikkiteknologiaohjelmistojen käytön yksilöllistä ohjausta tarpeen mukaan, esim. musiikin tallennus- ja nuotinkirjoitusohjelmistot
- Musiikkituotosten aktiivinen esittäminen musiikkilukion tilaisuuksissa
- Jatko-opintoihin valmistavien töiden ohjaus

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ohjaava opettaja arvioi opintojakson laajuuden työsuoritusten mukaan.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.26. Musiikin tuntemus ja kulttuuri (MUTU)

Oppiaineen tehtävä

Jokaisen musiikkilinjalaisen yhteisiin musiikkiopintoihin sisältyy kaksi Musiikin tuntemus ja kulttuuri -oppiaineen opintojaksoa – MT1 (Länsimainen musiikki 1) ja MT2 (Suomalainen musiikki).

Tavoitteet

Musiikin tuntemus ja kulttuuri -oppiaineessa opiskellaan musiikin historian ja tyylien tuntemusta monimuotoisilla työtavoilla: ”kuuntelemalla, laulamalla ja soittamalla keskeistä ohjelmistoa sekä oppilaiden omaa instrumentti- ja yhteismusisointiohjelmistoa. Eri musiikin lajeihin tutustutaan esimerkkien avulla. Lisäksi keskustellaan musiikista ja sen merkityksistä sekä harjoitellaan mielipiteiden perustelua. Oppilasta kannustetaan itsenäiseen musiikin kuunteluun sekä opastetaan tiedonhankintaan ja lähdemateriaalin käyttöön. Musiikillista yleissivistystä ja ohjelmistotuntemusta kartutetaan opetuksessa käytettävien musiikkiesimerkkien lisäksi konsertti- ja kuuntelukasvatuksen avulla.” (Musiikin perusteiden sisällöt ja suoritusohjeet, SML 2013)

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat

ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksiineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöstä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Musiikin tuntemus ja kulttuuri -oppiaineen laajuus määräytyy suoritettujen opintojaksojen mukaan ja arvioidaan numeroarvioinnilla (4-10).

Opintojaksot

Länsimainen musiikki 1, 2 op (MT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan opintojakson oppisisällöllä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Johdatus länsimaiseen taidemusiikkiin historian, säveltäjien, teosten ja tyylisuuntien kautta.
- Klassisen musiikin soitinoppi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Kaikille yhteinen opintojakso.

Suomalainen musiikki, 2 op (MT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään.
- Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä.
- Opintojakson toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua.
- Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.
- Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Maailman musiikkikulttuurit, 2 op (MT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta
- Opiskelija tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista
- Opintojaksolla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin
- Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

440

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tarkastellaan afroamerikkalaisen rytmimusiikin historiaa.

Länsimainen taidemusiikki 2, 2 op (MT4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää suhdettaan länsimaiseen taidemusiikkiin syventyen Kaustisen kamarimusiikkiviikon ohjelmistoon.
- Opintojaksolla tarkastellaan länsimaisen taidemusiikin ajankohtaisia ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso järjestetään Kaustisen kamarimusiikkiviikon kanssa yhteistyössä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2– opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

MT4 opintojaksolla voi korvata opintojakson MT1

Ooppera, 1 op (MT5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena saada perustiedot ja käsitys oopperasta taidemuotona

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Valmistavat oppitunnit, oopperamatka, palautearviointi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Musiikin tuntemuksen tutkielma, 2 op (MT6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Musiikin tuntemusta ilmiölähtöisesti aiempiin musiikin tuntemuksen opintoihin pohjautuen; lähtökohtana opiskelijan oma suuntautuminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkielman aihe oman suuntautumisen mukaan: aikakausi, tyylisuunta, säveltäjä, muusikko, teos, muoto. ilmiö tms.
- Seminaariopetus ja ohjaus ryhmässä; oppituntien lomassa paljon omatoimista työskentelyä.
- Johdatusta musiikin jatko-opintoihin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä tai enemmän, tutkielman laajuuden mukaan.

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Perinnesmusiikin tutkimus, 2 op (MT7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tuotoksena yleishyödyllinen julkaisu mm. Kansanmusiikki-instituutin ja musiikkilukion arkistoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkitaan kotiseudun musiikkiperinnettä, ilmiötä, yksittäistä muusikkoa tai ohjelmistoa
- Etsitään ja taltioidaan materiaalia; haastattelut, äänitteet, nuottijulkaisut ja lehtileikkeet

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä tai enemmän tutkielman laajuuden mukaan

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Koti- tai lähiseudun perinnesmusiikin tutkimus yhteistyössä Kansanmusiikki-instituutin asiantuntijoiden kanssa.

Johdatus musiikkitieteeseen, 2 op (MT8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tarkastelee musiikkia tieteen näkökulmasta ja tieteellisin menetelmin
- Opiskelija rohkaistuu hyödyntämään musiikkiteknologian mahdollisuuksia ja työvälineitä tutkimustyössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan musiikin rakenteisiin ja lainalaisuuksiin
- Tutustutaan musiikin ilmiöihin, prosesseihin, järjestelmiin ja käsitteisiin yksittäisten yksittäisten musiikkiteosten ja musiikin tekijöiden sijaan
- Tapaustutkimuksen harjoittelu ja tulosten visualisointi tietokoneavusteisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieteellisen näkökulman muodostaminen musiikin tutkimuskohteisiin valmiiden aineistojen pohjalta. Opiskelija osaa soveltaa teknologisia menetelmiä musiikin tutkimukseen ja visualisointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1–2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on myös johdatusta musiikin jatko-opintoihin

Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

8.27. Instrumenttiopinnot (MUI)

Oppiaineen tehtävä

Instrumenttiopinnot ovat soitin- tai lauluopintoja, jotka suunnitellaan yksilöllisesti opiskelijan tavoitteiden mukaisesti. Henkilökohtaisen yksityisopetuksen myöntämiseen ja määrään vaikuttavat soitinopinnoissa tavoitteiden lisäksi aikaisempi ja lukioaikainen menestyminen. Laulunopetukseen opiskelijat valitaan laulunäytteen ja musiikinopettajien suorittaman arvion perusteella. Laulamista ja äänenkäytön harjoitteita tehdään musiikinopetuksessa myös kuorossa ja lauluryhmissä sekä musiikin perusteissa.

Opiskelija voi saada laulun lisäksi opetusta mm seuraavien instrumenttien opetusta: alttoviulu, baritonitorvi, cembalo, harmonikka, huilu, kaksirivinen haitari, kantele, kitara, klarinetti, kontrabasso, käyrätorvi, lyömäsoittimet, nokkahuilu, oboe, pasuuna, piano, saksofoni, sello, sähköbasso, sähkökitara, trumpetti, tuuba, ukulele, urut, viulu ja yksirivinen haitari.

Opetuksen tarve ja soittotunnin kesto määräytyvät opiskelijan tavoitteiden ja edellytysten mukaan. Yksilöllisen instrumenttiopetuksen myöntämisen kriteerinä on tavoitteellinen ja suunnitelmallinen musiikin opiskelu. Jokaisella musiikkilinjalaisella on oikeus instrumenttiopetukseen joko yksilö- tai ryhmäopetuksena. Sivuinstrumenttiopintojen edellytyksiä ovat perusteltu tarve, pääsoittimen menestyksellä opiskelu, musiikkitutorin ja musiikinopettajien suositus. Toinen sivuinstrumentti pyritään mahdollistamaan opiskelijalle, joka tähtää useamman soittimen hallintaa vaativiin ammattiopintoihin. Sivuinstrumenttien saaminen edellyttää musiikkitutorin ja musiikinopettajien suositusta.

Tavoitteet

Laulu- ja soitinopetus edellyttää tavoitteellista ja suunnitelmallista musiikinopiskelua, määrätietoista henkilökohtaista harjoittelua sekä vastuullista opetukseen osallistumista. Opettaja ja opiskelija arvioivat tavoitteiden toteutumista jatkuvasti. Opettajalla on mahdollisuus huomioida opiskelijan työmäärän laajuus suoritettuina opintopisteinä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja

kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Jokainen instrumentti arvioidaan erikseen. Suoritusmerkinnän tueksi opiskelija määrittelee tavoitteensa ja arvioi opiskeluaan yhdessä opettajansa kanssa. Sanallinen arvio opiskelijan osaamisesta on mahdollista kirjata myös hallinto-ohjelmaan suoritusmerkinnän yhteyteen. Suoritusmerkintä ja opintopisteiden määrä perustuu läsnäoloon ja vastuullisen opiskelun periaatteiden noudattamiseen. Erityisen koulutustehtävän mukaisten musiikkiopintojen arviointia kuvataan tarkemmin luvussa 7 (Musiikkilukion musiikkiopinnot).

Opintojaksot

Alttoviulu, 1 op (ALTV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Baritonitorvi, 1 op (BARI)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Cembalo, 1 op (CEM)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Harmonikka, 1 op (HNIKKA)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

446

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Huilu, 1 op (HUI)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Kantele, 1 op (KAN)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Kaksirivinen haitari, 1 op (2RIV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Kitara, 1 op (KIT)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Klarinetti, 1 op (KLAR)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Kontrabasso, 1 op (KONTB)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Käyrätorvi, 1 op (KÄYR)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Laulu, 1 op (LAU)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Lyömäsoittimet, 1 op (LYÖM)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Nokkahuilu, 1 op (NOKK)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Oboe, 1 op (OBOE)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Pasuuna, 1 op (PASU)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Piano, 1 op (PIA)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Saksofoni, 1 op (SAKS)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Sello, 1 op (SEL)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Sähköbasso, 1 op (SÄBA)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Sähkökitara, 1 op (SÄKI)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Trumpetti, 1 op (TRUM)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Tuuba, 1 op (TUUB)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Ukulele, 1 op (UKU)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Urut, 1 op (URUT)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Viulu, 1 op (VIU)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Yksirivinen haitari, 1 op (1RIV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- instrumentin hallinta karttuu opiskelijan lähtötaso huomioiden
- tavoitteellinen harjoittelu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu instrumentilleen tyypilliseen ohjelmistoon
- instrumentin perustekniikka
- ilmaisu
- esiintyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Instrumenttitutkinnot, 1 op (TUTK)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Instrumenttitutkinnon suorittaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkilukiossa opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa musiikkikoulu- ja musiikkiopistotason tasosuorituksia yhteistyössä Keski-Pohjanmaan Konservatorion kanssa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tasosuoritusten arviointi toteutetaan Keski-Pohjanmaan Konservatorion ohjeistuksen mukaisesti. Suoritettuaan opintojakson hyväksytysti opiskelija saa halutessaan opintoja vastaavan todistuksen myös konservatoriolta. Opiskelija saa opintopisteitä suorittamistaan tasosuorituksista.

Instrumenttien ja laulun taitotasot			
Taitotaso	Opintopisteet	Muissa oppilaitoksissa käytetyt tutkintonimikkeet	
Taito 1			
Taito 2	1 op.	Pt1	1/3
Taito 3			
Taito 4	2 op.	Pt2	2/3
Taito 5			
Taito 6	4 op.	Pt3	3/3
Taito 7			
Taito 8			
Taito 9			
Taito 10	10 op.	D	1

8.28. Ryhmämusisointi (MUR)

Oppiaineen tehtävä

Jokaiselle musiikkilinjalaiselle pyritään järjestämään ohjattua ryhmämusisointia. Kaikki musiikkiryhmät ovat mukana näkyvästi koulun toiminnassa ja ovat merkittävä osa lukion arkea, juhlia ja muita tapahtumia. Ryhmiä voi yhdellä opiskelijalla olla useita. Ohjatun ryhmän lisäksi opintopisteitä kerryttävät ohjauksen ulkopuoliset kokoonpanot, jos toiminta on dokumentoitu ja vahvistettu musiikinopettajan ohjeistuksen mukaisesti. Jokainen musiikkiryhmä arvioidaan omalla suoritusmerkinnällä.

Tavoitteet

Ryhmämusisointi kuorossa tai soitinkokoonpanoissa on oleellinen osa tavoitteellista musiikin opiskelua. Ryhmämusisointiin osallistuminen edellyttää yksityisharjoittelua ja säännöllistä läsnäoloa harjoituksissa. Musiikkiryhmät esiintyvät musiikkilukion konserteissa ja kouluvuoden juhlatilaisuuksissa. Esiintymiset lukuvuoden aikana ovat osa ryhmämusisoinnin oppimäärää ja toimivat arvioinnin perustana.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvyille asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat

tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävästä elämäntavasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöstä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Suoritusmerkintä ja opintopisteiden määrä perustuu läsnäoloon ja vastuullisen opiskelun periaatteiden noudattamiseen. Erityisen koulutustehtävän mukaisten musiikkiopintojen arviointia kuvataan tarkemmin luvussa 7 (Musiikkilukion musiikkiopinnot).

Opintojaksot

Jazzyhtye, 1 op (JAZZYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yhtye toimii työpajana, jossa opiskelijalla on mahdollisuus yhdistää käytäntöön sekä instrumenttiosaaminen että teoriaosaaminen.
- Yhtyeopetuksessa opiskelija pääsee tutustumaan jazzmusiikin tyylilajeihin, historiaan sekä yleisimpiin rytmisiin ja melodisharmonisiin ilmiöihin.
- Turvallinen ympäristö jazzimprovisoinnin aloittamiseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Melodia ja harmonia jazzmusiikissa. Rythmi ja fraseeraus jazzmusiikissa.
- Esitystavat ja yleisimmät termit sekä musiikilliset välineet improvisointiin.
- Mielekkäisiin jazzstandardeihin tutustuminen soittaen, laulaen ja sovittaen.
- Yhtyetunneilla kehitetään opiskelijan esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, kokonaisvaltaista kuuntelua musiikissa sekä reagoitua rytmisissä ja melodisharmonisissa tilanteissa.
- Pop ja jazz -musiikin jatko-opintoihin valmentavia taitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritus: Osallistuminen opetukseen, itsenäinen ohjelmiston harjoittelu, harjoitustöiden suorittaminen, esiintymiset, näyttö. Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti – suorituksen edellytyksenä on musiikinopettajan hyväksymä työpäiväkirja ja esiintyminen.

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Opintojakson vapaa kuvaus

Jazzmusiikin ohjatut pienkoonpanot.

Kamarimusiikkiyhtye, 1 op (KAMYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena kehittää opiskelijan musiikillista ajattelua, musiikintuntemusta ja yhteismusisointitaitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Klassisen musiikin pienkoonpanot.
- Ryhmien kokoonpanot vaihtelevat vuosittain.
- Esiintymisiä koulun juhlissa ja tapahtumissa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Kansanmusiikkiyhtye, 1 op (KANYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kansanmusiikin tyylien hallinta ja kappaleiden opetteleminen osittain myös korvakuulolta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suomalainen ja eurooppalainen kansanmusiikki monipuolisella otteella.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Kuoro, 1 op (KUO)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kehittyä moniäänisessä laulamissa
- oppia yhdessä laulamisen taitoja
- oppia laulutekstien tulkintaa
- oppia seuraamaan kuoronjohtajan elekieltä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kuorossa lauletaan monipuolista, yleensä 3-4 -äänistä ohjelmistoa, jota esitetään koulun tilaisuuksissa ja konserteissa
- Laulajia ohjataan oman instrumentin kehittymisessä äänenmuodostuksellisin keinoin
- Kuoro tekee yhteistyötä koulun orkesterin, bändien sekä tarpeen mukaan sävellys- ja sovituspintojaksolla opiskelevien kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Lauluyhtye, 1 op (LAUYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kehittää äänissä laulamisen taitoa
- Kehittää kamarimusiikillista osaamista
- Kehittää vuorovaikutusta kanssalaulajien kesken sekä yksilön vastuuta kokoonpanon toimiessa itsenäisesti (esim.tempon määrittäminen, äänenanto)

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lauluyhtyeet ovat kuoroa pienempiä kokoonpanoja, yleensä kolmesta kymmeneen laulajaa
- Lauluohjelmisto monipuolista, eri tyylilajit huomioiden
- Ohjelmistoa opetellaan sekä korvakuulolta että nuoteista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Orkesteri, 1 op (ORK)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kehittyä orkesterissa soittamisessa, tutustua monipuoliseen ohjelmistoon, oppia ymmärtämään orkesteritoiminnan periaatteita harjoituksissa ja esiintymisissä, oppia lukemaan kapellimestarin elekieltä ja oppia ottamaan vastuuta omasta erityisestä tehtävästään orkesterissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Orkesteri valmistaa ohjelmistoa koulun juhliin ja muihin musiikkitilaisuuksiin.
- Orkesteri tekee yhteistyötä koulun kuorojen kanssa sekä tarpeen mukaan Sävellys ja sovitus -opintojakson sekä Musiikin johtaminen -opintojakson kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Opintojakson vapaa kuvaus

Pop-rockyhtye, 1 op (POPROYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Bänditunneilla kehitetään opiskelijan yhteissoitto-, esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, kokonaisvaltaista kuuntelua musiikissa sekä reagointia rytmisissä ja melodisharmonisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Rytmimusiikin ohjatut pienkoonpanot.
- Bändi toimii työpajana, jossa opiskelijalla on mahdollisuus yhdistää käytäntöön sekä instrumenttiosaaminen että teoriaosaaminen.
- Bändiopetuksessa opiskelija pääsee tutustumaan rytmimusiikin tyyliin, historiaan sekä yleisimpiin rytmisiin ja melodisharmonisiin ilmiöihin.
- Ohjatut bändit esiintyvät syys- ja kevätlukukausien aikana erilaisissa tilaisuuksissa. Osallistuminen bänditoimintaan syventää opiskelijan henkilökohtaista musiikkisuhdetta ja avartaa opiskelijan musiikkimakua.
- Osallistuminen opetukseen, itsenäinen ohjelmiston harjoittelu, harjoitustöiden suorittaminen, esiintymiset, näyttö.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Puhallinryhmä, 1 op (PUHYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Mahdollisuus tutustua uusiin puhallinsoittimiin.
- Opitaan tuottamaan transponoitua nuottimateriaalia vaihtuville puhallinkokoonpanoille.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjattua ja käytännönläheistä yhteissoittotoimintaa puhallinsoittajille.
- Osallistuminen kouluyhteisön ja lukuvuoden tapahtumiin.
- Puhallinsovitusten tekeminen.
- Puhaltajat ohjataan automaattisesti ryhmän toimintaan, opintopisteet osallistumisen mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Rytmimusiikin yhtye, 1 op (RYTYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Suuremmat rytmii- ja viihdemusiikkikokoonpanot.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmisto ilmoitetaan opintojakson aikana

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Soitinyhtye, 1 op (SOIYH)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Pienet soitinkokoonpanot

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perustetaan tarpeen ja kiinnostuksen mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Musiikkiteatterimuusikko, 1 op (TEATM)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Musikaali- ja musiikkiteatteriproduktion musiikin toteuttaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musikaali- ja musiikkiteatteriproduktion musiikin harjoittelu
- Teeatterimuusikon käytännön työ

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus on opettajan arvioima työmäärä.

Suoritusmerkintä (S =suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikkiteatterissa näytelmää säestää musiikkiryhmä, jonka ohjauksesta vastaa musiikinopettaja. Musiikkiteatterin muusikot valitaan kunkin vuosittaisen projektin mukaan soveltuvuuden perusteella. Opintojakson harjoitukset ovat toteutuvat hajautetusti läpi lukuvuoden produktion aikataulusuunnitelmien mukaan.

8.29. Musiikkiteknologia (MUTE)

Oppiaineen tehtävä

Oppiaineen tehtävä on tutustuttaa opiskelija musiikkiteknologisiin termeihin, koulun äänentoistolaitteisiin sekä erilaisiin digitaalisen tallentamisen ympäristöihin. Edellä mainitun osaamisen puitteissa on mahdollista työskennellä koulun tilaisuuksien äänentoiston, tallentamisen ja suoratoiston parissa. Saavutettua osaamista on myös mahdollista syventää luovan musiikkiteknologian käyttämisellä omassa sävellystyössä.

Tavoitteet

Opintojen tavoitteena on antaa valmiuksia teknologian käyttöön musiikissa.

Opiskelija pystyy valitsemaan mielekkäitä ja tarkoituksenmukaisia musiikkiteknologisia ratkaisuja oman musiikillisen toimintansa tueksi.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

Musiikkiteknologian opinnot ovat valinnaisia musiikin opintojaksoja. Musiikkiteknologian oppimäärä muodostuu suoritetuista opintojaksoista ja koko oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Erityisen koulutustehtävän mukaisten musiikkiopintojen arviointia kuvataan tarkemmin luvussa 7 (Musiikkilukion musiikkiopinnot).

Opintojaksot

Äänentoiston ja studiotyöskentelyn perusteet, 2 op (MUTE1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on oppia tuntemaan musiikkitekniikan keskeinen laitteisto, termistö sekä yleiset perusperiaatteet. Opintojakso painottuu live-äänentoiston hallintaan, mutta opintojakson sisältö sivuaa myös tallennuksen perusperiaatteita.
- Syväisempi tutustuminen äänen tallennukseen sekä studiotyöskentelyyn.
- Tavoitteena on oppia ymmärtämään äänen tallentamiseen ja miksaamiseen liittyviä perusperiaatteita sekä hallitsemaan studion peruslaitteiston/ohjelmistojen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ääni ilmiönä, analoginen/Digitaalinen ääni, live-äänentoiston perusteet, äänilaitteet (kaapelit, liittimet, mikrofonyypit, efektilaitteet, signaalit), ohjelmistot, sekä äänen tallennuksen perusteet (oman instrumentin tallentaminen)
- Studion käyttö ja säännöt (kytkennät, laitteet, ohjelmistot), äänitiedostot, äänikortit, MIDI, mikit, mikittäminen, mikitystekniikat, äänitysprosessi, editointi, miksaaminen, masterointi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittamisen/arvioinnin edellytyksenä on äänentoistokaluston rakentamisen näyttö ja harjoitustyö tai tentti sekä tehdä editoitu ja miksattu moniraitaäänitys.

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Oma äänitysprojekti, 1 op (MUTE2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää musiikkitekniikasta osaamista toteuttamalla oma äänitysprojekti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pitää työsuorituksistaan päiväkirjaa ja laatii opintojakson ajalta oppimispäiväkirjan, josta käy ilmi projektiin käytetty tuntimäärä sekä ajatuksia omasta oppimisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Työpäiväkirjan ja oppimispäiväkirjan perusteella opettajan hyväksymä opintopistemäärä

Opintojakson laajuus: 1–12 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Musiikkiteatterin äänityö, 1 op (MUTE3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija toimii musiikkiteatteriproduktiossa äänitekniikkaan liittyvissä tehtävissä: harjoitukset ja esitykset. Tehtäviin kuuluu äänentoistotyö sekä äänitehosteiden tekeminen.
- Opiskelija oppii toimimaan tiimissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pitää työsuorituksistaan päiväkirjaa ja laatii opintojakson ajalta oppimispäiväkirjan, josta käy ilmi projektiin käytetty tuntimäärä sekä ajatuksia omasta oppimisesta.
- Opiskelija saa halutessaan rehtorin ja musiikkitekniikan opettajan allekirjoittaman työtodistuksen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Työpäiväkirjan ja oppimispäiväkirjan perusteella opettajan hyväksymä opintopistemäärä.

Opiskelija saa lisäksi rehtorin ja musiikkitekniikan opettajan allekirjoittaman työtodistuksen.

Opintojakson laajuus: 1–12 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Tekniikkatiimi, 1 op (MUTE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Musiikkilukion tapahtumien äänentoistotehtävät.
- Opiskelija oppii toimimaan tiimissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkilukion tapahtumien äänentoistotehtävät
- Opiskelija pitää työsuorituksistaan päiväkirjaa ja laatii opintojakson ajalta oppimispäiväkirjan, josta käy ilmi tehtäviin käytetty tuntimäärä sekä ajatuksia omasta oppimisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Työpäiväkirjan ja oppimispäiväkirjan perusteella opettajan hyväksymä opintopistemäärä.

Opiskelija saa lisäksi rehtorin ja musiikkitekniikan opettajan allekirjoittaman työtodistuksen.

Opintojakson laajuus: 1–12 opintopistettä

Arviointi:

468

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Luova musiikkiteknologia, 1 op (MUTE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan luovaan musiikkiteknologian käyttöön sävellysprosessissa sekä teknologian luovan käytön historiallisiin lähtökohtiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ääni musiikin raaka-aineena, teknologiaa hyödyntävän musiikin historiaa, teknologiaa hyödyntäviä sävellysmetodeja, field recording -työpaja, äänisynteesin perusteet (+mahdollinen konserttavierailu)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suorittamisen/arvioinnin edellytyksenä on säveltää/äänittää harjoitustyö, joka hyödyntää teknologiaa luovasti.

Opintojakson laajuus: 1 opintopiste

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Valaistustiimi, 1 op (MUTE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Musiikkilukion tapahtumien valaistustehtävät.
- Opiskelija oppii toimimaan tiimissä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pitää työsuorituksistaan päiväkirjaa ja laatii opintojakson ajalta oppimispäiväkirjan, josta käy ilmi tehtäviin käytetty tuntimäärä sekä ajatuksia omasta oppimisesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Työpäiväkirjan ja oppimispäiväkirjan perusteella opettajan hyväksymä opintopistemäärä.

Opiskelija saa lisäksi rehtorin ja musiikkiteknologian opettajan allekirjoittaman työtodistuksen.

Opintojakson laajuus: 1–12 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

8.30. Muut musiikkiopinnot (MUUT)

Tavoitteet

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittamisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksiineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Osaamisen arviointi

E erityisen koulutustehtävän mukaisten musiikkiopintojen arviointia kuvataan tarkemmin luvussa 7.

Opintojaksot

Musiikin johtaminen, 1 op (JOHT)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena tutustua musiikin johtamisen perusteisiin soitin- ja/tai lauluyhtyekontekstissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisältönä peruslyöntikaavat, partituurinlukemisen perusteet, musiikinjohtamisen psykologia
- Harjoitellaan näyttämään musiikin aloitukset, tempot, fraseeraukset ja karaktäärit
- Harjoituksia ja yhteissoittoa pienryhmässä
- Yksilöllistä ohjausta ja mahdollisuus johtaa koulun kokoonpanoja ohjatusti
- Toiminta konserttimestarina, äänenjohtajana, stemmaharjoitusten ym. toiminnan organisoijana

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Kansanmusiikki- ja kansantanssiryhmän ohjaus, 1 op (KANOHJ)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on perehtyä kaustislaiseen näppäripedagogiikkaan ja kansantanssiperinteeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso Edellyttää kokemusta kansanmusiikki- ja kansantanssiryhmän ohjaamisesta
- Käytännön ohjausta kansanmusiikki- ja kansantanssiryhmien parissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritus musiikinopettajan hyväksymän työpäiväkirjan ja oppimispäiväkirjan perusteella

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Lastenmusiikki, 1 op (LAST)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on perehtyä lastenmusiikkiin ja sen kulttuuriin käytännön harjoitusten kautta, yhdessä musisoiden ja leikkien

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan musiikin varhaiskasvatuksen eri työtapoihin ja toimintamuotoihin
- Suoritukseen kuuluu tutustumiskäynti musiikkileikkikouluun ja yhteisen lastenkonsertin suunnittelu ja toteutus opintojakson päätteeksi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Muulla suoritettut musiikkiopinnot, 1 op (MUMU)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Koulun ulkopuolella suoritettut musiikkiopinnot
- Opiskelija toimittaa todistukset musiikkitutorin hyväksyttäväksi suoritusmerkintää varten

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Musiikin työ, 1 op (MUOHJ)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan musiikkityössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Koulun ulkopuoliset musiikkityöt ja -tehtävät, esim. instrumenttiopetus tai musiikkiryhmien ohjaus
- Opiskelijan on pidettävä opintojaksosta päiväkirjaa ja esitettävä se musiikkitutorin hyväksyttäväksi suoritusmerkintää varten

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

472

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä, opettajan harkinnan ja kertyneen työmäärän mukaan

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Soitinrakennus ja huolto, 1 op (SOIRAK)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso järjestetään projektina opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan ja opettajan asiantuntemusta hyödyntäen
- Opintojakson laajuus määräytyy opettajan hyväksymän työpäiväkirjan mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä, määräytyy opettajan/ohjaajan hyväksymän työpäiväkirjan mukaan

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Tanssi, 1 op (TANS)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson sisältö määräytyy opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan sekä tarkoituksen mukaisin opetusjärjestelyin
- Opiskelijan osallistuminen tanssiopintoihin lukiossa tai lukion ulkopuolella
- Kaustisella toimii säännöllisesti kokoontuva Kansantanssi- ja musiikkiryhmä Ottoset järjestäjän ilmoituksen mukaisesti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin erityisen koulutustehtävän mukaan opiskelevan 24 opintopisteeseen voidaan sisällyttää tanssiopintoja 4 opintopisteen verran.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä, määräytyy opettajan/ohjaajan hyväksymän työpäiväkirjan mukaan

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Musiikkiteatterivavustaja, 1 op (TEATAV)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikkiteatteriproduktion visuaalisen ilmeen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen osana työryhmää
- Opiskelija voi toimia lavastus-, puvustus- tai maskityöryhmässä. Valitut työtavat vaihtelevat produktiokohtaisesti

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Tämän opintojakson opintopisteitä ei lasketa musiikin erityisen koulutustehtävän 24 opintopisteeseen.

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä, Ohjaajan arvioima työ määrä opintopisteinä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson opintopisteitä ei lasketa mukaan musiikin erityisen tehtävän pakolliseen 24 opintopisteeseen.

Musiikkiteatterinäyttelijä, 1 op (TEATNÄ)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kartuttaa osaamistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Musiikillinen esiintyminen musiikkilukion musiikkiteatteriproduktiossa (muu kuin teatterimusikko) esim. laulava tai soittava näyttelijä, kuorolainen tai tanssiryhmän jäsen
- Opiskelija osallistuu koko esityksen valmistamisprosessiin harjoitusjaksosta esityksiin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ohjaajan arvioima työ määrä opintopisteinä

Opintojakson laajuus: 1– opintopistettä

Arviointi:

474

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

24 opintopisteen pakolliseen musiikin opintopistemäärään voidaan sisällyttää lukioajalta korkeintaan 6 opintopistettä musiikkiteatteri-produktiosta.

8.31. Integraatio-opintojaksot

Integraatio-opintojakso: Luonnossa retkeillen ja tutkien, 2 op (BI9LI8)

Oppiaineet

- Biologia
- Liikunta

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan turvallisen retken luontoon. Samalla harjoitellaan luonnontuntemusta ja pienen tutkimuksen tekoa.
- Opintojakson mahdollisia toteutuksia esim. pyöräily-/ melonta-/ patikointiopintojakso tai hiihtovaellus-/ lumikenkäilyopintojakso.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Suunnitellaan ja toteutetaan vaellus tai retki luontoon. Ennen vaellusta perehdytään oikeaoppiseen ja luontoa kunnioittavaan retkeilyyn, tutustutaan Suomen luonnonpuistoihin ja perehdytään retkeiltävän alueen erityispiirteisiin. Vaelluksen aikana suoritetaan pienimuotoinen tutkimus, joka voi liittyä biologiaan, kemiaan tai vaikkapa alueen historiaan. Lisäksi opetellaan perustiedot ja taidot retkeilystä (mm. EA, suunnistaminen, ruuanlaitto, majoittuminen). Voi sisältää myös lajituntemusta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten liikkujien huomioiminen ja toista kunnioittava toiminta näkyvät eettisenä osaamisena. Luontoliikunta ja retken suunnittelu edistävät ympäristöosaamista. Maastossa tapahtuva työskentely vahvistaa luontosuhdetta ja edistää luonnon toiminnan ymmärtämistä ja luonnon monimuotoisuuden arvostamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Liikunnassa vuorovaikutus toimii välineenä ryhmähengen ja yritteliäisyyden kannusteena. Huomioon ottava vuorovaikutus edistää turvallista oppimisilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opetuksessa tavoitteena on vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan lähtökohdat huomioiden. Ymmärrys siitä, että ihmisen

kokonaisvaltainen hyvinvointi pohjautuu monimuotoiseen, puhtaaseen ja terveelliseen ympäristöön syvenee. Retkeilyn ja luonnossa liikkumisen hyvinvointimerkityksen tarkasteleminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita kannustetaan yrittämiseen, ponnisteluun ja pitkäjänteiseen toimintaan. Tavoitteena on että opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta. Opiskelijoita rohkaistaan kantamaan vastuuta itsestä ja muista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monipuolisen liikunnan avulla voidaan kehittää opiskelijoiden luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja. Opintojakson teemojen kytkeminen mahdollista esimerkiksi terveystietoon, maantieteeseen ja kemiaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Liikunta yhteisenä ja kehollisena kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit ja vahvistaa opiskelijoiden globaali- ja kulttuuriosaamista. Tavoitteena on tukea jokaisen opiskelijan kasvua omaksi itsekseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Integraatio-opintojakso: Biokemia, 2 op (BIKE)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää biomolekyylien rakenteen ja orgaanisten reaktioiden osaamistaan
- opiskelija yhdistää aiemmilla kemian ja biologian kursseilla opitun tiedon solun rakenteesta ja toiminnasta
- opiskelija osaa tutkia kokeellisesti biomolekyylien ominaisuuksia
- opiskelija ymmärtää biokemian keskeisen merkityksen mm. muille biotieteille ja lääketieteelle

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset solubiologian sisällöt
- hiilihydraattien, lipidien, proteiinien ja nukleiinihappojen kemiallinen rakenne ja ominaisuudet
- opintojakson aikana tutustutaan ylioppilaskokeen biologian ja kemian kysymyksiin biokemiallisesta näkökulmasta
- opintojaksolla tehdään biokemiaan liittyviä töitä ja työselostuksia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaaminen kehittyy hänen oppiessaan tunnistamaan kemian ja biologian merkityksen terveyteen liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Biokemiaan liittyvä kokeellinen työskentely, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan biokemiaan liittyviä ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään sekä soveltamaan biologian ja kemian asioita ja menetelmiä. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Suoritusmerkintä: S = suoritettu, H = hylätty

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa KE3, KE4, B14 ja B16 opintojaksojen jälkeen. Opintojakso toimii kertaava opintojaksona ennen YO-kirjoituksia.

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Integraatio-opintojakso: Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 2 op (ENA1RUB11)

Oppiaineet

- Ruotsi, B1-oppimäärä
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan omaa oppimista: vahvuuksia, haasteita, tavoitteita ja kehittämiskohteita sekä arvioidaan kehittymistä. Kieliprofiilin laatiminen aloitetaan. Opintojaksossa harjoitellaan omien vahvuuksien tunnistamista liittyen kielitaidon eri osa-alueisiin ja työskentelytaitoihin, esimerkiksi itsearviointiin ja kieliprofiilin avulla. Tavoitteena on vahvistaa luottamusta jo olemassa olevaan kielitaitoon ja kykyyn oppia lisää kielenkäyttäjänä.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan työskentelyä yksin ja yhdessä. Harjoittelemme arkipäiväisiä vuorovaikutustilanteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kieliprofiilin avulla opiskelija vahvistaa kielitietoisuuttaan ja opettelee hyödyntämään jo olemassa olevaa kielivarantoaan sekä pohtii kielitaidon merkitystä omassa elämässään nyt ja tulevaisuudessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kielitaito kokonaisuutena jäsentyy kieliprofiilin avulla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson laajuus: 2 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Integraatio-opintojakso: Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki, 4 op (HI3MT2)

Oppiaineet

- Musiikin tuntemus ja kulttuuri
- Historia

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Lisälaajuus

2 op

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissään*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Paikallinen lisäys

- Syvennetään Suomen historian ja suomalaisen musiikin tuntemusta tarkastelemalla musiikin roolia osana itsenäisen Suomen historiaa
- Opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään
- Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

- (MT2) Opintojakson toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.
- (MT2) Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua.
- (MT2) Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen
- (MT2) Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnesäveltämyksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki syventää opiskelijan ymmärrystä musiikin sekä muun kulttuurin ja yhteiskunnan keskinäisestä vuorovaikutuksesta Suomen historian eri vaiheissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso Itsenäisen Suomen historia ja suomalainen musiikki syventää opiskelijan Suomen kulttuurihistorian osaamista ja auttaa häntä sijoittamaan suomalaisen kulttuurin ja historian osaksi kansainvälistä kontekstia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvosana muodostuu moduulien HI3 ja MT2 -arvosanoista.

Opintojakson laajuus: 4 opintopistettä

Arviointi:

Numeroarviointi (4–10)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso muodostuu historian moduulin HI3 ja musiikin paikallisen pakollisen opintojakson MT2 yhdistetystä suorittamisesta.

9. Liitteet

9.1. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITÄIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitettua määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntöjä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yksikielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
	Kehittyvä peruskielitaito				
	Toimiva peruskielitaito				

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntöimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ehdotuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavat tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla ja tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipuolisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

Kaustisen musiikkilukiossa kehittyvän kielitaidon tasojen arviointi on yhtenevä perusteissa ilmoitetun kuvausasteikon kanssa.

9.2. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

Kaustisen musiikkilukiossa toteutetaan asetuksen mukaisia yleisiä valtakunnallisia sekä erityisen koulutustehtävän mukaisia tavoitteita.

9.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	<i>Pääjohtaja</i>	<i>Olli-Pekka Heinonen</i>
	<i>Opetusneuvos</i>	<i>Petri Lehikoinen</i>

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Mikäli Kaustisen musiikkilukion opiskelija sisällyttää opinto-ohjelmaansa ko. opintojaksoja/moduuleita, ne kirjataan lukion ulkopuolella suoritettaviksi opinnoiksi varsinaisen opinto-ohjelman ulkopuolella. Mikäli opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -kokeen, joutuu hän itsenäisesti perehtymään oppiaineen opintojaksojen sisältöihin ja työtapoihin.

9.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museota sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Musiikkilukion opetuskieli on suomi. Musiikkilukioon siirtymisen nivelvaiheessa kartoitetaan opiskelijan äidinkieli. Mikäli opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi, hänen opinto-ohjelmansa suunnitellaan yksilöllisesti, jotta opiskelu musiikkilukiassa mahdollistuu tarkoituksenmukaisesti.

Opinto-ohjelman ohjauksesta vastaavat ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja. Ohjaukseen sisältyy myös ylioppilaskirjoitussuunnitelma. Rehtorin kanssa varmistetaan tarvittavat tiedot YTL:lle hyvissä ajoin opiskelijan yo-aikataulu huomioiden

Opiskelijan vieraskielisyys ja mahdollisesti erilainen opinto-ohjelma tiedotetaan opiskelijan opettajille. Laaditusta yksilöllisestä opinto-ohjelmasta tiedotetaan myös opiskelijan huoltajille.

Opiskelijan oppimisen tuki järjestetään yhteistyössä opiskelijan kanssa.

9.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Mikäli Kaustisen musiikkilukion opiskelija sisällyttää opinto-ohjelmaansa ko. opintojaksoja/moduuleita, ne kirjataan lukion ulkopuolella suoritettaviksi opinnoiksi varsinaisen opinto-ohjelman ulkopuolella. Mikäli opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -kokeen, joutuu hän itsenäisesti perehtymään oppiaineen opintojaksojen sisältöihin ja työtappoihin.

9.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta

- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Mikäli Kaustisen musiikkilukion opiskelija sisällyttää opinto-ohjelmaansa ko. opintojaksoja/moduuleita, ne kirjataan lukion ulkopuolella suoritettaviksi opinnoiksi varsinaisen opinto-ohjelman ulkopuolella. Mikäli opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -kokeen, joutuu hän itsenäisesti perehtymään oppiaineen opintojaksojen sisältöihin ja työtapoihin.

9.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Mikäli Kaustisen musiikkilukion opiskelija sisällyttää opinto-ohjelmaansa ko. opintojaksoja/moduuleita, ne kirjataan lukion ulkopuolella suoritettaviksi opinnoiksi varsinaisen opinto-ohjelman ulkopuolella. Mikäli opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -kokeen, joutuu hän itsenäisesti perehtymään oppiaineen opintojaksojen sisältöihin ja työtapoihin.

9.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluuyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määritellyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄ11 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄ12 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄ18 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

KAUSTISEN MUSIIKKILUKIO

Kaustisen musiikkilukion opetuskieli on suomi. Mikäli Kaustisen musiikkilukion opiskelija sisällyttää opinto-ohjelmaansa ko. opintojaksoja/moduuleita, ne kirjataan lukion ulkopuolella suoritettaviksi opinnoiksi varsinaisen opinto-ohjelman ulkopuolella. Mikäli opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -kokeen, joutuu hän itsenäisesti perehtymään oppiaineen opintojaksojen sisältöihin ja työtapoihin.

10. Opiskeluhuollon suunnitelma

Kaustisen musiikkilukion opiskeluhoitosuunnitelma